Lâlegül

Aylık İlim - Kültür ve Fikir Dergisi

Lâlegül Dergisi - Yıl: 5 Sayı: 58 Rebiûlevvel - Rebiûlahir 1439 - ARALIK 2017 Fiyatı: 13TL

EDİTÖRDEN

Geçtiğimiz ay Suudi Arabistan Veliaht Prensi Muhammed bin Selman'ın; "ülkesinin ılımlı İslam'a döneceği" sözünü vermesiyle birlikte "Ilımlı İslam" kavramı tekrar konuşulmaya başlandı. Peki nedir **Ilımlı İslam?..**

Öncelikle şunu ifade edelim ki, İslam'ın ılımlısı, ılımsızı veya radikali olmaz. İslâm kelimesinin önüne böylesine uyduruk birtakım isimler, sıfatlar konularak İslâm vasıflanamaz. Çünkü Kur'an-ı kerim, bu dinin adının tek kelimeyle **"İslam"** olduğunu beyan etmiştir ve hiç kimsenin bu isme ilave yapma hakkı yoktur.

Şu bilinmelidir ki; "Radikal İslam, Köktendincilik, İslâmî Terör veya Ilımlı İslâm" gibi ifadelerin hepsi Batı menşeelidir. Batı laboratuvarlarında özenle hazırlanan bu kavramlar, İslam Dini'nin özünü değiştirip kendi çıkarlarına uygun bir takım siyasi projelere alet etmek maksadıyla icad ettikleri kavramlardır. Dolayısıyla **"Ilımlı İslam"** dinî bir kavram değil, politik bir projedir.

"Ilımlı İslam" ifadesi, ilk olarak 1989 yılında **Rand Corporation** adlı kuruluşun raporunda yer almıştır. **ABD** Savunma Bakanlığı'nın isteği üzerine, **CIA**'nin önemli isimlerinden **Graham Fuller** başkanlığında bir ekibin hazırladığı raporda; ABD'nin İslâm Dini'ni kontrol altına alarak, İslâm Coğrafyası'nı nasıl denetim altında tutabileceğine dair bir strateji önermişler ve (BOP) Büyük Ortadoğu Projesine bağlı olarak **"Ilımlı İslâm"** projesini sunmuşlardır. Yani Ilımlı İslam projesi, aynı zamanda BOP'un da ayaklarından biridir.

Ilımlı Müslüman modeli

Bu projeden maksat şöyle bir Müslüman modeli oluşturmaktır; ibadetlerini yapsınlar ama Batı ile uyumlu olsunlar, onların çıkarlarına engel olmasınlar, tekerlerine çomak sokmasın, sömürüye ses çıkarmasınlar. Müslüman gibi yaşadığını zannedip emperyalizmin istediği gibi düşünen, küresel kapitalizmle barışık **Ilımlı Müslüman** olsunlar.

İslam'ın içini boşaltarak dışı müslüman ama içi Hristiyan olan bu tür Ilımlı Müslümanları yetiştirmek için, İslam dinine karşı adeta **"Paralel bir din"** icat etmeyi hedefleyen bir projedir Ilımlı İslam…

Malumunuz bu proje Türkiye'de uygulanmak istendi. Zira, eğer Türkiye'de Ilımlı İslam projesi tutarsa, diğer İslam ülkelerine de model ülke olacak ve böylece İslâm Coğrafyasını denetim altına alabileceklerdi.

Türkiye'de, Fetö ve Ekibi **"Ilımlı İslam"** projesinin taşeronluğunu üstlendiler ve sistemli bir şekilde desteklenip büyütüldüler.

İşte Türkiye'de yıllardır yapılan Abant toplantıları, İbrahimi dinler safsataları, dinler arası diyalog çağrıları hep bu projenin gerçekleşmesi içindi. Ama Rabbimize sonsuz hamd-ü senalar olsun ki, burada bu proje tutmadı.

Bu projenin yeni piyonu

Fakat öyle görünüyor ki, "Ilımlı İslam" projesini Türkiye'de istedikleri gibi hayata geçiremeyen Haçlı-Siyonist ittifakı, bu iş için kendine yeni bir piyon bulmuş; Suudi Arabistan Veliaht Prensi **Muhammed bin Selman**…

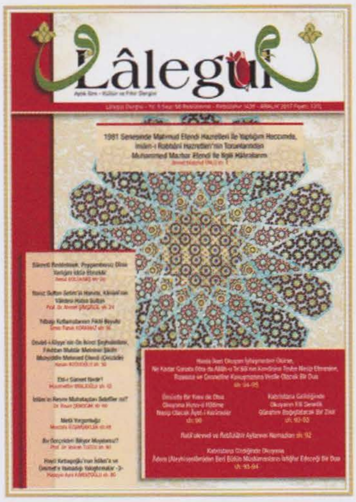
Zira Prens Selman'ın, "ülkesinin ılımlı İslam'a döneceğini" net bir ifadeyle söylemesi; ondan önce de Kabe'nin İmamı **Sudeysî**'nin; "Bugün Suudi Arabistan ve ABD dünyanın iki kutbu. Allah›a hamdolsun dünyayı birlikte yönetiyorlar" şeklinde yaptığı skandal açıklama, demek bunun habercisiymiş.

Anlaşılan o ki, İngilizlerin, Suudluların eliyle ümmetin başına bela ettiği Vehhabilik, demek artık miadını doldurdu. Şimdi sıra Ilımlı İslam'da… Tabi bu projenin, ümmetin çıkarları için değil, bilakis Emperyalist Devletler ve onların çıkarları için kullanılacağına şüphe yok.

Fakat bilinmelidir ki, Ilımlı İslam'dan söz edenler ancak küresel güçlerin piyonudurlar. Ve onlara boyun eğmekten, neticede bunun bedelini çok ağır bir şekilde ödemekten kurtulamazlar.

Fi emanillah!

Mustafa Özşimşekler

LÂLEGÜL DERGİSİ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Tuana Basın Yayın

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa ÖZŞİMŞEKLER

GENEL MÜDÜR
Gürsel YILDIZ

REKLAM İLETİŞİM
reklam@lalegulyayinlari.com

YAYIN TÜRÜ
Aylık İlim-Kültür ve Fikir Dergisi

BASIM YERİ
Matsis Matbaa Hizmetleri
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No:51
Sefaköy / İSTANBUL
Tel: 0212 624 21 11
www.matbaasistemleri.com

YURTİÇİ ABONELİK BEDELİ (12 AYLIK)
150 TL

YURTDIŞI ABONELİK BEDELİ (12 AYLIK)
180 Euro

ABONELİK ÖDEMESİ İÇİN BANKA HESAP BİLGİLERİ
Gürsel YILDIZ

VAKIF KATILIM TL HESABI
İBAN: TR51 0021 0000 0006 5865 8000 01

VAKIF KATILIM EURO HESABI
İBAN: TR40 0021 0000 0006 5865 8001 02

VAKIF KATILIM DOLAR HESABI
İBAN: TR67 0021 0000 0006 5865 8001 01

POSTA ÇEKİ HESAP NUMARASI
Gürsel YILDIZ
105 907 20

ABONE DAĞITIM
Tuana Basın Yayın
0212 435 10 58

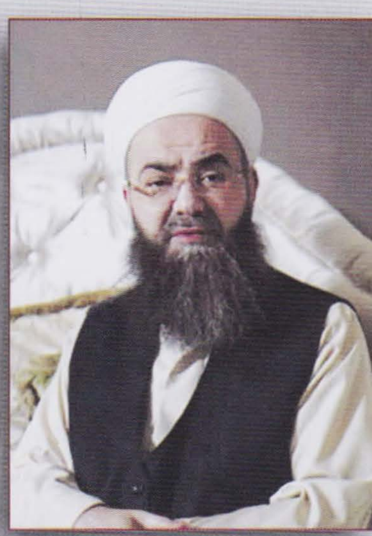
ABONE İŞLEMLERİ
0212 435 10 58

ADRES
Tuana Basın Yayın
Çınar Mah. Osman Gazi Cad. No: 50/A
Bağcılar / İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

• DUALAR, ZİKİRLER ve FAZÎLETLİ AMELLER •

AHMET MAHMUT ÜNLÜ

1981 SENESİNDE MAHMUD EFENDİ HAZRETLERİ İLE YAPTIĞIM HACCIMDA, İMÂM-I RABBÂNÎ HAZRETLERİ'NİN TORUNLARINDAN MUHAMMED MAZHAR EFENDİ İLE İLGİLİ HÂTIRALARIM

1981 senesinde daha yeni icâzet alıp Rize'den gelmiştim. O sene (1401 yılının ekim ayı) **Efendi Hazretlerimiz** hac yapmak istedi. O aralar her zaman böyle çok sık hacca gitmezdi, bâzen 5 sene, 10 sene arası geçerdi, tabî evvelce birkaç kere gitmişti. Seksen bir senesinde hacca gitmek için hareket ettik, benden başka ihvandan gelen olmadı. Dâvetiye ile gittik, bir şirket bize dâvetiye çıkarttı. Sonra Kurban Bayramı'na iki gün kala gittik, çok zahmetle yetiştik. Rahmetli **Hâlit Ağabey** vardı, **Ali Haydar Efendi Babamız**'ın ortanca oğlu, **Hâlit Gürbüzler Ağabey**.

3 kişiyiz yâni, başka da kimse yok, ben de o vakit 16 yaşındayım. **Efendi Hazretleri**'nin hizmeti mühim ve tahammül istiyor.

Mübârek uyumaz, çok insanlarla muhâtap olur. Bu bakımdan benim için de ilk defâ yurt dışı yolculuk oldu. İşte bu seferimizde **Efendi Hazretleri**'nin çok hikmetli ve kerâmetli hâllerine şâhit oldum.

O zaman hac vakti çok sıcak zamanda idi. Mekke-i Mükerreme'ye yetişir yetişmez hemen ertesi gün Mina'ya çıkmak durumunda kaldık, terviye günü oldu yâni. Birkaç gün erken gidememiştik. Terviye günü **Efendi Hazretlerimiz**: "Mina'da çadıra gidelim." dedi **Ahmet Nâzıra** vardı o zaman Of delîli, o vakit her memleketin hattâ bölgelerin Mekkeli delilleri vardı, Suûd Hükümeti sâdece onlara Arafat ve Mina'da çadır açma yetkisi veriyordu.

Efendi Hazretlerimiz ile onu bulduk Mekke'de, o da rahmetli oldu şimdi. Onu bulduk, o bize bir oda verdi Mekke'de, fakat çok zahmetli, çok yokuş var. 100 basamak çıkıyorduk dağa doğru. Hem sonra odamızda klima yok, düşünün hac zamânı hem çok sıcak, hem de klimasız odadayız, sâdece bir pervâne vardı.

Efendi Hazretleri'ni çok çağıran oldu, Milli Görüş'ün güzel yerleri vardı ama **Efendi Hazretleri** gitmedi. **Çünkü bu Ahmed Nâzıra**'nın babası **Efendi Hazretleri**'nin babası **Ali Efendi**'yi Mekke'de defnetmiş, onun hatırını sayardı. Bir sene onun dışında bir yerde kalmış, babası rüyâsına girmiş ve sitem etmiş. Onun için en iyi yerleri verseler de gitmezdi, **Nâzıra**'nın zahmetine katlanırdı.

Derken **Nâzıra**'nın odasına eşyâlarımızı koyduk, ondan sonra doğru Mina'ya yola vurulduk ama yollar çok tıkalı. O zaman da herkes Mina'ya çıkıyor, çok yürümek zorunda kaldık. Ben de o vakit şişmanım çok ama şeker hastası değildim. O zaman **Efendi Hazretlerimiz**'in de, benim de ayaklarımız patladı, hep ayaklarımızda nasırlar, yaralar oluştu, apış aralarımız, derilerimiz tahriş oldu.

Yürüyoruz ama ayaklarımızı zor basıyoruz, bir taraftan da yanıyoruz. Bu şekilde Mina'ya vardık, ertesi gün oradan Arafat'a çıktık, sonra Arafat'tan çıkarken otobüsler bizi almadılar. Biz de otobüslerin tavanına çıktık, şemsiyemiz de yok. Sonra bir tâne şemsiye bulduk. **Efendi Hazretleri** onu da **Hâlit Ağabey**'e tutmamı istemişti. **Efendi Hazretlerimiz**: "**Hâlit Ağabey**'e iyi bakalım, **Efendi Babamız**'ın oğludur. **Ahmet** sen beni bırak da ona bak. Onu üzmeden bu haccı tamamlayabilirsek haccımızın kabûlüne işâret olur." diye tavsiye ediyordu. O kendini zâten hiç düşünmezdi.

Ancak **Hâlit Ağabey** çok sinirli bir insandı. O vaziyette Arafat'ı yaptık, sonra Mekke'ye geri döndük. **Efendi Hazretlerimiz** çok rahatsız oldu, bir gün bayıldı abdest yerinde, ihvandan da kimse yok. Hâricen gelenlerden **Ali Haydar Efendi Hazretleri**'nin ihvanlarından **Nalbur Kemâl Efendi**, benim Arapça hocam **Hüseyin Kocaman Hocam** vardı. Onlar dışarıdan gelmişler, böyle birkaç kişi bizi arasıra bulabiliyordu.

Geri kalan kimse yok, şimdiki yüzlerce binlerce cemâat nerede o zaman! Mekke'de çok sıkıntı çektik, hem yolumuz uzak, Harem-i Şerîf'e yürüyoruz 20 dakîka-yarım saat.

Resim 1: İmâm-ı Rabbânî Hazretleri'nin torunu olan Mazhar Efendi'nin otelinin görüntüsü (kırmızı dâire içindeki)

Efendi Hazretlerimiz her namazı cemâatle kılar, hiç cemâati kaçırmaz, baygın olsa, hasta olsa kalkıp cemâate yetişir. Tabî gitmesi gelmesi çok uzun sürüyor. **Hâlit Ağabey** çok hasta oldu, gidip gelirken ayaklarına kramp giriyor. **Efendi Hazretleri** "Sen ona hizmet et." diyerek beni onun yanına bırakıyor. Tabî bu sefer ben mescide bâzı kere gidemiyorum, **Efendi Hazretleri** de yalnız kalıyordu.

Her tarafamızda yaralar açıldı, derilerimiz kabardı, çok zor vaziyette Mekke'deki vazîfelerimizi yaptık. Ondan sonra Medîne-i Münevvere'ye geçtik. Bir taksi tuttuk, taksiyle geçtik. Mekke-i Mükerreme zâten zor olmuştu, Medîne-i Münevvere'de rahat ettik.

Medîne-i Münevvere'ye geldik ama nerede kalacağız? **Muhammed Zekeriyyâ el-Buhârî Efendi** *(Kuddise Sirruhû)* vardı, **Efendi Hazretleri** onunla tanışmış evvelce. Mânen **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* rüyâsına girmiş o zâtın, **Efendi Hazretleri**'ni ona buldurmuş.

Resim 2: Muhammed Mazhar Efendi Hazretleri'nin 1293 (1876) târihinde Medîne'de inşâ ettirdiği Mazharî Ribâtı'nın iç tarafı

Efendi Hazretleri: "Onun yanına gidelim, onun orada odaları oluyor, kirâya veriyorlar odaları." buyurdu.

Gittik oraya ama yerde böcekler geziyor, klima yok. Çok mütevâzi bir tekke. **Efendi Hazretleri** öyle yeri sever fakat **Hâlit Ağabey** evvelce çok hac yapmış, **Mehmet Zâhid Kotku Hazretleri**'nin, **Sâmi Efendi Hazretleri**'nin yanında bulunup, onların ihvanlarını tanıyor, onlar da **Ali Haydar Efendi**'nin oğlu olduğu için çok îtibâr ediyorlarmış ona. O da zannetmiş ki bu sefer **Efendi Hazretleri**'yle gelince **Efendi Hazretleri**'ne de çok îtibâr olur. Ama **Efendi Hazretleri** derviş bir insan. Ağalarla, paşalarla, zenginlerle işi yok, o da tabî hayal kırıklığına uğradı.

Mekke-i Mükerreme'de çok sıkıntı çektiğimiz için o zâten Harem-i Şerîf'e çok az geldi, hastalığı olduğu için Mekke-i Mükerreme'deki vazîfelerini zor yaptı. Medîne-i Münevvere'de de rahat etmek istedi. **Zekeriyyâ Efendi**'nin tekkesini de görünce; tabî oraya girenin çıkanın haddi hesâbı yok, hatm-i şerîfler, kalabalıklar... Dinlenemezsin, uyuyamazsın, yemek felan zayıf zâten.

Efendi Hazretleri orada kalmak istiyor fakat **Hâlit Ağabey**: "**Muhammed Mazhar Efendi** vardı, onlar daha evvel İstanbul'a gelmişlerdi, ben onları tanıyorum. Onların oteli var, orada kalalım." dedi.

İmâm-ı Rabbânî Hazretleri'nin Torunlarından Muhammed Mazhar Efendi Hazretleri'nin İstanbul'a Gelişi

Mazhar Efendi'nin İstanbul'a geldiği zamânı ben de hatırlıyorum. Büyük oğlu **Ömer el-Fârûkî** ve onun bir küçüğü olan ortanca oğluyla berâber gelmişlerdi. Hattâ ben de 5-6 sene evvel Gazeteci **Nuh Albayrak**'la birlikte bu zikrettiğim **Ömer el-Fârûkî**'yi Medîne-i Münevvere'de ziyâret etmiştim.

Bu zatların İstanbul'a gelişiyle alâkalı şu hâtıramı da nakledeyim: **Efendi Hazretleri**'nin hakîkî bacanağı, yâni **Zehrâ** anneden bacanağı olan, **Efendi Hazretlerimiz**'in bacanağı **Hasbi Hoca**'nın odasında oturuyordum. Onun câminin arkasında bir odası vardı.

İsmâîlağa Câmii'nin cadde girişinde, solda bir merdiven vardı. Şimdi duvar gözüküyor orada. Dışardan merdivenle çıkılan, eski Osmanlı'dan kalma bir oda vardı orada. O oda, Efendi Hazretleri'nin önceden hatm-i şerîf yaptığı odanın tam sırtına düşer yani sırt sırtadırlar.

Hasbi Hoca müezzinlik dışında orada anahtarcılık yapardı. O odada bize de ders verirdi. Bir gün orada oturuyordum, bir mektup geldi, o mektubu açtı. Bir sevindi, bir ayağa kalktı. Doğru **Efendi Hazretleri**'ne gitmek istedi. Biz de ne olduğunu anlamaya çalışıyoruz.

O zaman ben 12 yaşlarındayım. "Medîne'den **Muhammed Mazhar Efendi** İstanbul'a ziyârete gelmek istiyor. Ne kadar önemli bir hâdise. Bizim onları ağırlamamız lâzım. **Efendi Hazretleri** çok sevinecek." dedi ve öylece gitti.

Mazhar Efendi Medîne'de çok îtibarlıydı tabî. Az evvel bahsettiğim üzere **Efendi Hazretleri** onu 78-79 yıllarında İstanbul'a geldiğinde ağırlamış ve çok hürmet etmişti kendisine. O vakit 10 gün kadar kaldılar diye tahmin ediyorum.

İmâm-ı Rabbânî Hz.nin torunlarından olan Muhammed Mazhar Efendi (sağda) ve oğlu Ömer el-Fârûkî

O zâtı İstanbul'da çok zenginler misâfir etmek istemişlerdi. **Ali Haydar Efendi Baba**'dan kalma **İsmâîl Kalender** *(Rahimehullâh)* vardı, **Fâtih Kalender Hoca**'nın dedesi. Onun Çarşamba'da güzel bir evi vardı, onlar çağırdı, daha birçok kişi çağırdı ama **Mazhar Efendi** kimseye gitmedi.

Gözlüklü Ahmet Efendi'nin evi birinci kattaydı, çok mütevâzi bir de misâfirhâne odası vardı. Ben de kalmıştım o odada. Hâlâ durur orası girişte, içinde bir abdest yeri var, geniş de değil ama bir iki misâfir kalıyordu orada. **Mazhar Efendi Hazretleri** orada kalmak istemişti.

Efendi Hazretleri ona çok hürmet etti. Câmiye girerken **Efendi Hazretleri** onları önüne geçirirdi, bütün ihvan yol açardılar zâten mihraba kadar. Hepsi de uzun boylu adamlar.

Rüyamda da gördüğüm veçhile; **İmâm-ı Rabbânî Hazretleri**'de uzun boylu idi, zayıf uzun boylu. **Mazhar Efendi** önde, iki oğlu arkada, **Efendi Hazretleri** de onlara tâzimen peşlerinden gelirdi, öyle günlerce kaldılar.

Efendi Hazretleri bu zatları **Gözlüklü Ahmet Ağabey**'in evine gece götürürdü, kapıdan teslim ederdi. Teheccütten sonra da sabah namazına gelirken yine **Efendi Hazretleri** gidip **Gözlüklü Ahmet Ağabey**'in kapısından onları alıp câmiye getirirdi. Düşünün ne kadar tâzim ederdi.

Muhammed Mazhar Efendi Hazretleri'nin Bizi Otelinde Misâfir Etmesi

Bu zikrettiğim **Mazhar Efendi, İmâm-ı Rabbânî Hazretleri**'nin 7. torunu olan ve geride hayâtı hakkında mâlûmât arzedilen **Muhammed Mazhar Efendi Hazretleri**'nin torunudur. Yâni ona dedesinin adını takmışlar. Bu **Muhammed Mazhar Efendi** Medîne-i Münevvere'de ribat (tekke) sâhibi idi. Ravza-ı Mutahhara'nın yanında, Yeşil Kubbe'nin hemen yanında, hiç kimseye nasîb olmaz öyle geniş yer.

Medîne-i Münevvere'nin en büyük şeyhiymiş o zaman bu zat. Onlara **Farûkî** denir, **Hazreti Ömer** soyundan oldukları için. **Muhammed Mazhar el-Farûkî** çok zenginmiş, çok da büyük şeyhmiş. ***"Mektûbât"***ı Arapça'ya çeviren **Muhammed Murâd el-Minzelevî** de onun mürîdidir.

Torunu **Mazhar Efendi**'nin bize anlattığına göre Mescid-i Nebevî'nin minberine sırtını dayarmış, altınları, paraları keselerle koyup fukarâya dağıtırmış. Mâneviyatı çok yüksek, ilmi çok yüksek, büyük velî imiş.

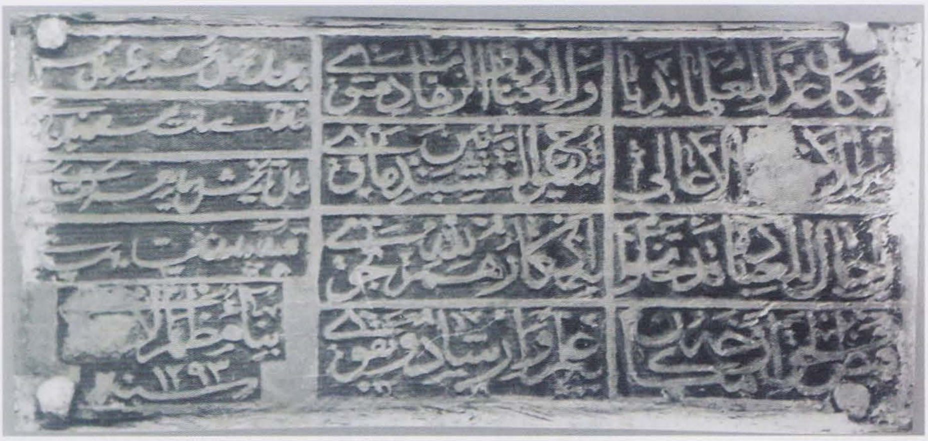
İşte zikrettiğimiz **Mazhar Efendi**'nin tekkesi Vehhâbîlik'ten sonra kapanmış. **Mazhar Efendi** oranın son şeyhiydi. Bizim görüştüğümüzde açıktan tarîkat meseleleri konuşulmuyor, kütüphânede ilimle uğraşılıyordu.

Mazhar Efendi'nin bir de tam Cennetü'l-Bakî'in kapısına bakan 7 katlı felan bir oteli vardı. Otel tekkenin de ön tarafına denk geliyordu. Orada birçok misâfir kalıyordu, Ravza'nın da dibi olduğu için çok kıymetli bir yerdi.

Şimdi oralar hareme katıldı tabî genişletme esnâsında. Şu anda oralar mescidin alanında kaldı.

Velhâsıl **Hâlit Ağabey**, **Zekeriyyâ Efendi Hazretleri**'nin yanında kalmak istemedi, yeri beğenmedi yâni. **Efendi Hazretleri** de onu kıramıyor, tabî şeyhinin oğluna çok değer veriyordu.

Hâlit Ağabey de **Efendi Hazretleri**'nin **Mazhar Efendi**'yi İstanbul'da ağırlayıp ona çok hürmet ettiğini bildiği için: "Biz ona gidelim, biz onu misâfir ettik, o da bizi misâfir eder." dedi. Böylece kalktık oraya gittik ziyârete. Tabî ki **Efendi Hazretleri** "Biz size misâfir olmaya geldik" der mi?! Demez elbette. Zâten Medîne-i Münevvere'de hepimiz **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in misâfiriyiz. Fakat o zat tabî hâlden anlar mübârek bir zat. "Nerede kalıyorsunuz?" dedi. **Hâlit Ağabey** de: "Biz daha bir yer bulmadık." dedi.

Resim 3: Muhammed Mazhar Efendi Hazretleri'nin 1293 (1876) târihinde Medîne'de inşâ ettirdiği Mazharî Ribâtı'nın inşâ levhası

Efendi Hazretleri bir şey diyemez hayâsından. "Peki o zaman burada kalın, burada odamız var size." dedi. Tabî hac zamânı otellerde oda kalmaz, o zaman şimdiki gibi otellerde 2000-3000 oda yok, küçücük odalar var. Otel de çok yok yâni. Bu zâtın yedi katlı oteli vardı yeşil kubbenin yanında. O zamanlar hiç öyle bir otel yoktu, ona müsâde etmişlerdi yâni.

Biz de orada bir odada kaldık, kendi evinin bulunduğu katın altında kaldık, asansör de vardı diye hatırlıyorum sanki. Orada bizi misâfir etti, odaya yerleştirdi. Ravza-i Mutahhara'ya da çok yakın. Tabî o zaman Medîne-i Münevvere'de uzak otel yoktu, Harem-i Şerîf'in etrâfında vardı. Orada küçük küçük araba giremeyecek kadar dar yollar ve Osmanlı'dan kalma kerpiç tuğladan evler vardı.

Velhâsıl orada kalmaya başladık. Sabah namazından sonra ihvan, sağdan soldan gelenlerle **Zekeriyyâ Efendi Hazretleri**'nin tekkesinde buluşuyorduk. **Zekeriyyâ Efendi Hazretleri** de iştirâk ediyordu. İşraktan sonra ***"Mektûbât"***ı dinliyordu, Nakşî hatm-i şerîfi okunuyordu. O da Nakşî olduğu için hatm-i şerîfi çok seviyordu.

Efendi Hazretleri hatm-i şerîf okutuyordu, sonra aşır okunuyordu, mânâ veriliyordu. Bana ***"Mektûbât"*** okutuyorlardı. **Zekeriyyâ Efendi** beni o sene yâni 81 senesinde tanıdı. ***"Mektûbât"*** da okuyorum diye beni çok sevmişti.

Muhammed Zekeriyyâ Efendi Hazretleri'nin Müşâhede Ettiğim Bâzı Kerâmetleri

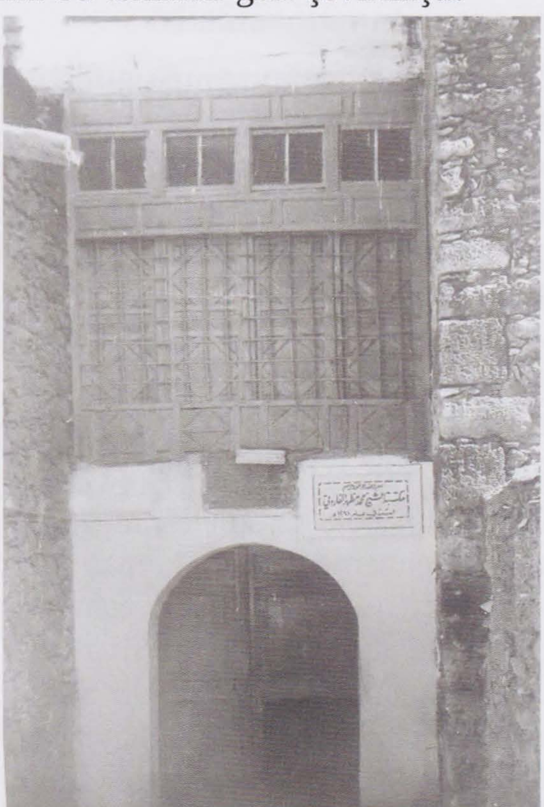
Sonra ben bir daha 84'te umreye gittim, bu umrede **Muhammed Zekeriyyâ Hazretleri** ile on gece omuz omuza uyudum, kendisi sabaha kadar hiç uyumuyordu, sürekli okuyordu. Küçük bir odada kalıyorduk, beni 81 senesinden tanıdığı için özel odasında yatırıyordu.

Ben dışarıdan gelip yanına girdiğimde gafletimi açığa vurarak "Kimse yok mu?" diye sorduğumda o yumuşak insan hemen hiddetlenerek "Öyle sorulur mu?!" «اَللّٰهُ مَعِي.» "**Allâh** benimle berâber." diyordu, dâimâ huzur üzere duruyordu. Aslı Buhârâ'dan olup Rus işgâlinde Afganistan'a, oradan da Medîne-i Münevvere'ye hicret etmiş, Arapça, Farsça ve Türkçe'yi çok iyi biliyordu.

Kendisinin çok kerâmetlerini gördüm. Bir kere anneme kadife kumaş aldım, param yüz riyal eksik kaldı, yanına girdiğimde hemen çıkarıp yüz riyal verdi, "Annene hediye alırsın." dedi. Suûd'un zenginleri yüz binlerce riyal hayır parası getirirlerdi, mübârek o paralara elini bile sürmezdi, fakirlere dağıtırdı, kendisi böceklerin dolaştığı mütevâzi bir minderde yatardı.

Medîne-i Münevvere'de kırk vakit namazı tamamlamaya çalıştığım bir sabah uyandığımda ihtilam olmuştum, hava da soğuk, Medîne'nin ayazı çok kuvvetli olur, utancımdan bir şey de diyemedim, cemâate kavuşamasam kırk vakti kaçıracağım, onlar da namazı ilk vaktinde çok erken kılıyorlar, uyanır uyanmaz bana "Şu helânın yanında sıcak su var, gusledebilirsin." dedi, şaştım kaldım.

İşte böyle büyük zatlar, hepsi de **Efendi Hazretlerimiz**'e âşıktı, hattâ bir sefer **Efendi Hazretleri**'ne "Efendim! Ben Buhârâ'da altmış sene evvel Nakşî meşâyihından birine intisâb ettim ama ahfâ latîfesinde kaldım, bana seyr-ü sülûkümü tamamlatır mısınız?" diye mürâcaat ettiğine şâhit oldum. **Efendi Hazretlerimiz**: "Siz mânen tamamlamışsınız, bir ihtiyâcınız yok." diye tevâzu buyurarak kendisinin bu teklifini geri çevirmişti.

Resim 4: Muhammed Mazhar Efendi Hazretleri'nin 1291 (1874) târihinde Medîne'de inşâ ettirdiği Mazharî Ribâtı'nın alt katındaki kütüphânesi

Seyyid İbrâhîm el-Ahsâî Hazretleri de onu çok severdi, ara sıra Ahsâ'dan Medîne-i Münevvere'ye geldiğinde **Muhammed Zekeriyyâ Efendi**'nin yanında buluşurduk. Dünyânın neresinden ne kadar ulemâ, evliyâ gelse hepsi mutlakā onu ziyâret eder ve onun huzûrunda tanışıp kaynaşırlardı.

Ziyâretine kimler gelmezdi ki; Sûriye'nin en büyük şeyhlerinden olan, **Muhammed Avvâme Hoca Efendi**'nin şeyhi **Abdullâh Sirâceddîn Hazretleri**, **Seyyid Muhammed Alevî Mâlikî Hazretleri** gibi dünyânın en meşhur âlimleri hep onun yanına gelirlerdi. Kimseye îtibâr etmeyen **Abdullâh Habeşî** *(Rahimehullâh)* bile onun çok büyük velî olduğunu söylerdi.

Lübnan'da mukîm ve şimdi orada medfûn olan **Abdullâh Habeşî** *(Rahimehullâh)* büyük muhaddisti, **Efendi Hazretlerimiz**'i ziyâret etmişti, birçok âlimi beğenmezken **Efendi Hazretlerimiz**'i ve **Muhammed Zekeriyyâ Efendi**'yi takdîr ederdi.

İnsanlar Medîne'de bulunan bu zâtı **Zekeriyyâ Efendi** diye ansalar da aslında **Zekeriyyâ** babasının adı, onun için kendisine **Zekeriyyâ** diyenlere "Önce peygamberimin adını, sonra babamın adını söyleyin." derdi. Araplar **Muhammed ibni Zekeriyyâ** diyorlar, sonra **İbni Zekeriyyâ** diye kısaltıyorlar, sonra onlar arasında örf olduğu vechile **Zekeriyyâ**'nın oğlu mânâsında sâdece **Zekeriyyâ** diyorlar. Millet de adını **Zekeriyyâ** sanıyor.

Efendi Hazretleri ile Mazhar Efendi'nin Mülâkatları

Hâsıl-ı kelâm **Efendi Hazretleri**, **Mazhar Efendi Hazretleri**'ne çok hürmet ve îtibâr ediyordu.

Efendi Hazretleri gece zâten pek uyumazdı, **Mazhar Efendi de** sabah bizi kahvaltıya çağırırdı. Biz de işrağı bekliyorduk Ravza'da, işraktan sonra biraz yatacak olsak da kahvaltı dâvetine icâbet ediyorduk.

Mazhar Efendi Hazretleri çok muhabbet ehliydi, ilim ehliydi. **Efendi Hazretleri** gibi bir zâtı da bulamamış o zamâna kadar, dengi yok tabî **Efendi Hazretleri**'nin.

Medîne-i Münevvere'de **Efendi Hazretleri** gibi biri olmadığı için de **Mazhar Efendi** üzülüyor tabî. Böylece **Efendi Hazretleri**'ni de bulunca çok seviniyordu, onunla ilmî sohbetler etmek istiyordu.

Efendi Hazretleri ona ***"Mektûbât"***tan bâzı şiirlerin mânâlarını sordu.

وَعَلَيْكُمْ بِالسُّكَّرِ يَا أَهْلَ صَفْرَا
عَلٰى رَغْمِ ذَوِي السَّوْدَاءِ

"Ey safralılar! Sevdâlılara inat siz şekerli yiyin."

Sevdâ hastalık, safra da hastalık. Safralı bünye var, sevdâlı bünye var. Sevdâlılar şeker yiyemiyor, yiyince hasta oluyor. Böyle bir beyit var ***"Mektûbat"***ta, bu beyitlerin mânâlarını soruyordu.

İlk sabah daha biz bavulları yerleştirmeden **Mazhar Efendi Hazretleri** başladı sohbete, âyet-i kerîme, hadîs-i şerîf, âyet-i kerîme, hadîs-i şerîf... Saatler geçti, tabî **Hâlit Ağabey** darlanıyor, bir an önce yerleşmek, rahat etmek istiyor. **Efendi Hazretleri** ilme doymaz, ben de öyle zâten. Tabî yorgunum, uykusuzum ama ilmi çok severim.

Mazhar Efendi zuhuratlar anlatıyor, **Hazreti Mehdî**'nin çıkışından bahsediyor, **İbrâhîm** *(Aleyhisselâm)*ın, oğlunu kurban etmesi husûsunda bıçağın kesmemesini de ilk ondan duydum.

«اَلْخَلِيلُ يَقُولُ: اِذْبَحِي،
وَالْجَلِيلُ يَقُولُ: لَا تَذْبَحِي.»

"**Halîl** (bıçağa) 'Kes.' diyor. **Celîl** ise: 'Kesme.' diyor. "

Sonra kitaplarda gördüm zâten, o zaman kitaplarda bu kadar tettebbuâtım (araştırmam) yoktu tabî. Böyle şeyler anlatıyor, saatler geçiyor.

Bizi her gün sabah kahvaltıya çağırıyordu. Kahvaltıda büyük bir sofra kuruyordu. Kendi evi otelin en üst katındaydı. Evi de geniş, o kadar kahvaltı hazırlıyordu ki odaya girilmeyecek derecede.

Rahmetli **Hâlit Ağabey** diyordu ki: "Bir gün saydım, tam 60 çeşit kahvaltılık vardı." **Efendi Hazretleri**'nin kahvaltıda gözü yok tabî. **Mazhar Efendi** de mübârek misâfire ikrâm için yapıyor. **Hâlit Ağabey** o arada güzelce yiyor tabî.

Ben de ilme meraklıyım. **Mazhar Efendi** başlıyor anlatmaya, 3 saat, 4 saat kalıyoruz. Her sabah kahvaltıda âyet-i kerîme, hadîs-i şerîf anlatıyor, **Efendi Hazretleri** çok karışmıyor onun lafına, sâdece dinliyor onu, ona hürmet ediyor. **Mazhar Efendi**, **Efendi Hazretleri**'nden yaşlı idi, hem de **İmâm-ı Rabbânî Hazretleri**'nin torunu olduğu için **Efendi Hazretleri** çok hürmet ederdi ona.

Hattâ bir keresinde **Efendi Hazretleri** Nişanca Câmi'nin kürsüsünde bir Pazar sohbetinde **Mazhar Efendi**'den bir şey naklettiğinde "Bunu **Muhammed Mazhar Efendi** anlattı, o büyük şeyhtir." buyurmuştu.

Anlattığı da şu idi: Bir adam Medîne'de gömülmüş ama cesedi bir gâvur mezarlığında çıkmış, kendi gömüldüğü mezar da boş bulunmuş. Sonra başka bir gâvur mezarlığına gömülen biri de Medîne'de gömülü çıkmış.

Meğer o kişi gizlice Müslüman olmuş da bunu bilmediklerinden gâvur mezarına gömmüşler, mâneviyatı iyi olduğu için de onu Medîne'ye nakletmiş melekler. Medîne'de gömülüp sonra gâvur mezarlığında görülen Müslüman'ın da hanımına "Senin kocanın ameli nasıldı?" diye sormuşlar. Kadın da: "Gusül almakta çok tembellik edip tehir ederdi." demiş.

Efendi Hazretleri bir gün bunu anlatınca işte "Böyle şeylere sakın hurâfe demeyin, bunu **Muhammed Mazhar Efendi** anlattı, o büyük şeyhtir." demiştir. Yâni "Büyük şeyh." dediğini ben kulağımla duydum.

Bu **Mazhar Efendi**'nin yanında kaldık ama sohbetine doyamadık, ilmine doyamadık.

Hilafsız söylüyorum her sabah kahvaltı en az 3 saat sürüyordu, kuşluk vakti oluyor, aşağıya iniyoruz. **Efendi Hazretleri** yine uyuyamıyor, abdest tâzeliyor, kuşluk namazını kılıyor, gidiyor Harem'e.

Efendi Hazretleri böyle mübârek biridir. Her vakti öyle idi. Zâten **Mazhar Efendi**'nin yanında **Efendi Hazretleri** bağdaş da kurmuyor, dizini kırmıyor, diz üstü oturuyor.

Öyle bir hürmetle oturuyor ki elleri dizinin üstünde, çok az bir şey ya yiyor ya yemiyor. **Mazhar Efendi** de zorluyor onu, illâ bir şey yesin diye.

Efendi Hazretleri'nin o hâli gözümün önünden gitmiyor. Ağır uyku bastırıyor, tabî uykusuz ya, **Mazhar Efendi** ona bakarak konuştuğu için **Efendi Hazretleri** de çok ayıp olur diye uykusu da olsa dik durup dinlemeye çalışıyor. Ama elinden gelmiyor ve dalıyor. Dalınca da hafif başı aşağı doğru düşüyor, başı düşünce hemen kafasını toparlıyor, diz üstü duruyor, sanki askerdeki esas duruş vaziyetine geçiyor. Ama **Mazhar Efendi**'nin konuşması yarım saat sürüyor, bir saat sürüyor, devâm, devâm, devâm...

Hâlit Ağabey o ara kahvaltıları yiyor da yiyor mübârek, çayları içiyor. Ona bir şey yok, tabî o rahat etti.

Mazhar Efendi'nin Bir Kerâmeti

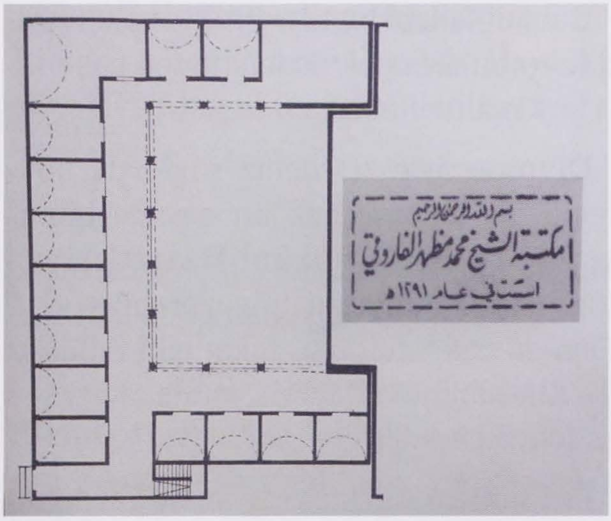
Bir gün yine bir kahvaltıdayız, **Hâlit Ağabey** de hastayım diye Harem'e gelmiyor, elimizi değsek Yeşil Kubbe'ye değeceğiz sanki, o derece yakınız yâni. "Hastayım." diyor yatıyor. **Efendi Hazretleri** de bir şey diyemiyor şeyhinin oğlu diye.

Bir gün **Mazhar Efendi** şu hadîs-i şerîfi okudu:

«لَوْ بُنِيَ هٰذَا الْمَسْجِدُ إِلٰى
صَنْعَاءَ كَانَ مَسْجِدِي.»

"Benim bu mescidim San'â'ya kadar (uzatılarak) **binâ edilse, yine de benim mescidim olur."** *('Alî el-Kārî, Mirkātü'l-mefâtîh şerhu Mişkâti'l-mesâbîh, 3/163; el-Mübârekfûrî, Tuhfetü'l-ahvezî, 2/237)*

Yâni Yemen'deki San'â'ya kadar Ravza i Mutaharra uzatılsa demek isteniyor hadîs-i şerîfte. Bak şimdi uzatmalar devâm ediyor, devamlı genişliyor. **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* o zaman haber verdi bunu.

Resim 5: Muhammed Mazhar Efendi Hazretleri'nin 1291 (1874) târihinde Medîne'de inşâ ettirdiği Mazharî Ribâtı'nın alt katındaki kütüphânenin plan şeması

Bunun mânâsı şu: Hani mescid uzadı da biz eski mescide giremedik diye hayıflanmaya gerek yok. Çünkü cemâat kalabalıklaşacak. Bâzı kere milyonlar bir kerede kılıyor. Bir anda nasıl eski mescide sığacaklar?! “Onun için evham etmeyin, ne kadar uzatılsa da eklendikten sonra arada başka bir şey yoksa hepsi benim mescidim hükmündedir, sevâbı aynıdır.” demek istedi **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*.

Yâni “**Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* in mescidinde 40 vakit kılana cehennemden ve münâfıklıktan berâat verilmesi *(Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, no:12583, 20/40)*, orada kılınan bir namazın, Mescid-i Haram hâriç olarak diğer yerlerde kılınan bin namazdan daha hayırlı olması *(el-Buhârî, et-Tetavvu‘:14, no:1133, 1/398)* gibi vârid olan müjdeleri alırsınız.” buyrulmuş oluyor.

Hâlit Ağabey de bundan dolayı sevindi, hemen “Ben demedim mi size burası zâten mescidin yanı, buradan kıldığım da mescidde sayılıyor.” dercesine bana işâret yaptı. Hemen **Mazhar Efendi** mübârek durup dururken “Ama sağlamken öyle câmiye gitmeyenlere yok hâ!” dedi. **Hâlit Ağabey** birden şok oldu.

Vehhâbiler Yüzünden Rûhâniyet Uhud’da Bulunuyor

Mazhar Efendi *(Kuddise Sirruhû)* çok mânevî anlatırdı. Bir keresinde “Ravza-i Mutahhara’daki görevli Vehhâbî polisler, **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e edepsizlik yapıp sırtlarını döndükleri için **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in rûhâniyeti burada değil. Rûhâniyeti **Hazreti Hamza**’nın yanına gitti, bunların eziyetlerinden bîzâr oldu.” dedi. Öyle mânevî keşifler anlatırdı ki kendisi de keşif ehliydi zâten.

Mazhar Efendi’nin Dedesine Âit Tekke’yi Ziyâret Ettik

Bir gün bizi otelin arkasındaki kütüphâneye götürdü. Şimdi size resmini de koyduk dergiye. O resmi de zorla bulduk, Medîne-i Münevvere’nin eski târihini gösteren kitaplarda bulduk. Çünkü biz o zaman resim çekmemiştik. Arkadaki kütüphâneye götürdü bizi, dedesi **Muhammed Mazhar Efendi** zamânından kalma odalar vardı. Çok kitaplar vardı kütüphânede. Benim vaktim olmadı pek, ayaküstü bizi gezdirdi. Ben nasıl oturayım da kitaplara bakayım?! **Efendi Hazretleri**’ni bırakamadım.

Mazhar Efendi: “Büyük dedem **İmâm-ı Rabbânî Hazretleri**’nden kalma kitaplar bile var.” dedi. Ben de şaşırdım tabî. Eski eski kitaplar vardı. Sonra oraya genişleme yapıldı, oralar yıkıldı. Onlara başka bir otel yeri verdiler, sonra **Muhammed Mazhar Efendi** vefât etti.

6-7 sene önceki umremde oğullarını buldum. İstanbul’a gelen büyük oğlu **Ömer el-Fârûkî**’yi buldum, benimle beraber resmi var, onu da koydum. O büyük oğluna sorduk kitapları, bizi bir dâireye gönderdiler, **Muhammed Avvâme Hoca** ile berâber gittik.

Herhâlde kitapları o yana bu yana dağıtmışlar ki orada bir oda kitap kalmıştı.

Ama o kitaplar içerisinde Ağustos sayımızda kendisinden bahsettiğimiz **Ebû Sa'id el-Fârûkî el-Müceddidî** ki **Mazhar Efendi**'nin de dedesi oluyor tabî, işte bu zâtın el yazma Kur'ân-ı Kerîm'i vardı.

Hattâ bize "**İmâm-ı Rabbânî Hazretleri**'nin el yazması Kur'ân-ı Kerîm'i var." dediler. Ben de şaşırdım **İmâm-ı Rabbânî Hazretleri** Kur'ân-ı Kerîm mi yazmış diye. Sonra bir Kur'ân-ı Kerîm gösterdiler, çok da güzel hattı vardı. Ona baktım **"Ebû Sa'îd el-Farûkî"** yazıyor sonunda yâni bunların dedesine âit çıktı ki oda **Hâlid-i Bağdâdî** *(Kuddise Sirruhû)*nun şerîkî olan büyük zattır.

Hindistan'daziyâretettiğimiz, **Abdullâh ed-Dehlevî** *(Kuddise Sirruhû)* **Hazretleri**'nin tekkesinde şeyhlik yapan **Enes Efendi**'yle görüştüğümde **Mazhar Efendi**'yi sordum ona, aslında amcaoğulları oluyorlar ama şimdi birbirlerini pek tanımıyorlar, şimdiki oğulları da aralarında görüşmüyorlar. Biri Hindistan'da kalmış, diğeri Medîne-i Münevvere'de.

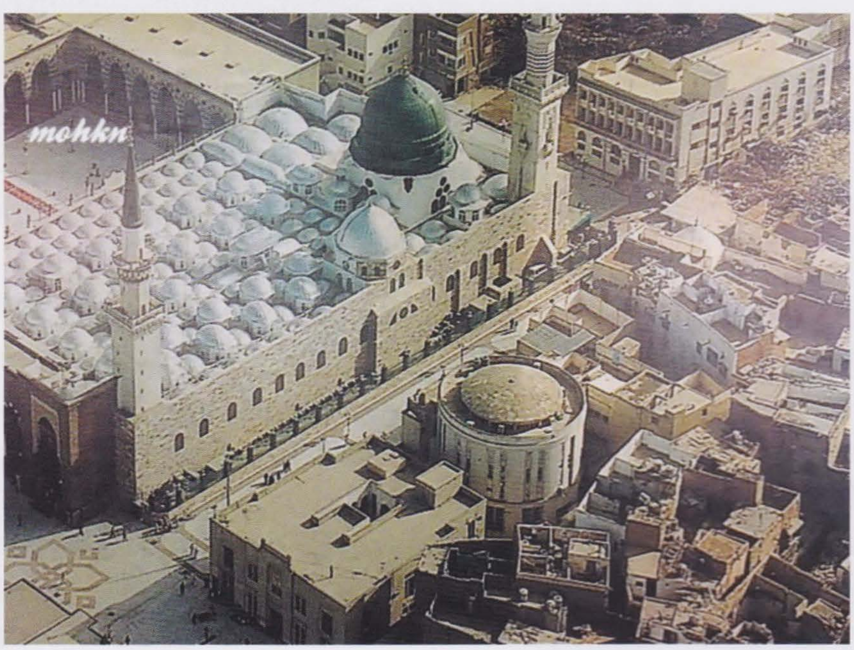
Bunlar da tabî biraz asimile olmuş, şimdiki torunların pek dedelerinden haberleri yok mâlumunuz.

Diyorum işte "Dedeniz şöyleydi, böyleydi." diye ama pek bir şey de bilmiyorlar. **İmâm-ı Rabbânî Hazretleri**'nin torunları olduklarını bile zor biliyorlar. Ona da çok üzüldüm, fakat tabî **Allâh-u Te'âlâ** sâhibini gönderir, mutlakā her şey aslına rücû eder.

Dergimizin Ağustos sayısında yazdığım üzere; **Abdullâh ed-Dehlevî** *(Kuddise Sirruhû)* **Hazretleri**, Şam'a **Hâlid-i Bağdâdî** *(Kuddise Sirruhû)* **Hazretleri**'ni halîfe gönderdi. Delhi'deki kendi tekkesine de **Ebû Sa'îd el-Müceddidî Hazretleri**'ni şeyh tâyin etti. İşte bu **Ebû Sa'îd el-Farûkî** de **İmâm-ı Rabbânî Hazretleri**'nin 5. kuşak torunlarındandır.

Velhâsıl **Muhammed Mazhar Efendi** esas bu kitapların kütüphânede toplu olduğu zaman **Efendi Hazretleri** ile bana orayı gezdirmişti.

Orada da biraz sohbet ve muhabbet oldu. Sonra bizi Uhud'a götürdü, güzel bir arabası vardı.

Resim 6: Ravza-i Mutahhara'nın genişleme çalışmalarından önceki hâli-2

Mazhar Efendi Hazretleri'nin Mahmud Efendi Hazretleri Hakkındaki Sözleri

Muhammed Mazhar Efendi kimseyle konuşmaz, görüşmez, çok ciddî, çok heybetli bir zattı. Hayatta gülmez, heybetinden ödün kopar yâni.

Yanında öksüremezsin, öyle heybetli biriydi mübârek.

Efendi Hazretleri'ne çok îtibâr ederdi. Tabî biz **Efendi Hazretleri**'ni anlayamadık, ancak büyükler büyükleri anlayabilir.

«إِنَّمَا يَعْرِفُ الْفَضْلَ مِنَ النَّاسِ ذَوُوهُ.»

"İnsanlar içinde fazîlet sâhiplerini ancak fazîlet sâhipleri anlar."

O bize bu hususta tenbih ediyordu. **Efendi Hazretleri** ile berâber kahvaltıdan çıkarken, hemen kapıda bizi ayakta tutardı. Zâten bizim odamız onun evinin altındaki kattaydı, oradan hemen asansöre lüzum kalmadan bir kat iniyorduk. Biraz Türkçe bilirdi kendisi.

Efendi Hazretleri indikten sonra: "Ben âlemleri gezdi, **Mahmud Efendi** gibi görmedi." derdi, Türkçe'yi tam konuşamadığından böyle söylerdi.Başka sözleri de vardı. "Siz bu zâtın kıymetini bilmiyorsunuz, böyle bir şeyh daha dünyâda yok." derdi. Bunları ben kulağımla duydum ki **Muhammed Mazhar Efendi** o zaman Medîne-i Münevvere'nin şecereli, en büyük silsilesine sâhip olan şeyhi idi. **Efendi Hazretleri**'nin fazîleti hakkında neler neler anlatırdı. "Misli yok bu zâtın." derdi.

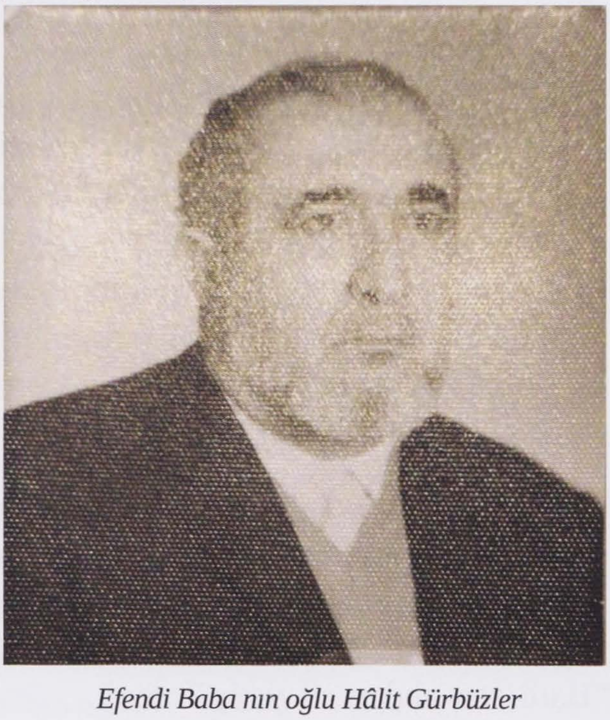
"Böyle azîmetle amel eden, sünnete ittibâ eden daha görmedim." derdi. Tabî Arapça konuşurdu. Bâzı zamanlar da Türkçe konuşurdu biraz.

Sesi hâlâ kulağımdadır, ne kadar olmuş düşününün. 81 neresi, 2017 neresi? 36 sene, hicrî hesalta 38 sene olmuş. Sesi hâlâ kulağımdadır. «تَفَضَّلُوا، تَفَضَّلُوا.» derdi, sonra Türkçe "Buyrun, buyrun." derdi, kapıda her sabah böyle ayakta karşılardı. 3-4 saat sohbet, sohbet. 10 gün kadar kaldık Medîne-i Münevvere'de ama sohbetlerine doyamadık.

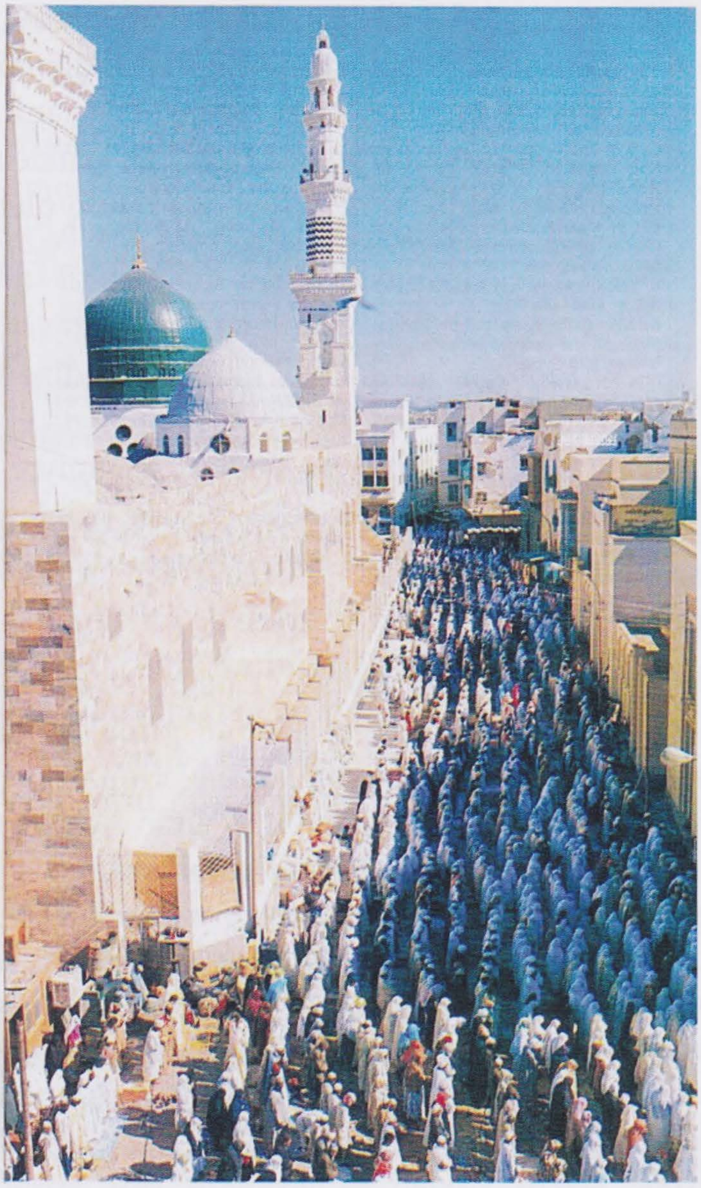
Aslında kendisi kimseyi kabûl etmezdi, zâten bu Vehhâbîlerden de çekindikleri için insanlarla pek muhâtap olmazlardı. Dedeleri büyük şeyh olduğu için yeniden tarîkat canlanır da millet ona mürîd olur diye onları gözetim altında tutardı Vehhâbîler.

Tabî ona da sıkıntı olur da Medîne-i Münevvere'den sürerler diye onlar da ihtiyatlı iş yaparlardı. Tekkeyi işletmiyordu, ancak kütüphâneye misâfir gelmesi sûretiyle ve bir de oteli işleterek faaliyetlerini yürütüyordu.

Bize çok ikrâm etti. Uhud'a da götürdü bizi, ziyâretlere götürdü, târihçelerini anlattı. Böylece çok hoş anılarımız oldu, unutamayacağımız bir velînin yanında **Efendi Hazretlerimiz**'le berâber misâfir olduk, o da kimseye nasîb olmadı. Bir **Hâlit Ağabey**'le bana nasîb oldu elhamdülillâh. Fakat **Efendi Hazretleri**'ne yetişilmiyordu, tabî onun ibâdetine güç yetmez. Ben de zâten çok şişmandım şekerden evvel, bir de çocuklukta uyku da çok ağır oluyor.

Efendi Baba nın oğlu Hâlit Gürbüzler

Resim 7: Ravza-i Mutahhara'nın genişleme çalışmalarından önceki hâli-1

Kahvaltıdan sonra hemen aşağıya inip abdest tâzelerdik. **Efendi Hazretleri** abdest şükrü namazını evde kılar, sonra Harem'e gidip kuşluk kılar, sonra öğleni bekler, öğleden sonra dünyâ kadar insanla uğraşır.

Yâni teheccüdden sonra uyku yok, böyle ibâdete meraklı bir zât görülmemiş.

Ben de biraz odayı dağıtıyor muyum neyim, cübbemi, eşyâlarımı atıyorum sağa sola **Efendi Hazretleri**'ne yetişeyim diye, çoğu kere yolda yetişiyorum. "Hadi sen abdest al yetiş." derdi.

Hâlit Ağabey de rahmetli, o zaman benim adımı "Bit pazarının imamı" taktı, **Efendi Hazretleri** gülmekten ölürdü, çok gülerdi. Odayı dağıtıyorum ya, cübbemi bir yere atıyorum, sarığımı bir yere koyuyorum felan, eşyamı yatağımın üstüne atıyorum da yatağımın üstü karışık diye böyle derdi.

Hâlit Ağabey de çok düzenli, tertibi sever. **Efendi Hazretleri**'ne "Hâfız Ağabey" derdi. "Hafız Ağabey bu da bit pazarının imamı yâ." derdi. **Efendi Hazretleri** sonra onu hiç unutmadı yâni çok seneler yakın zamana kadar "Bit pazarının imamı" derdi. Belki şimdi unutmuştur ama bilmiyorum.

Böylece **Mazhar Efendi Hazretleri**'nin yanında ikāmet ettik, misâfir olduk. Rûhu şâd olsun, kabri nûr olsun. Âmîn!

1984 Senesinde Umreye Gidişim

1984 senesinde ben umreye gitmek istedim, o hac zamânı çok izdiham olduğu için Ka'be'yi hiç boş görmedim, Ka'be'ye el süremedik, hiç yanaşamadık.

Efendi Hazretleri'ne "Çok içimde kaldı, umreye gideyim Efendim." dedim. O zamanlar 5 sene, 6 sene, bâzen 10 sene geçer **Efendi Hazretleri** hacca veyâ umreye gitmezdi. 84 senesi oldu daha hiç umreye gitmedi, ben de umreye gitmek istedim, bu sefer bana "Sensin toy, ne kasaba olur ne köy." dedi "Orada nasıl yapacaksın, kimi göreceksin, sen ne anlarsın oralardan?!" dedi. Yâni "Yalnız olacaksın, nasıl yapacaksın?" demek istedi.

İmâm-ı Rabbânî Hz.nin torunlarından olan Muhammed Mazhar Efendi'nin oğlu Ömer el-Fârûkî

Çok izin vermek istemedi baştan. Sonra istihâre, istişâre felan derken "Hadi git." dedi. Rahmetli **Şadoğlu**'nun tanıdığı talebeler vardı orada okuyan, şimdi onların hepsi üniversitelerde dekân olmuşlar. Burada **Emin Saraç Hoca**'nın oğlu **Fâtih Saraç** vardı, o zaman hep Mekke'de okuyorlardı.

O ekipten **Mehmet Aydın** diye bir genç talebe vardı, şimdi o da dekân olmuş. **Fâtih Çıtlak Hoca** vardı, onun da babası **Mustafa Çıtlak** merhum beni orada şantiyesinde misâfir etti. Beni onlarla uçağa bindirdiler.

Gitmeden **Efendi Hazretleri** dedi ki: "**Mazhar Efendi**'yi git ziyâret et." Şimdi ben **Efendi Hazretleri** olmadan gitsem beni adam yerine koyar mı diye çekindim, çok heybetli biri öyle yüzüne bakılmaz, yanında oturulmaz hiç gülmez, tamâmen ciddiyet. **İmâm-ı Rabbânî Hazretleri** de öyleydi demek, sanki bu âlemde durmuyor gibiydi.

İşte o zaman **Efendi Hazretleri** dedi ki: "Onlara kuruyemişler götürmek çok makbule geçer." Oralarda kuruyemiş bulunmuyordu o zaman, Mekke-i Mükerreme'de bu kadar şeyler yoktu, her yerden malzeme gelmiyordu.

Kuru üzüm, kuru incir, fıstık, bâdem gibi kuruyemişlerden büyük bir koli yaptılar, bana verdiler. Ben de onları götüreceğim, "**Efendi Hazretleri**'nin selâmı var." diyeceğim, bir de mektup yazdı diye hatırlıyorum.

Rahmetli Eczâcı **Ömer Ağabey**'in bacanağı vardı, rahmetli olmuş o da **Şuayb Ağabey**, o **Şuayb Ağabey** hacda kaldığımız otelin altında levha dükkânı açmıştı, **Mazhar Efendi**'nin kirâcısıydı. Otelin kapısının girişinde, girerken sol tarafında dükkânı vardı, orada levha satıyordu. Gittim **Şuayb Ağabey**'e: "Böyle, böyle. **Efendi Hazretleri**'nin selâmı var. Biraz da hediyeler var yanımda. Ben nasıl görüşeceğim?" dedim.

Çoğu kere de insanlarla görüşmediğinden, belki de ona bırakırım da o verir diye düşündüm. Bir gün o söylemiş **Mazhar Efendi**'ye, ben namazlardan sonra ona uğruyorum, haber soruyorum. Bir gün bana "Sen şu vakit gel, o görüşecek seninle." dedi. Sonra mübârek **Muhammed Mazhar Efendi** aşağıya inmiş, böyle bembeyaz entârisi, bembeyaz takkesi, biraz esmer tabî mübârek. Bir resmini buldum size, Endonozya'da sâhilde oğluyla yürüyorlar denizin kıyısında. Bu dergiye koyduk, başka da bir resmi yok bizde.

Baktım bir gün orada mübârek, küçük bir dükkân, bir de arkasında oturma yeri var iki kişilik. Oraya aldı beni, **Efendi Hazretleri**'ni sordu. **Efendi Hazretleri**'ni methetti, methetti. Ben hediyeleri takdim ettim, selâm ettim. 84 senesinde de öylece görmüş oldum kendisini.

Birkaç sene sonra da vefât etti, biz de o ara **Efendi Hazretleri**'yle her sene hacca umreye gitmiyorduk.

Daha göremedik mübâreği. Sonra Cennetü'l-Bakî'e defnedilmiş.

Ben oğluna sordum: "Ne tarafa defnedildi?" diye, o: "**Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in oğlu **İbrâhîm**'in yanına." dedi.

Hâlbuki bu dergide de yazıyor ya dedeleri. Hani **Ebû Sa'îd Hazretleri**'nin oğlu **Ahmed Sa'îd Hazretleri**'nin oğlu olan **Muhammed Mazhar Efendi** ve babası, işte onlar hep **Hazreti Osmân**'ın civârında medfûndurlar.

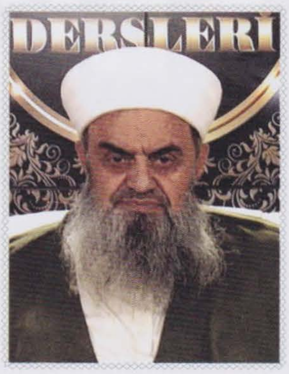
Ama o daha yakına nasîb olmuş; Cennetü'l-Bakî'in girişinde, en sağda Ehl-i Beyt'e selâm veriyoruz, sonra **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in kızları, sonra **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in eşleri, ardından **Hazreti Osmân**'a giderken sağa dönüyoruz, biraz döndükten sonra hemen solda **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in oğlu **İbrâhîm** yatıyor. Herkes bilir orayı. Vehhâbîler de onun kubbesini yıkmışlar da taşlarıyla pek oynamamışlar, böyle biraz kalın taşlar var. Öbürlerinde hiç taş da yok.

Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*in **Mâriye** *(Radıyallâhu Anhâ)* vâlidemizden olan oğlu **İbrâhîm**'in yanında yâni mübârek zat. Orası bütün sahâbîlerin yâni **Ebû Hureyre**'lerin **İbni Mes'ûd**'ların medfûn olduğu yer, en kıymetli yer. Kendisi çok îtibarlı olduğu için izin verdiler demek ki öylece oraya defnedildi.

Ben 6-7 sene evvel gittiğimde oğlu **Ömer el-Farûkî**'yle görüşmüştüm, 90 yaşındayı o zaman. O da belki de vefât etmiştir. Ondan da haber alamadım.

Allâh-u Te'âlâ kabirlerini nûr eylesin, derecelerini âlî eylesin. **Efendi Hazretlerimiz**'e ve bize karşı olan ikrâmından dolayı **Muhammed Mazhar Efendi Hazretleri**'ni, Kendi katından hayırla mükâfatlandırsın ve zürriyetine kıyâmete kadar **İmâm-ı Rabbânî Hazretleri**'nin torunu oldukları şuûrunu ihsân eylesin.

O büyük velîlerin; **Ebû Sa'îd el-Fârûkî**'lerin, **Muhammed Mazhar el-Farûkî**'lerin yâni hem büyük dedelerinin, hem kendi dedeleri **Muhammed Mazhar el-Farûkî**'nin, o kıymetli ecdâdın yollarından yürümeyi, onların torunu oldukları şuûruna ermeyi ve Nakşî Müceddidî kolunun zikirleriyle meşgul olmalarını, "Her şey aslına rücû eder." kāidesince yeniden asıllarına rücû etmelerini nasîb eylesin. Âmîn!

SÜNNETİ REDDETMEK, PEYGAMBERSİZ DİNİN VARLIĞINI İDDİA ETMEKTİR

RESUL BÖLÜKBAŞ

Adetulah odur ki Cenab-ı Hak din'i ve dini hükümleri peygamberleri vasıtasıyla insanlara tebliğ eder. Hiçbir asır ve zamanda peygambersiz bir dinin varlığını görmek hatta düşünmek mümkün değildir. Bu hususu Cenab-ı Hak Celle Celalühü Hac Suresi'nin 75. ayetinde şöyle beyan etmektedir;

اَللّٰهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلاً وَمِنَ النَّاسِ اِنَّ اللّٰهَ سَم۪يعٌ بَص۪يرٌ ﴿٧٥﴾

Allah meleklerden de resüller seçer, insanlardan da. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir. (Hac suresi 75.Ayet)

Akıl sahibi olan insanlar, melekler hatta cinler için yüce Mevlamız peygamberler seçmektedir. Cenab-ı Hakk'ın tek tek insanlara risaletini göndermesi ve her birini muhatap alması Adetullaha terstir. Bundan dolayıdır ki ilk insan olan Adem aleyhisselam aynı zamanda ilk peygamberdir. Cenab-ı Hakk'ın vahyinin ilk muhatabıdır. Zira Adem aleyhissema "emr" etmiş "nehy" etmiş olduğu Kur'anla sabittir. Vahiy olmadan emir ve nehiy olmayacağından anlıyoruz ki Cenab-ı Hak Adem aleyhisselama vahyetmiştir. Ve on sahife ile Kelamullah olarak risaletini tebliğ etmiştir. Kur'an-ı Kerim Adem aleyhisselamdan ve çocuklarından bahsederken maide suresinde 27-31 ayetlerinde şöyle buyurmaktadır:

Mâide Sûresi (27)

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ ابْنَيْ اٰدَمَ بِالْحَقِّ اِذْ قَرَّبَا قُرْبَاناً فَتُقُبِّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ
مِنَ الْاٰخَرِ قَالَ لَاَقْتُلَنَّكَ قَالَ اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّق۪ينَ ﴿٢٧﴾

(Ey Muhammed!) Onlara, Adem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak oku. Hani ikisi de birer kurban sunmuşlardı da, birinden kabul edilmiş, ötekinden kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, "Andolsun seni mutlaka öldüreceğim" demişti. Öteki, "Allah ancak kendisine karşı gelmekten sakınanlardan kabul eder" demişti. (27)

Mâide Sûresi (28)

لَئِنْ بَسَطْتَ اِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَن۪ي مَٓا اَنَا۬ بِبَاسِطٍ
يَدِيَ اِلَيْكَ لِاَقْتُلَكَۚ اِنّ۪ٓي اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَم۪ينَ
﴿٢٨﴾

"Andolsun! Sen beni öldürmek için elini bana uzatsan da ben seni öldürmek için sana elimi uzatacak değilim. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım." (28)

Mâide Sûresi (29)

اِنّ۪ٓي اُر۪يدُ اَنْ تَبُٓوأَ بِاِثْم۪ي وَاِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ
اَصْحَابِ النَّارِۚ وَذٰلِكَ جَزٰٓؤُا الظَّالِم۪ينَۚ ﴿٢٩﴾

"Ben istiyorum ki, sen benim günahımı da, kendi günahını da yüklenip cehennemliklerden olasın. İşte bu zalimlerin cezasıdır." (29)

Mâide Sûresi (30)

فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ اَخ۪يهِ فَقَتَلَهُ فَاَصْبَحَ مِنَ
الْخَاسِر۪ينَ ﴿٣٠﴾

Derken nefsi onu kardeşini öldürmeye itti de (nefsine uyarak) onu öldürdü ve böylece ziyan edenlerden oldu. (30)

Mâide Sûresi (31)

فَبَعَثَ اللّٰهُ غُرَاباً يَبْحَثُ فِي الْاَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ
يُوَار۪ي سَوْاَةَ اَخ۪يهِۜ قَالَ يَا وَيْلَتٰٓى اَعَجَزْتُ اَنْ
اَكُونَ مِثْلَ هٰذَا الْغُرَابِ فَاُوَارِيَ سَوْاَةَ اَخ۪يۚ
فَاَصْبَحَ مِنَ النَّادِم۪ينَۚ ﴿٣١﴾

Nihayet Allah, ona kardeşinin ölmüş cesedini nasıl örtüp gizleyeceğini göstermek için yeri eşeleyen bir karga gönderdi. "Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini örtmekten aciz miyim ben?" dedi. Artık pişmanlık duyanlardan olmuştu. (31)

Bu ayetlerden anlıyoruz ki Allah Celle celaluhu Adem aleyhisselamı ilk insan ve aynı zamanda ilk peygamber olarak gönderdi.

Yüce Allah Celle celalühü beşeriyetin yer yüzünde sevk'ü idaresini kendi talimatına bağladı ondan dolayı ilk insan olan Adem aleyhisselamı aynı zamanda ilk peygamber olarak gönderdi. Beşeriyetin peygambersiz ve ilahi vahiy olmadan saadet içerisinde yaşamaları mümkün olmadığından peygamberler göndermiş yani Cenab-ı Hak beşeriyeti peygamberle başlatmıştır.

Daha sonra sayısını ancak Allah'ın bilebileceği peygamberler zinciri devam ede gelmiştir. Ta ki son peygamber olan Hazreti Muhammed'i Sallahu aleyhi ve sellem cihan şümul bir din ve şeriatla göndermiştir. O yüce peygamberimiz Sallahu aleyhi ve sellem hakkında da Kur'an-ı kerimde şöyle buyrulmaktadır;

Necm Sûresi (3)

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰىۜ ﴿٣﴾

O, nefis arzusu ile konuşmaz. (3)

Necm Sûresi (4)

اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُوحٰىۙ ﴿٤﴾

(Size okuduğu) Kur'an ancak kendisine bildirilen bir vahiydir. (4)

Necm suresi (5-6-7)

عَلَّمَهُ شَد۪يدُ الْقُوٰىۙ ﴿٥﴾ ذُو مِرَّةٍۜ فَاسْتَوٰىۙ ﴿٦﴾
وَهُوَ بِالْاُفُقِ الْاَعْلٰىۜ ﴿٧﴾

(Kur'an'ı) ona, üstün güçlere sahip, muhteşem görünümlü (Cebrail) öğretti. O, en yüksek ufukta bulunuyorken (aslî sûretine girip) doğruldu. (5-6-7)

Buradan anlıyoruz ki peygamberimiz aleyhisselatü vesselamın buyurdukları ancak vahye dayanmaktadır. Arapçada ancak manasını ifade eden ve adına kasır dediğimiz kasırların en kuvvetlisi olan nefi ve istisna yoluyla yapılan kasırla din ve şeriatle ilgili meselelerde konuştuğu zamanda konuştuklarının ancak vahiy olduğunu beyan etmektedir. Öyleyse Kur'an-ı kerimi sünnetten tecrit etmek mümkün değildir.

Bir başka ayeti celilede yüce Mevla Teala şöyle buyurmaktadır;

Nisâ Sûresi (80)

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اَطَاعَ اللّٰهَ وَمَنْ تَوَلّٰى فَمَٓا
اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفٖيظاً ﴿٨٠﴾

Kim peygambere itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur. Kim yüz çevirirse (bilsin ki) biz seni onlara bekçi göndermedik. (80)

Burada da resule mutlak manada itaat etmenin Allah'a itaat etmek manasına geldiğini resule isyan ise Allah'a isyan sayılacağını ima etmektedir.

Nisâ Sûresi (150)

اِنَّ الَّذٖينَ يَكْفُرُونَ بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَيُرٖيدُونَ اَنْ
يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ
وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرٖيدُونَ اَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذٰلِكَ
سَبٖيلاًۙ ﴿١٥٠﴾ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقاًّ
وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرٖينَ عَذَاباً مُهٖيناً ﴿١٥١﴾ وَالَّذٖينَ
اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ
اُو۬لٰٓئِكَ سَوْفَ يُؤْتٖيهِمْ اُجُورَهُمْ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوراً
رَحٖيماً ﴿١٥٢﴾

Şüphesiz, Allah›ı ve peygamberlerini inkar edenler, Allah'a inanıp peygamberlerine inanmayarak ayrım yapmak isteyenler, "(Peygamberlerin) kimine inanırız, kimini inkar ederiz" diyenler ve böylece bu ikisinin (imanla küfrün) arasında bir yol tutmak isteyenler var ya; işte onlar gerçekten kafirlerdir. Biz de kafirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır.

Allah'a ve peygamberlerine iman edenler ve onlardan hiçbirini diğerlerinden ayırmayanlara gelince, işte onlara Allah mükafatlarını verecektir. Allah, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir. (150-152)

Bu ayetler peygamberlerin ne derece lüzumlu olduğunu onlar ile Allah arasını tefrik etmek buyruklarının Allah'ın buyruklarından farklı mütalaa etmelerinin ne kadar yanlış olduğunu beyan etmektedir.

Yine bir başka ayeti celile de şöyle buyrulmaktadır;

Âl-i İmrân Sûresi (31)

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونٖي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحٖيمٌ ﴿٣١﴾

De ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (31)

Burada da Allah'ı seven herkesin Allah'a sevilmek için rasulüne ittiba edip buyruklarını kabul etmenin gerekli olduğunu anlıyoruz. Şöyle ki Allah'a sevilmenin tek şartı resulullaha ittiba olduğunu ve şart tahakkuk etmeden meşrutun tahakkuk etmeyeceği hususu aşikârdır. Bu ayeti celileyi gerçek manada tefsir etmeyi murad ettiğimiz zaman şöyle tefsir ederiz;

اِنْ اِتَّبَعْتُمُونٖي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ

Yani "bana sözde ve fiilde tabi olursanız Allah sizi sever". Manasına gelir ki bu ifadenin mefhumi muhalifi "bana tabi olmazsanız Allah'ta sizi sevmez". Manasını anlamaktayız.

Zira şart tahakkuk etmeden meşrut tahakkuk etmez. Yüce peygamberimizin yaptığını veya söylediğini yapmazsak dinimizin hükümlerini sadece Kur'an'dan iktibas etmek suretiyle anlamamız mümkün değildir. Örneğin;

Yüce Allah Kur'an-ı Kerimde;

Bakara Sûresi (43)

وَاَقٖيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوا مَعَ
الرَّاكِعٖينَ ﴿٤٣﴾

Namazı kılın, zekatı verin. Rükû edenlerle birlikte siz de rükû edin. (43)

Bu ve benzeri ayetlerde Cenab-ı Hak namaz ve zekâtın farziyetini beyan ederken mücmel bir ifade kullanmaktadır bu ifadeler peygamberimizin kavli ve fiili sünnetiyle tefsir edilmedikçe biz ne namazı kılabiliriz ne de zekâtı verebiliriz. Zira namaz ayetinde sadece namaz ve rukuu zikredilmektedir hâlbuki namaz bundan ibaret değildir kıldığımız namazın beyanını bu mücmel ayetin tefsiri niteliğindeki peygamberimizin صَلُّو كما رَأيْتُمُونِي اُصَلِّي Sözüyle tefsir edilmektedir. Yani beni namazda gördüğünüz gibi kılın. Demek suretiyle fiili sünnetine tabi olmamızı emretmektedir.

Zekât ayetine gelince gördüğünüz gibi ayeti celilede "zekâtınızı veriniz" buyrulmaktadır. Verilecek olan zekatın hangi oranda olacağı ayetlerde beyan edilmemektedir. Bu hususta yüce peygamberimizin هاتوا رُبْعَ عُشْرِ اموالكم yani malınızın 10 da birinin 4 te birini yani 40 ta birini veriniz buyurmak suretiyle zekâtın oranının 40 ta bir olacağını anlıyoruz.

Yüce peygamberimizin bu ve benzeri fiili ve kavli hatta takriri sünnetleri olmasa dinimiz tam ve kâmil manada anlaşılmamış olur. Bundan dolayı şunu diyebiliriz ki herhangi bir sünnet veya peygamberimizin buyruğu emir ve nehiy suretinde olup ve bunun böyle olduğu tevatüren sabit olursa o sünnetin Kur'an'dan farkı vahyi gayri metluv olmasından ibaret olur.

Usulü fıkıhta beyan edildiği üzere vahy iki çeşittir birisi vahyi metluv ki Kur'an ayetleridir. Diğeri ise vahyi gayri metluv'dur ki bu da peygamberimizin sünnetleridir. Sünnet mütevatir olunca o sünnetle ayetin hükmü nesh edilebilir. Hatta hadisi meşhurla ayetin nesh edilebileceği hususu bazı imamların görüşüdür.

Velhasıl sünnet Kur'an'dan ayrılmayan birbirini takviye eden bazen tefsir eden hususlardır.

Yukarıda beyan edildiği gibi sünnetle kitabullahı ayırmak rasullerle Allah'u azimüşşanı birbirinden ayırmak demek olacağından böyle kişilerin akıbetinin çok kötü olacağını beyan etmektedir.

Sünnet karşıtı olan insanlar önce şu şekilde sünnete karşı olduklarını söylediler; bir hadisi şerif önümüze çıkınca önce onu Kur'an-a arz ederiz Kur'an'a uyuyorsa kabul ederiz uymuyorsa reddederiz demek suretiyle hadis-i şerifi örtbas etmek istediler hâlbuki sünnetler daha çok Kur'an ayetlerinin tefsiri niteliğindedirler.

Kabul etmek zorundayız ki Kur'an-ı en güzel en kâmil manada tefsir eden Hazreti Peygamber efendimizin sünnetleridir. Vahyin muhatabı olan Rasulullah sallahu aleyhi ve sellem efendimizden daha iyi Kur'an-ı kerimi kim tefsir edebilir.

Onlara sorduğumuzda hadis-i şerifleri Kur'an-ı kerime arz edip sahih olan hadisi sahih olmayandan ayırdığınızı söylüyorsunuz. Şimdi ise Kur'an-ı kerim ayetlerini tartışmaya açtınız bir kısmına tarihsel deyip devre dışına çıkarırken diğer bir kısmı olan kıssaları da sembolik diye geçiştirdiğinize göre Kur'an-ı kerimi nereye arz edip geçerli olanı geçersiz olandan ayırabiliyorsunuz.

Korkarız ki Kur'an-ı kerimi de aklınıza arz edip aklın kabul ettiğini kabul aklın kabul etmediğini de reddedeceksiniz. Sizin aklınız Cenab-ı Hakk'ın ilim sıfatından daha mı üstündür haşa!!!

Siz bu halinizle nerelere uçuyorsunuz? Bu kafayla beyazıt kulesinden haliçe kadar uçamayacaksınız ve sonunda dünyada mahcup ahirette ise cehennemde mahpus olacaksınız. Bizden uyarmak! Selam ve dua ile....

YAVUZ SULTAN SELİM'İN HANIMI, KANÛNÎ'NİN VÂLİDESİ HAFSA SULTAN

Prof.Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL

Cariyelikten sultanlığa

O, Osmanlı tarihinin en bahtiyar ve en hayrat ehli kadınlarından biri idi. Belgelerde babasının adı Abdulmuin, Abdülhay ve Abdurrahman şeklinde geçmektedir. Bu durum onun saraya cariye olarak girdiğini göstermektedir. Bazı kaynaklar kendisini Kırım hanedanına veya Dulkadıroğulları'na bağlamakta iseler de bunları teyit edecek bir bilgi mevcut değildir. Vefatında yaşının elli altı olduğu bilindiğinden doğum tarihinin 1478 veya 1479 yılı olduğu anlaşılmaktadır.

Osmanlı haremine ne zaman ve kim vasıtasıyla getirildiğine ve Yavuz Sultan Selim ile hangi tarihte evlendiklerine dair kesin bir bilgi mevcut değildir.

Haremde kendisine Ayşe Hafsa adı verildi. İleride Padişah eşi ve validesi olabileceklerin de seçildiği sarayda muhakkak ki aranılan özelliklere fazlasıyla sahipti.

Bu güzel zeki, kabiliyetli ve iyi ahlaklı cariye, tecrübeli hocaların nezareti altında, kısa zamanda eğitildi ve ardında da Selim'in haremine getirildi.

Gençlik yıllarını kocası Yavuz Sultan Selim'in sancakbeyi olduğu Trabzon'da geçirdi. 6 Kasım 1494 tarihi bu asil çiftin en saadetli günü oldu. O tarihte, yıllar sonra Batı'nın "Muhteşem Süleyman" diye tavsif edeceği Şehzade Süleyman dünyaya geldi

Oğlunun II. Bayezid tarafından 1509'da Kefe valiliğine getirilmesi üzerine kendisiyle buraya gitti. Daha sonra eşi Yavuz Sultan Selim tahta geçince Süleyman'ı Saruhan sancakbeyliğine tayin etti. Ayşe Hafsa Sultan bu defa oğluyla birlikte Manisa'da idi.

Böylece Hafsa Sultan için eşine ayrılık ve hasret yılları devam ediyordu. Zira büyük cihangir Selim Han cihat aşkı ile zaferden zafere koşup, ülkeler fethetmekle meşguldü.

Hafsa Sultan ise yazdığı mektuplarla bir taraftan ona olan hasretini dile getirmekte diğer taraftan fetihlerini ve kazandığı zaferleri kutlamaktaydı. Şöyle ki:

"Maruza-i nahife-i zarife budur ki, devletlü Padişah hazretlerinin eyyam-ı devletlerinde bi-hamdilillahi ve'l minne külliyen cariyeleri riayet olmuşlardır. Ümmidir ki bu zaife dahi sairleri gibi inayet-i padişahiyle manzur buyurula. Şimdiye dek ümmid bu idi ki, Hüdavendigar halledet hilafetühü hazretleri serir-i saltanata geldiklerinden sonra bu nahifeyi dahi hal-i pay-ı kimya bahşlarına yüz sürmek ile müşerref ve müstesid olmak tasavvur olunur idi. Lakin bu tebah taliinden ol şereften mahrum olduk. Ümmiddir ki, Padişah-ı alempenahın ayağı toprağından bu cariye feramuş buyurulmayup inayet-i sultani ile behremend ola"

Öte yandan Hafsa Sultan, eşinin yokluğunda bütün özlemini ve hasretini bağrına basıp müstakbel padişah adayının iyi yetişmesi için elinden gelen gayreti gösterdi. Ayrıca Manisa'da geçen uzun yılların hatırasını tarihe mal etmek için şanına uygun hayır eserleri de yaptırdı. Manisa'da bulunduğu sırada aylık altı bin akçe alan Hafsa Sultan, bu paranın büyük bir kısmını bu hayır eserlerinin yapımında harcamıştır.

1520'de Yavuz Sultan Selim Han'ın ani vefatının ardından tahta çıkan oğlu ile birlikte İstanbul'a geldi. Artık Hafsa Sultan "Mehd-i Ulyâ-yı Saltanat" olmuştu.

İffet diyarının ecesi

Hafsa Sultan'ın oğlu Kanuni Sultan Süleyman üzerinde etkili olmuş, sarayda müspet manada idareci bir rol oynamıştır. Oğlunun zaferleriyle gurur duyan, yokluğunda hasret acılarıyla yanıp tutuşan, memleketin ve evlâdının selâmetinden başka bir şey düşünmeyip duasını üstünden eksik etmeyen, zor zamanlarında dayanağı ve danışmanı olan müşfik bir valide sultandır.

Böyle bir oğula sahip olma mutluluğuyla yazdığı mektupların üzerine " el- mütevekkil alallah, Valide-i Sultan Süleyman Şah" yazılı mührünü basıyordu.

Kanuni Sultan Süleyman da aynı şekilde annesine düşkün ve hürmetkârdı. Mohaç muharebesi sonrasında İmparatorluğun dört bir köşesine zafernameler gönderilirken, Sultan Süleyman bu haberi annesine bizzat yazmıştı. Bu örnekten anlaşılacağı üzere Kanuni ve Hafsa Sultan ilişkisi çok kuvvetli idi.

Osmanlı İmparatorluğu'nun zirve yapmış olduğu bir dönemde Osmanlı Haremi'nde idarecilik görevini Valide Sultan sıfatıyla on üç yıl sürdürmüş ve 1534 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. Vefatında elli altı yaşında bulunuyordu.

Saray nişancısı ve tarihçi Celalzade Mustafa, cenazesini anlatırken Hafsa Sultan'ı uzun uzun övmüştür. Övgüleri arasında onu Hazret-i Muhammed'in ilk hanımı Hazreti Hatice'ye, kızı Hazreti Fatıma'ya ve üçüncü olarak ve en sevgili eşi Hazreti Aişe'ye benzeterek Müslüman bir kadın için söylenebilecek en coşkulu ifadeleri kullanmıştır. Şöyle ki:

"O dinine bağlı, dürüst bir hanım, iffet diyarının ecesi, saflık payitahtının Hazreti Hatice'si, hayırlı vakıflar kurucusu, kendini din işlerine adamış zamanın Fatıma'sı, çağın Aişe'si idi."

Hafsa Sultan sarayda eşiyle birlikte günler geçirememiş olsa da Yavuz Sultan Selim Camii haziresinde onun türbesi yanında, Haliç'e hakim bir tepecikte, ebedî saadet saraylarında eşiyle birliktedir.

Eşi bulunmaz hayır eserleri

Güzelliği kadar hayırseverliğiyle de tanınan Hafsa Sultan, yaptırdığı birçok hayır müessesesi arasında bilhassa Manisa'daki cami, medrese, sıbyan mektebi, hangah,

imaret, hamam ve darüşşifadan meydana gelen külliyesiyle tanınır. Külliye hamam ve darüşşifası hariç 1523 yılında tamamlandı. Hamam ve darüşşifa ise Hafsa Sultan'ın vefatından sonra oğlu Kanuni Sultan Süleyman tarafından 1538-1539 yıllarında inşa olunarak külliyeye ilâve edilmiştir.

Burada bulanan maaşlı personel sayısı yüz on yediyi bulmaktadır. Camide iki imam, bir hatip, dört müezzin ve diğer hizmetliler mevcuttu. Ayrıca imaret kısmında düzenli olarak yemek çıkarılıyordu. Burada yirmi kişi çalışmaktaydı. Darülkurrada dokuz, hangahta ise on üç derviş bulunuyordu. Medresede bir müderrisle bunun on talebesi vardı. Talebelere günde ikişer akçe yevmiye veriliyordu. 1575 tarihli Vakıf Defteri'nde camiin batı yanında bulunan darüşşifada görevli personelle ilgili kayıtlara rastlanmaktadır. Buna göre burada baştabip, ikinci tabip, vekilharç, göz hekimi (kehhal), cerrah ve yirmi beş kadar da hizmetli görevliydi.

Ankara'da Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde yer alan Arapça vakfiyesi Ayşe Hafsa Sultan'ın hayırseverliğini ve sosyal yardım anlayışını gösteren mükemmel bir örnektir. 929/1522 tarihli vakfiyenin başında Hafsa Sultan şöyle vasıflandırılmaktadır:

"Hafsa Hatun: Allah hayrat kılâdelerini (gerdanlıklarını) kopmaktan ve dağılmaktan saklasın, iyilikler nukudunu gözlerin göremediği nazar değmeden korusun. Sultan Süleyman Şah'ın anasıdır. O padişahın olay okları düşmanlarının kalplerini daima delik deşik etsin.)"

Hafsa Sultan bu vakfının tevliyetini Hacı Tacüddin İbrahim isminde birisine vermiştir. Sağ oldukça bu, mütevelli olacak, ölünce zamanın padişahı yerine ehil bir mütevelli tayin edecektir.

Cami, imaret ve medresesindeki bazı görevlilerin durumlarını, işlerini ve alacağı

ücretleri belirten ifadeler bu hayırsever kadının düşünce ve inanç yapısını göstermesi bakımından mühimdir.

"On hafız. Bunların âlimi Ser Mahfil olacaktır. Kuran okumaya evvelâ o başlayacak, son okuyan da o olacaktır. Bunlar haftada bir hatim indireceklerdir. Mütevelli bunlara her hafta yüz dirhem yiyecek ve içecek parası verecektir. Ayrıca ikişer dirhem de gündelik alacaklardır.

Bir Meddah. Bu, güzel sesli bir hafız olacak, Hazret-i Peygamberi medheden kasideler, naatlar okuyacak, güzel sesiyle cemaati vecd ve istiğrak haline getirecektir.

Bir muarrif. Bu iyi konuşan, fasih, tatlı dilli, istiareleri, nükteleri bilecek, her namazdan evvel ve sonra dilin bütün fesahat ve belâgatiyle (tarif) okuyacaktır. Vakfeden Hafsa Hatun'a, bütün müminlere dualarının ve ibadetlerinin kabulü için hayır dualar edecektir. Dua yüksek sesle ve tam bir huzur ve huşû içinde yapılacaktır. Bunun gündeliği üç dirhemdir.

Otuz hafız. Her gün öğle namazından sonra cami'de birer cüz Kur' an okuyacaklar, yevmiyeleri ikişer dirhemdir.

On tesbihçi (Allah'ı zikreden). Bunlar her gün öğle namazından sonra camide tespih edecekler, ecrini ve sevabını vakfedenin ruhuna bağışlayacaklardır.

Bir müderris. Bu müderris tatil günlerinden başka her gün medrese dershanesinde ders verecektir. Bu nakil (tefsir ve hadis gibi) ve akıl ilimlerini, asli ve fer'î bilgileri çok iyi bilecek, her müşkili çözmeye ve şüpheleri gidermeye kudretli olacaktır.

Medresede istidadı, iyi huylu çalışkan on talebe bulunacaktır. Bunlar her gün ikişer dirhem alacaklardır.

Hangah-i Sufiyye denilen zavivede on müridli bir irşâd edici şeyh bulunacaktır. Dervişler hangahın on odasında oturacaklar, bunlar Ehl-i sünnet ve cemaatten olacaklardır. Heva ve bid' at ehlinden olmayacaklardır.

Şeyh her gün irşâd seccadesine oturacak, yanındakileri doğru yola yöneltecektir. Bunlar ibadetle, taatle meşgul olacaklar ve zikredeceklerdir. Şeyh'e her gün on, müritlere ikişer dirhem verilecektir.

Mektepte fakir, yetim çocuk1ar okuyacaktır. Yetim çocuklar için vakıftan her gün ikişer dirhem ayrılacaktır. Her sene bu paralar toplanarak ramazan bayramlarında kendilerine elbise alınarak dağıtılacaktır.

Çok emniyetli ve iyi bir noktacı olacaktır. Bu, tatil günlerinde başka bütün hizmetlilerin ve vazifelilerin şer›î bir özürleri bulunmadan vazifelerine gelip gelmediklerini tespit edecek, gelmeyenlerin yevmiyelerinin kesilmesini mütevelliye bildirecektir. Her gün bir dirhem alacaktır.

Medresede, imarette ve zaviyede tamire muhtaç yerleri onaracak, mimarî ilmine vâkıf bir mimar bulunacak ve her gün üç dirhem alacaktır. Bu imarete akan suyollarını tamir edecektir.

İmaretinin işleyişi

Çok emniyetli, nazik ve terbiyeli bir imaret şeyhi bulunacaktır. Bu yemeklerin listesini hazırlayacak, muayyen zamanlarda yemeklerin tevziinde bulunacaktır.

Dağıtım işlerini geleneğe uygun bir şekilde yaptıracaktır. İmarete gelen ve inecek misafirleri güler yüzle karşılayacak, onlara derecelerine göre ikramda bulunacak, hiç geciktirmeden muayyen vakitlerde onlara yemeklerini verdirecektir. Bu misafirlerden onunun her gün binek ve yük hayvanlarının arpaları temin edilecektir. Üç gün sonra bu misafirlere imaretten ayrılmaları için izin verilecektir.

Şeyh misafirleri yine tatlı dille, güler yüzle uğurlayacak, katiyen asık çehreli ve sert olmayacaktır.

Bu şeyh etleri, sair gıda maddelerini pişmeden evvel inceleyecektir. Yemekler pişince tuzuna bakacak, mutlaka lezzetli olmasını temin edecektir. Hademe ve müstahdemlerin hizmetlerinde kusur edenleri değiştirilmek üzere mütevelliye bildirecektir. İcap edenleri terbiye edecek ve edeplendirecektir. İmarette vazifeli olanlar bu şeyhin emirlerini dikkatle yerlerine getireceklerdir. Bunun yevmiyesi on dirhemdir.

İki imaret kayyımı olacaktır. Bunlar da namuslu ve iyi Müslümanlardan seçilecektir. Bunlar yemekleri taksim ve tevzi edeceklerdir.

İki imaret ferraşı (yaygıcısı) olacak, bunlar imarete yaygıları serecekler ve kaldıracaklar, daha başka işlere de yardım edeceklerdir.

Bir abdesthane temizleyicisi ve bakıcısı olacak. Bu adam helâyı temizleyecek, abdest ibrikleriyle abdesthane ibriklerini ayrı ayrı muhafaza edecektir, günde üç dirhem alacaktır.

Değirmende bir buğday öğütücü bulunacak ve unu iyi öğütecektir. Gündeliği dört dirhemdir.

Hafsa Hatun, iyi hizmet etmeyenlerin, vazifelerini iyi yapmayanların azilleri için de vakfiyesine şartlar koymuştur.

Bazı küçük memurlar mütevellinin isteği ve emriyle görevlerinden atılacaklardır. İmam, müezzin gibi hizmetlilerin azilleri ise ancak kadının (hâkim) emriyle, hükmiyle olacaktır.

Hafsa Hatun imarette sabahtan ve ikindiden sonra iki defa yemek pişirilmesini ve dağıtılmasını şart koşmuştur. Bu yemekler fakirlere, medrese talebesine, şeyhlere, vaizlere, hangahdaki misafirlere, imarete gelen seyyidlere, ulemaya ve başka iyi kişilere ikram edilecek ve yedirilecektir. Vakfiyenin buradaki bir şartına göre imarete katiyen sipahiler (yerli süvari asker), sanat erbabı ve kazanç sahipleri misafir edilmeyeceklerdir.

Vakfiyede imarette misafirlere yemek ve tatlı yapmak için lâzım olan her şey ayrı ayrı miktarları ve değerleriyle gösterilmiştir. Her gün Saruhan okkası ile yirmi okka koyun eti alınacaktır, Saruhan okkası şer›î sekiz yüz dirhemdir. Bu etin yarısı sabah yemeğine, yarısı ikindi sonrası yemeğine ayrılacaktır. Vakfiyede koyun eti lezzetli olduğu için yemeklerde yalnız koyun eti kullanılması açıklanmıştır. İmaretinde misafirlere ve başkalarına verilecek fodlalık un altı yüz litre olacaktır. Buralarda bir litre şer›î yüz dirhemdir. Her fodla piştikten sonra yüz dirhem olacaktır. Her gün sekiz yüz fodla pişirilecektir.

Her üç günde imarette Saruhan kilesiyle bir kilo pirinç verilecektir.

Vakfiyede mevsimine göre imaret mutfağı için alınacak buğday, tuz, nohut, soğan, ıspanak, maydanoz, lâhana, koruk, havuç, kimyon ve biber miktarı ve bedelleri ayrı ayrı gösterilecektir.

Cuma günleri, bayram geceleri, Regaip ve Mevlid günleri misafirlere imarette zerde, dane ve zirebaç verilecektir. Bunlar için sarfedilecek bal, safran, nişasta, incir ve erik paraları da vakfiyeye konmuştur.

İmarette her gün altı sofra tertiplenecek ve her sofrada beşten fazla kimse yemek yemeyecektir, az olmasında bir sakınca yoktur.

İmarete gelen her misafire derhal kırk dirhem bal ile yarım ekmek ikram olunacaktır. Misafirlere sabahları her sofrada paça ve dane verilecektir. İmarete gelen seyyidlere her gün fasılasız zerde ve dane verilecektir.

Cami için alınacak zeytinyağı, balmumu, mum ve mihrabın iki tarafında yakılmak için kâfurlu mum parası da vakfiyede ayrı ayrı gösterilmiştir.

İmaretin bakır kapları her üç ayda bir en iyi cins olan Kaleî kalayıyla kalaylanacaktır.

Hafsa Sultan'ın Urla'da yaptırdığı mescitte yakılacak kandillerin zeytinyağı ve mumu için de para ayrılmıştır. Yaz ve kış gelecek misafirlerin azlığına ve çokluğuna göre imarette pişirilecek yemek miktarı ayarlanacaktır."

Hafsa Hatun külliyesi asırlarca Türk milletine hizmet sunmaya devam etti.

Kıymetli Sanat Tarihçisi İ. Hakkı Konyalı, külliyenin 1940'lı yıllardaki halini büyük bir üzüntü içerisinde şöyle tasvir etmektedir ki bu durum bir dönem vakıf eserlerimize bakışımızı ifade eden hazin bir vesika gibidir:

"Altmış yetmiş sene evveline kadar, Hafsa Sultan'ın bıraktığı heybetli ve haşmetli külliye ayakta idi. İhmal, tarihî yadigârlara karşı duyulan hislerin zayıflaması, deliksiz bir inci kadar kıymetli olan bu manzumeyi yüzüstü bırakmıştı. İmaret, bütün teşkilatıyla yerini bir viraneye bırakmış, dârüşşifanın, medreselerin, tabhane, dershane ve hamamların kubbeleri çökmüş, baykuşlara tünek olmuştu.

Yıkılan imaret ve hankâhın (tekke) enkazı, dârüşşifanın ve hamamların önleri ve kubbelerinin eteklerini birer dağ yavrusu gibi altlarına almıştı. Mimarisi bakımından çok enteresan, muhteşem çinili ve mihraplı olan cami tam on sene saman deposu yapılmıştı.

İnsanın elini süremeyeceği ahşap süsleri, nakışlar, hatta eşsiz Kur'an cüzleri samanların, tozların altında kalmıştı!"

Günümüzde gerek belediyelerin gerekse vakıflar genel müdürlüğünün himmetli ve gayretli çalışmaları ile tarihi eserlerimize gereken değerin gösterilmesi memnuniyet vericidir.

Günümüze ulaşan şifa deposu

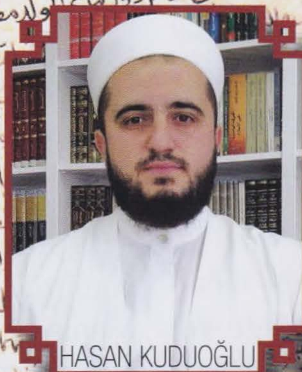
Bu arada Hafsa Hatun, döneminde ve günümüzde çok önemli bir şifa kaynağı ve Manisa için ticari meta olan mesir macununun ortaya çıkmasına da vesile olacaktır.

Tasavvuf büyüklerinden Merkez Efendi, Hafsa Sultan'ın isteği ve hocası Sünbül Sinan Efendi'nin tenbihi üzerine Manisa'ya gitmişti. Burada Valide Sultanın Manisa'da yaptırdığı imaretin yanındaki dergâhta hocalık yaptı. Tıp bilgisi kuvvetli olan Merkez Efendi, Manisa'da bulunduğu sırada Hafsa Sultan rahatsızlanmış ve çare bulunamamıştı.

Bunu haber alan Merkez Efendi kırk bir çeşit baharattan meydana gelen bir macun yaptı. Göndermiş olduğu bu macun Valide Sultan'aiyigeldi.

Eskisinden daha sağlıklı ve zinde olduğunu fark eden sultan Merkez efendiye "bu macundan bol miktarda yapalım ve halka dağıtalım, böyle bir şifa deposundan herkes faydalansın" diye buyurdu.

Bundan sonra Darüşşifadaki muhtaç hastalar için Mesir Macunu hazırlanması, mesir macunun "Nevruz-ı Sultani"de yapılması, mesir macununun hekimbaşı nezaretinde pişirilmesi, artan mesir macunun şehirdeki muhtaçlara dağıtılması şeklindeki şartlarla, tahminen 1540 yılından itibaren halka Mesir Macunu dağıtılmaya başlamasıyla Mesir Şenlikleri de ortaya çıkmıştır. 21-22 Mart Nevruz-ı Sultanî gününde saçılan mesir macunundan alabilmek için çevreden insanlar şehre akın etmişler ve Manisa'da adeta bir panayır oluşmuştur.

HASAN KUDUOĞLU

DEVLET-İ ALİYYE'NİN ON İKİNCİ ŞEYHULİSLÂMI, FIKIHTAN MUHTÂR METNİNİN ŞÂRİHİ

MUHYİDDÎN MEHMED EFENDİ (ÇİVİZÂDE)

(Rahimehullâh)

- Târihçe-i Hayât-ı Necîbesi -

Vilâdet târihi: h.881 / m.1476-1477 - Vefât târihi: 4 Şa'bân 954 / 19 Eylül 1547
Şeyhulislâmlık târihi: 2 Şevvâl 945 - Recep 949 / 21 Şubat 1539 - Ekim, Kasım 1542
Şeyhulislâmlık müddeti: 3 yıl, 9 ay - Şeyhulislâmlar arasındaki sırası: 12.Şeyhulislâm
Meşîhat makāmındaki sırası: 12 - Meşîhatı dönemindeki pâdişâh-ı âlem: 1.Süleymân (Kānûnî)

Çivizâde *(Rahimehullâh)* 881'de (1476-1477'de) doğmuştur. (Bugün çoğu sınırı Muğla ilimizde yer alan) Menteşe vilâyetinden yetişen müderris ve hattat **Çivi İlyas Efendi**'nin oğludur. Adı **Muhyiddin Muhammed ibni İlyas**'dır. Ama babasının lakābına nisbetle **Çivizâde** diye meşhur olmuştur.

- İlmî Hayâtı -

Küçük yaşta babasının ölümü üzerine amcasının himâyesinde İstanbul'a gitti. **Sarı Görez Mehmed ibni Hamza, Molla Bâlî,** (kendisinden önceki şeyhulislâm) **Sa'dî Çelebi** ve (kendisinden iki dönem sonra şeyhulislâm olan) **Fenârîzâde Muhyiddin Efendi**'den ders aldı, bu arada **Kara Bâlî Efendi**'ye intisâb ederek onun mu'îdi oldu.

Daha sonra ders vermeye başlayan **Çivizâde** *(Rahimehullâh)* Edirne'de Beylerbeyi *(Bkz: Resim-1)*, Bursa'da Veliyüddîn oğlu Ahmed Paşa *(Bkz: Resim-2)* ve Ferhâdiye1 medreselerindeki müderrisliği sırasında dikkati çekti.

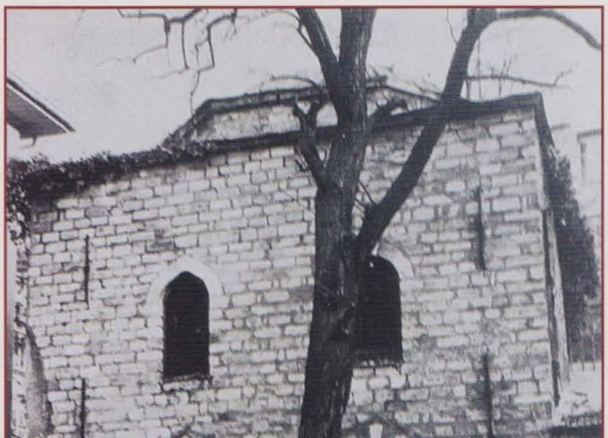

Resim 1: 2.Murad devri Rumeli Beylerbeyi Sinâneddîn Yûsuf Paşa'nın bugün mevcut olmayan medresesinin yanındaki câmisi

Resim 2: Bursa'da bugün müze olarak kullanılan Veliyyüddin oğlu Ahmet Paşa Medresesi

Ahmed Paşa'nın (ö.1524) yeni inşâ ettirdiği Çorlu Medresesi'nin2 değerli bir âlime tevcih edilmesiyle ilgili ferman üzerine burası **Çivizâde** *(Rahimehullâh)* a verildi. Ancak bir süre sonra **Ahmed Paşa**'nın Mısır'da vâliliği sırasında isyân ettiğini öğrenince, bir hâinin medresesinde ders vermeyi reddederek İstanbul'a döndü. İstanbul'da Mahmud Paşa Medresesi *(Bkz: Resim-3)*, Edirne'de Üç Şerefeli Medrese *(Bkz: Resim-4)* ve tekrar İstanbul'da Sahn-ı Semân Medresesi'nde müderrislik yaptı.

Resim 4: Sultân Fâtih'in vezîr-i âzamı Mahmud Paşa'nın, Eminönü'nde kendi adıyla anılan semtte bulunan câmisinin yanında, bugün maalesef mevcut olmayan medresesinden geriye kalan dershâne binâsı, câminin yanındaki Büyük Reşit Paşa Ortaokulu'nun bahçesinde kalmıştır.

- İlmî Dirâyeti -

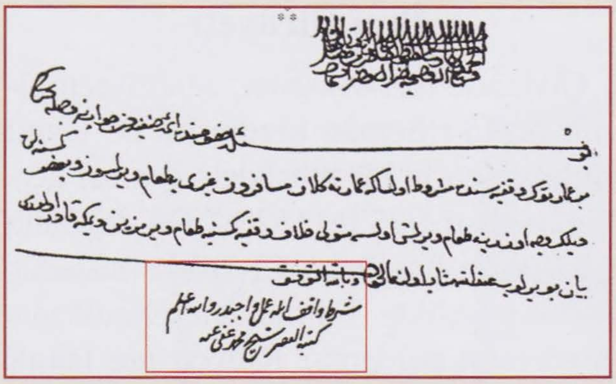
Çivizâde *(Rahimehullâh)*ın, son zikrettiğimiz Sahn-ı Semân Medresesi'ne tâyini oldukça zorlu bir mücâdele sonrası gerçekleşmişti. 935'te (1528-1529'da) Sahn Medresesi boşalınca **Çivizâde** *(Rahimehullâh)* ile birlikte Edirne'den Dârulhadis Medresesi müderrisi **Kılıççızâde İshak Çelebi** ve Bursa'dan Sultân Medresesi müderrisi **İsrâfîlzâde** de mürâcaat etmişti.

Rumeli kazaskeri **Fenârîzâde Muhyiddin Efendi** ile Anadolu kazaskeri **Kādirî Çelebi** her üç adaydan, müsâbaka imtihanı için ***"Şerhu'l-Mevâkıf"***-tan "Îtimâd" bahsine, ***"el-Hidâye"***den "Bâbu'r-ribâ"ya ve ***"et-Telvîh"***den "Ta'n-ı râvî" bahsinin üzerine bir risâle yazmalarını istemişti.

İmtihanda **Çivizâde** *(Rahimehullâh)*ın ***"et-Telvîh"***in "Ta'n-ı râvî" bahsine dâir yazdığı risâlenin üstünlüğü açıkça görülünce bu göreve getirildi. *(Çivizâde (Rahimehullâh)ın bu üç eserdeki zikredilen bahisler üzerine yazdığı tâlîkāt Süleymâniye Ktp., Hâlet Efendi, no:802, verak:57-70 arasında mevcuttur.)*

Buradaki müderrisliği sırasında, bâtınî fikirlerinden dolayı öldürülen **Oğlan Şeyh**'in (İbrâhîm Mâşûkî'nin) katlinden bir süre önce kendisinden yardım talep ederek halk arasında fitne ve huzursuzluğun arttığını, fikirlerinin incelenerek suçlu bulunması hâlinde îdâm edilmesini istemişti.

Çivizâde *(Rahimehullâh)* daha sonra kadılık mesleğine geçti ve 934'te (1527-1528'de) Mısır kadılığına tâyin edildi. Burada bulunduğu 10 yıl esnâsında birçok câmi ve medresenin tâmirini sağlayarak halkın takdirini kazandı. 944'de (1537-1538'de) Anadolu kazaskerliğine getirildi.

Resim 5: Çivizâde Muhyiddin Mehmed Efendi'nin hatt-ı desti (el yazısı) ile yazdığı bir fetvâ örneği (işâretli yer kendi yazısıdır).

el-Cevâb: Ve billâhi't-tevfîk, şart-ı vâkıf ile amel vâciptir. Vallâhu a'lem. Ketebehû el-fakîr Şeyh Mehmed, ufiye anhu.

Sa'dî Çelebi *(Rahimehullâh)*ın ölümü üzerine 2 Şevvâl 945 (21 Şubat 1539) târihinde şeyhulislâm oldu. *(Bkz: Resim-5 ve 6)* Üç yıl, dokuz ay bu görevde kaldıktan sonra 1542'de 200 akçe emekli maaşı ile azledildi.

Çivizâde *(Rahimehullâh)* şeyhulislâmların "Lâ yen'azil (azledilmez)" olduğu bir dervirde ilk defâ azledilen şeyhulislâmdır ki bu makāmdan azledilmeme kāidesi, böylece ilk defâ **Çivizâde** *(Rahimehullâh)* ın azliyle bozulmuş oluyordu.

Kefevî, **Çivizâde** *(Rahimehullâh)*ın dürüstlüğü ve ilmî yeterliliğinden bahsettikten sonra bâzı konularda çok sert bir tutum takındığını ve alışılagelenin dışında fetvâlar verdiğini, azlinin de bu yüzden olduğunu belirtir.

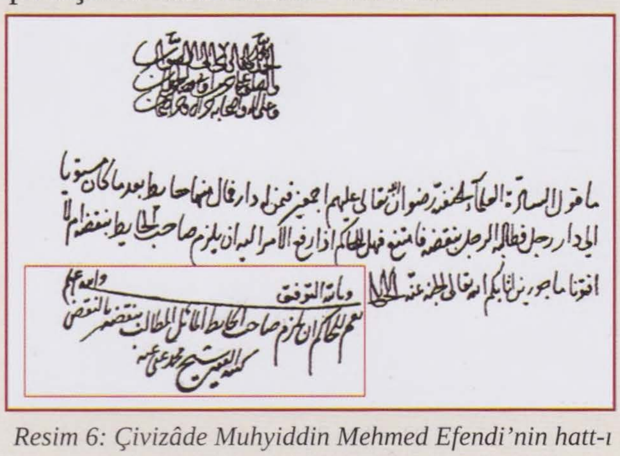
Çivizâde *(Rahimehullâh)*ın **Muhyiddin ibnü'l-Arabî** ve **Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî** *(Kuddise Sirruhümâ)* gibi İslâm tasavvufunun en tanınmış şahsiyetlerini aşırı şekilde tenkit etmesi, para vakfı (vakf-ı nükūd) meselesine karşı çıkması, bilhassa abdest alırken mest üzerine mesh yapılması konusundaki sert muhâlefeti tartışmalara yol açmış ve başta **Ebu's-Su'ûd Efendi** *(Rahimehullâh)* olmak üzere birçok âlimle fikir ayrılığına düşmüştür.

Rumeli kazaskeri olan **Ebu's-Su'ûd Efendi** *(Rahimehullâh)* önceki fakihlerin görüşlerine aykırı bulduğu Şeyhulislâm **Çivizâde** *(Rahimehullâh)*ın bâzı fetvâlarını Dîvân-ı Hümâyun'a getirerek ilmî açıdan reddetti. Bu gelişmeleri yakından tâkip eden **Kānûnî Sultân Süleymân Hân**, vezirlere emir verip bu konuları görüşmek üzere ulemâyı toplantıya çağırmalarını istedi. Devrin âlimleri sonuçta **Çivizâde** *(Rahimehullâh)*ın hatâlı olduğu kanâatine vardılar ve ferman gereği bu görüşlerini imzâlı olarak da sundular.

Çivizâde *(Rahimehullâh)* azledildikten sonra 950 (1543-1544) yılında oğlu **Mehmed Efendi** ile birlikte hacca gitti. Dönüşünde ikinci defâ Sahn-ı Semân müderrisliğine tâyin edildi.

952'de (1545'de) **Ebu's-Su'ûd Efendi** *(Rahimehullâh)*ın şeyhülislâm olması üzerine onun yerine Rumeli kazaskerliğine getirildi. Ancak bu görevde bulunduğu sırada **Kemalpaşazâde** *(Rahimehullâh)*ı bâzı görüşlerinden dolayı kötülemesi birçok kimseyi rahatsız etti.

Bu husus Şeyhulislâm **Ebu's-Su'ûd Efendi** *(Rahimehullâh)*a bildirilerek konunun pâdişâha arzedilmesi istendi.

Resim 6: Çivizâde Muhyiddin Mehmed Efendi'nin hatt-ı desti (el yazısı) ile yazdığı bir fetvâ örneği (işâretli yer kendi yazısıdır).

el-Cevâb: Allâhu a'lem. Evet, eğilen duvarı yıkması için hâkimin onu ilzâm etme hak ve yetkisi vardır.

Kānûnî, **Çivizâde** *(Rahimehullâh)*a verilecek cezâyı **Ebu's-Su'ûd Efendi** *(Rahimehullâh)*ın takdirine bıraktı. Îdâm edilme endişesiyle bir çavuşun evinde gizlenen **Çivizâde** *(Rahimehullâh)* başka bir diyâra kaçmaya hazırlanırken çavuş tarafından yapılan bâzı görüşmeler sonucu affedildi.

Oğlu olan **Çivizâde Mehmed Efendi** *(Rahimehullâh)* babasından yedi dönem sonra 19. şeyhulislâm olmuştur.

- Ahvâl-i Âliyeleri -

Çivizâde *(Rahimehullâh)* övgüye değer bir hayat sürmüş, insanlara karşı dâimâ cana yakın olup yapmacıklıktan uzak olmuştur. Mütevâzi ve güleç yüzlü bir kişiydi. Kur'ân-ı Kerîm'in hâfızı idi, sürekli ilimle meşgul olurdu. Devrinin bilinen tüm ilimlerinde söz sâhibi olmakla birlikte fıkıh, tefsir, hadis ve usul ilimlerinde derin mâlûmât sâhibiydi. Özellikle Hanefî fıkhında son derece yüksek seviyede bir âlim olup, sanki ikinci **İmâm-ı Muhammed eş-Şeybânî** idi. Tâat ve ibâdet husûsunda da devâm sâhibi bir âlimdi.

- Vefâtı -

Çivizâde *(Rahimehullâh)* 4 Şa'bân 954 Pazartesi gününde (19 Eylül 1547'de) Rumeli kazaskeri iken ikindi dîvânında rahatsızlanarak ya da diğer bir rivâyete nazaran yatsıdan sonra rahatsızlanarak gece yarısı vefât etti.

Fatih Câmii'nde **Ebu's-Su'ûd Efendi** *(Rahimehullâh)*ın kıldırdığı cenâze namazından sonra Eyüp Sultan Türbesi civârına defnedildi.

Çivizâde *(Rahimehullâh)*ın medfun bulunduğu Eyüp, Boyacı Sokağı'ndaki âile hazîresi, **Cânân Hanım** Türbesi'nin yapımı sırasında kaldırıldığından dolayı maalesef kabrinin yeri mâlum değildir. *(Bkz: Resim-7)*

Resim 7: Çivizâde Muhyiddin Mehmed Efendi'nin medfun bulunduğu Eyüp'te Bostancı Sokağı'ndaki âile hazîresi, Cânan Hanım Türbesi ve Şeyhulislâm Şerifzâde Mehmed Molla sofasının yapımı sırasında kaldırıldığından bugün kabrinin yeri mâlum değildir.

Vefâtına düşülen târih mısrâlarından biri şöyledir:

مَشْهَدِينْ فِرْدَوْسِ اَعْلٰى اِيدَهْ حَىُّ بِى زَوَالْ

"Zevâl bulmayacak, hep diri olan ***Allâh-u Te'âlâ*** *kabrini Firdevs-i Âlâ eylesin."*

Bir diğeri de şudur:

چِوِى زَادَهْ اِيتْدِى عَزْمِ دَرْكَهِ حَيٌّ لَطِيفْ

*"**Çivizâde** etti azm-i dergeh-i* ***Hayy-u Latîf**."*

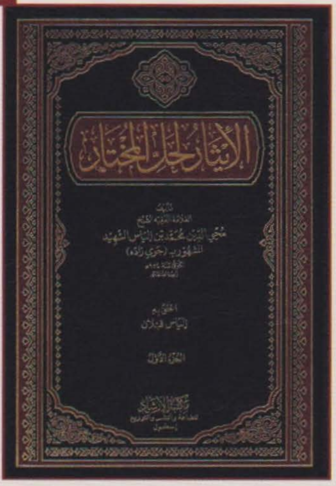
- İlmî Eserleri -

Çivizâde *(Rahimehullâh)*ın, fetvâlarını ve devrin âlimleri arasında tartışmalara sebep olan fikir ve görüşlerini ihtivâ eden başlıca eserleri şunlardır:

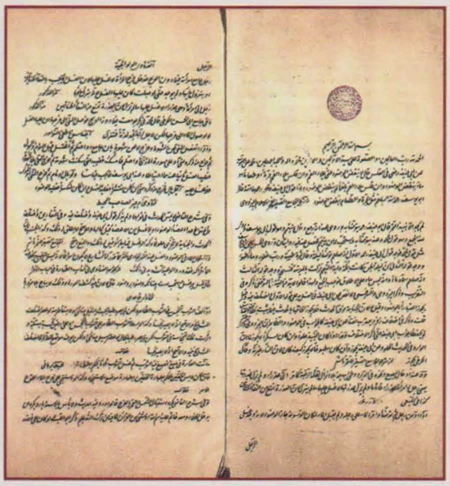
1) *"el-Îsâr fî halli'l-Muhtâr."*

Hanefî fakîhi **Mevsılî** *(Rahimehullâh)*ın mezhep fıkhının temel metinlerinden biri sayılan eserinin şerhidir.

(Süleymâniye Ktp., Damad İbrahim, no:351; Esad Efendi, no:730; Kadızâde Mehmed, no:120)

Resim 8: Çivizâde'nin Muhtâr Şerhi Îsâr adlı eserinin yeni yapılan ilk baskısı

Resim 9: Çivizâde'nin Fetvâları'nın ilk iki sayfası (H.Hüsnü Paşa-399)

Resim 10: Çivizâde'nin bâzı sûfiyyenin deverânı hakkında yazdığı risâlesinin ilk iki sayfası (Pertev Paşa-621)

Bu eser kısa bir zaman önce **İlyas Kaplan Hoca** tarafından tahkik edilerek basılmıştır. *(Bkz: Resim-8)*

2) "Fetâvâ." (Bkz: Resim-9)

(Süleymâniye Ktp., H.Hüsnü Paşa, no:399; Kadızâde Mehmed, no:251; Kılıç Ali Paşa, no:496; Şehit Ali Paşa, no:1068)

3) "Risâle fi'l-hudûd *(fi'l-haddi)* **ve't-ta'zîr."**

(Süleymâniye Ktp., Bağdatlı Vehbi Efendi, no:512; Esad Efendi, no:3754; Reisülküttab, no:1200)

4) "Risâle fî vakfi'd-derâhîm ve'd-denânîr 'alâ Risâleti Ebi's-Su'ûd." *("Risâle fî vakfi'n-nükûd", "Risâle fî 'ademi cevâzi vakfi'n-nükûdi'd-derâhîm ve'd-denânîr")*

(Süleymâniye Ktp., Âşir Efendi, no:459; Beşir Ağa Eyüp, no:199; Düğümlü Baba, no:449; Kasîdecizâde, no:710; Reşid Efendi, no:1177; Şehit Ali Paşa, no:2766)

5) "Risâle fi'l-meshi 'ale'l-huffeyn."

(Süleymâniye Ktp., Kasîdecizâde, no:710; Serez, no:960; Süleymâniye, no:1051)

6) "Risâle fî hakkı'd-deverân." (Bkz: Resim-10)

(Süleymâniye Ktp., Pertev Paşa, no:621)

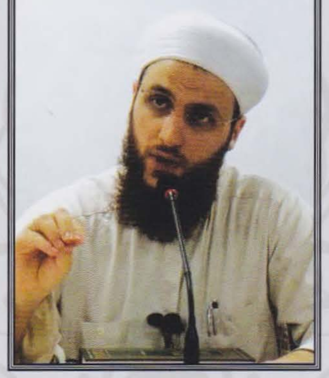
Kaynaklar:

(İsam, İslam Ansiklopedisi, 8/348-349; Taşköprizâde, eş-Şekāiku'n-nu'mâniyye fî ulemâi'd-devleti'l-'Osmâniyye, sh:266; Mecdî, Hedâikü's-Şekāik, sh:446-448; Müstakimzâde Süleymân Se'âdeddîn, Devhatü'l-meşâyih, sh:20-21; Mehmed Süreyyâ, Sicill-i 'Osmânî, 4/344-345; Bursalı Mehmet Tâhir, Osmanlı Müellifleri, 1/268-269; İlmiyye Salnâmesi (haz. Seyid Ali Kahraman, Ahmed Nezih Galitekin, Cevdet Dadaş), sh:307-309, 699-700; Abdülkadir Altunsu, Osmanlı Şeyhulislâmları, sh:22-23; Serhat Başar, Osmanlı Şeyhulislamları, sh:54-55; M.Orhan Bayrek, İstanbul'da Gömülü Meşhur Adamlar, sh:65; Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, 2/228-229; İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, 5/112-113; Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi'nde Şeyhülislam Fetvaları, sh:11; Şemseddîn Sâmî, Kāmûsu'l-a'lâm, 3/1902; Cahid Baltacı, 15-16. Asırlarda Osmanlı Medreseleri, 1/317, 354, ; Ahmed Sıdkî, Mu'cemü şüyûhi'i-İslâm fi'l-'ahdi'l-'Osmânî, 1/335-341; Mahmûd Süleymân el-Kefevî, Ketâibü a'lâmi'l-ahyâr min fukahâi mezhebi'n-Nu'mâni'l-muhtâr, Süleymâniye Ktp., Reîsülküttâb, no:690, vr:400b, 402a, 409a, 410a; ez-Ziriklî, el-A'lâm, 6/40; İbnü'l-'İmâd, Şezerâtü'z-zeheb fî ahbâri men zeheb, 8/300; 'Abdülhayy el-Leknevî, el-Fevâidü'l-behiyye fî terâcimi'l-Hanefiyye, sh:212; Ekrem Hakkı Ayverdi, Osmanlı Mîmârisinde Fâtih Devri, 3/449)

1- Yıldırım Bâyezîd'in hazînedarı ve sonra vezîri olan Ferhat Paşa tarafından, Bursa Davud Dede mevkiinde yapılan ve Aziz Mahmud Hüdâyî Hazretleri'nin de bir dönem müderrislik yaptığı bu medrese maalesef günümüze ulaşamamıştır.

2- Çorlu'daki Ahmed Paşa Medresesi'nden de maalesef bugün bir eser kalmamıştır.

İletişim adresi: hasan.kuduoglu@outlook.com

ÖMER FARUK KORKMAZ

YILBAŞI KUTLAMALARININ FIKHÎ BOYUTU

Hristiyan âleminin bir uygulaması olan Noel kutlamalarının yılbaşı kutlamaları adı altında ülkemize adeta bir kültür transferi olarak girdiği malum. Bize ait olmayan bu kutlamaların zararı sadece israf, lehiv ve türlü haramların irtikâp edilmesi boyutuyla sınırlı kalmıyor elbette. Bir de bunların ötesinde doğrudan akideyle ve hatta küfre girip girmemeyle ilgili boyutu var işin.

Beşeri fiillerden tutun ibadetlerdeki fiiliyattan kılık kıyafete dek bütünüyle ehl-i küfre muhalefeti esas alan bir dinin mensuplarıyız.[1] Ne yazık ki günümüz müminleri olarak geldiğimiz nokta Allah Resulü r'nün asırlar önce buyurduğu gibi[2] karışı karışına ve arşını arşınına ehl-i küfrü takip etmek ve onlara özenmek oldu.

Müslümanlar yine şuursuzca eğlenecek, fütursuzca haramlar işleyecekler. Belki bu yılbaşı da diğerleri gibi Hz. Peygamber r'in ifadesiyle[3] "mümin olarak akşamlayan birçok müslümanın kâfir olarak sabahlamasına" vesile olacak.

Cenab-ı hak ehl-i kitapla ilgili şöyle buyurur Peygamber r'in şahsiyetinde bütün müminlere; *"Muhakkak o kimseler ki dinlerini parça parça ettiler ve muhtelif fırkalara ayrıldılar. Sen hiçbir şey hususunda onlardan değilsin"*[4] Ayette bahsedilen "hiçbir şey" ifadesinden hiçbir şey çıkmaz. Söylediği söz ve işlediği fiilden hayatın bütün boyutlarına kadar Müslüman ehl-i küfre muhalefet etmekle memurdur.[5] Bundan dolayı Allah ﷻ sırf Yahudilerin "raînâ" sözüne benzediği için Müslümanlara "raina" demeyi yasaklamış "unzurnâ" demeyi emretmiştir.[6]

Bütün bu emirlerin zımnında onlara benzemenin peşi sıra getireceği "onlardan olma" tehlikesini bertaraf etme hikmeti vardır. İbn Mesud *(radıyallahu anh)*'un "Elbise elbiseye benzemez ki nihayetinde kalpler kalplere benzer"[7] şeklindeki sözü de teşebbühteki psikolojik etkileşimi ima etmektedir.

Kâfirlerin kendilerine mahsus kutlamış oldukları bir takım bayramlar da vardır.

Kaynaklarımızda bu bayramlara tarihteki ehl-i küfrün yılbaşı olarak kutladıkları Nevruz[8] veya sonbahar bayramı dedikleri Mihrecan bayramı misal verilir. Bu bayramlar için söylenilen sözler ve verilen hükümler bu gün itibarıyla kutlanan yılbaşıyla bire bir aynı olacaktır.

Allah Resulü r Medine'ye geldiğinde orada ikamet etmekte olan ensarın nevruz ve mehrecan isminde cahiliye bakiyesi olan iki bayramı kutlamakta olduğunu gördü. Ve bunun üzerine onlara "Kendilerinde eğlendiğiniz iki gününüz vardı. Artık Allah Teâlâ onları daha hayırlıları olan Ramazan ve kurban bayramıyla değiştirdi" buyurdu.[9] Bu rivayetten de anlaşıldığı üzere İslamiyet kendinden önceki cahiliye kalıntılarını temizlemiş ve bunların yerine tamamen ilâhî olan bir takım uygulamalar getirmiştir. Artık bu saatten sonra cahiliye adetlerinin peşine düşerek şer anlamında irtica yapmanın bir anlamı kalmamıştır.

Abdullâh ibni Ömer *(Radıyallâhu Anhümâ)*dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ.»

"Kim bir kavme benzerse, o kişi onlardandır."

(Ebû Dâvûd, es-Sünen:5, el-Libâs:5, rakam:4033, 4/78; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:5115, 9/126)

Efendimiz aleyhissalatü vesselam şöyle buyurur bu noktada:

"Allah'a karşı insanların en kötüleri Harem (bölgesin) de haddi aşan, İslam(a girdikten sonra kâfirlere benzeyerek Müslümanlığın)da cahiliye yolunun peşine düşen ve haksız yere kanını akıtmak için bir kişinin kanını (dökmek) isteyenlerdir."[10]

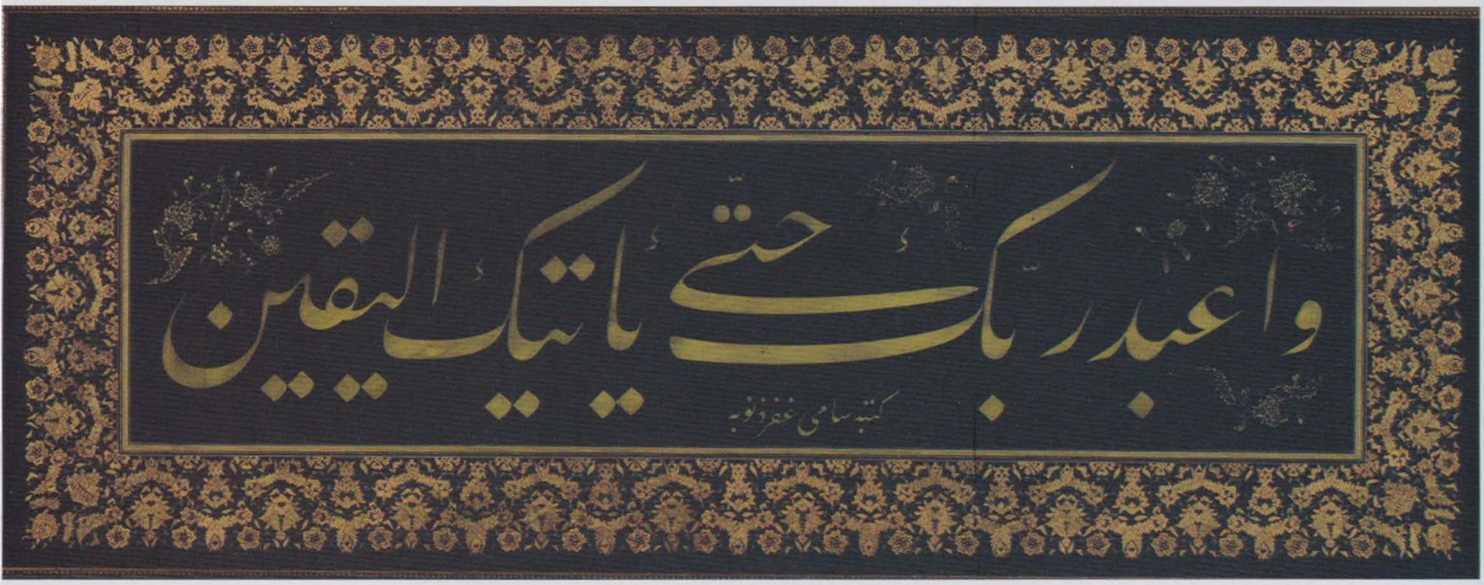
Hz. Ömer *(Radıyallahu anh)* şöyle buyurmuştur: "Toplanma günleri olan bayramları konusunda Allah'ın düşmanları olan Yahudi ve Hristiyanlardan uzak durunuz.

Zira Allah'ın gazabı onların üzerine inmektedir. Size isabet etmesinden korkarım."[11]

Eban b. Ebî Ayyâş şöyle demiştir: Talha b. Ubeydullah el-Huzâ'î' ile karşılaştım ve ona "Ehl-i sünnet ve'l-cemaat kardeşlerinden bir topluluk Müslümanlardan kimsenin aleyhinde konuşmuyorlar, sadece bir gün şunun evinde bir gün bunun evinde toplanıyorlar, Nevruz ve Mihrecân günlerinde bir araya gelip (kutlama amacıyla) bu günleri oruçlu geçiriyorlar" dedim. "Bidatlerin en şiddetlilerinden bir bidattir bu, Vallahi onlar (bu tavırlarıyla) Nevruz ve Mehrecan'a kendilerinin gayrısındaki insanlardan daha çok tazim etmiş oluyorlar" dedi.[12]

Hz. Peygamber ﷺ'in *"Kim bir kavme benzerse o da onlardandır"*[13], *"Kim bir kavmin karartısını çoğaltırsa o da onlardandır"*[14] şeklindeki hadisleri kâfirlere benzemenin yarın onların zümresinde haşr olmak, iman nimetinden soyutlanmak ve Allah indinde onların hükmünde olmak gibi tehlikeleri barındırdığını göstermektedir.

Cübbeli Hoca Efendi'nin hat koleksiyonundan

﴿وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَأْتِيَكَ الْيَق۪ينُ﴾

"Bir de gerçekleşmesi kesin olan o (ölüm denen) **şey sana gelinceye kadar** (bir an bile gevşeklik etmeksizin) **Rabbin'e ibâdet et**(meye devam et)**."** *(Hıcr Sûresi:99)*

Hattatı: Hattât Sâmi Efendi (1253/1330 - 1838/1912) Hat Çeşidi: Celî Talik Levha.

Abdullah b. Ömert şöyle buyurmuştur: Kim ehl-i küfrün beldelerinde bulunur, ölünceye dek aynı hal üzere kalıp onlara benzeyerek nevruz ve mihrecanlarını kutlarsa Kıyamet günü onlarla haşr olunur."[15]

Ehl-i küfrün kutlamalarına katılmak bütün ehl-i ilmin ittifakıyla caiz değildir.[16]

Bu günlere mahsus oruç tutmak da caiz değildir.[17] Fetavâ-i Kadıhân'da denildiği üzere "Bir kişi daha öncesinde satın almadığı bir şeyi Nevruz günü satın alarak tıpkı kâfirlerin yaptığı gibi bu güne tazim etmeyi kastederse bu yaptığı iş küfür olur. Diğer günlerde yapmadığı bir işi bu günde yaparak kâfirlere benzememelidir.[18]

İmam Ebu Hafs el-Kebîr şöyle demiştir: Bir insan elli yıl ibadet etse sonra Nevruz günü gelse ve bu kişi Nevruz gününü kutlayıp tazim etmek amacıyla müşriklerden birine bir yumurta hediye etse bu kişi Allah'ı inkâr etmiş olur ve bütün amelleri iptal olur[19].

Eğer bu güne tazim etmek için değil de insanların adetine uyarak bir Müslümana bir şey hediye edecek olsa kâfir olmaz. Ancak bunu (asla) yapmaması gerekir. Çünkü bunda kafirlere benzemek vardır. Efendimiz *(Sallallahu aleyhi ve sellem)* "Kim bir kavme benzerse o da onlardandır" buyurmuştur.[20]

"Mecmau'n-nevâzil"[21] isimli eserde şöyle denilmiştir: Mecusiler nevruz günü toplansalar ve bir Müslümanda onlar için "Güzel bir adet oluşturmuşlar"

dese kâfir olur. Çünkü bu sözü küfrün vazettiği bir şeyi güzel görme manasına geldiği gibi İslam'ın oluşturduğu şeyleri de çirkin görme manasını taşır.22

Bütün bunlardan anlaşıldığı üzere kâfirler için sembol olan şeyleri uygulayan kişi kâfir olur. Müslüman birinin haç takması veya zünnar bağlaması gibi. Ancak eğer işlenilen şey onların dînî şiarı/sembolü değilse bu durumda kafirlere benzeme illetinden dolayı haram işlenmiş olur.

Bu günkü yılbaşı Hristiyan aleminin Noel bayramının -tarih farkıyla da olsa- Türkiye'ye aktarılmasından ibarettir. Bu açıdan bakıldığında onların dînî bir bayram olarak kutladıkları bu bayramı Yılbaşı adı altında Noel ismiyle mezc ederek kutlamak haramdır ve Müslümanı küfre götürebilir.

İmam Ahmed'in "Kitabu'z-zühd" ünde naklettiği şu rivayet konumuz açısından mühimdir: "Allah Teâlâ Benî İsrail'in Peygamberlerinden bir Peygamber'e şöyle vahyetmiştir:

'Kavmine söyle benim düşmanlarımın yeme içmeleri gibi yiyip içmesinler ve onların şekillerine bürünmesinler! Sonra, tıpkı onlar benim düşmanlarım olduğu gibi kavmin de benim düşmanım olurlar.'"23

Kaynaklar

1 Bu konu hakkında yeterli malumat için Ahmed el-Gumârî'nin "el-İstinfâr li gazvi't-teşebbuhi bi'l-küffâr"ı incelenebilir. Daru'l-beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut-Lübnan, 2005, B.III

2 Ahmed b. Hanbel, Müsned, No: 9818, Buhari, Enbiya, No: 3269, Bezzâr, Müsned, No: 8411

3 Müslim, *İman,* No: 328, İbn Hibbân, No: 6704, Ebu Davud, *Sünen,* Fiten, No: 4261

4 En'âm, 159

5 İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'-azim,* Daru'l-hadîs, Kahire, 2003, I/187

6 Bakara, 104

7 İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef,* 19/167, No: 35690

8 Nevruz diğer tarifiyle İran ve orta asya Mecusilerinin en büyük bayramlarından biridir.

9 Nesâi, Sünen, Salâtu'l-îdeyn, No: 1556, Ebu Davud, Sünen, Kitabu's-salât, No: 1134

10 Buhari, *Kitâbu'd-diyyât,* No: 6488,Taberâni, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* No: 10749, Beyhaki, *es-Sünenu'l-kübrâ,* No: 16325

11 Beyhaki, Şu'abu'l-İman, No: 8940

12 Muhammed b. Vaddâh el-Kurtubî, *el-Bida' ve'n-nehyu anha,* Mektebetu İbn Teymiye, Kahire, 1416, I/42, No: 27

13 Ahmed b. Hanbel, *Müsned,* No: 5114, Ebu Davud, *Sünen,* No: 4031, Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat,* No: 8327, *el-Mu'cemu'l-kebir,* No: 14109, *Müsnedu'ş-şâmiyyîn,* No: 1862, Bezzâr, *Müsned,* No: 2966

14 Ali el-Müttaki, *Kenzu'l-ummâl,* No: 24735 (Deylemi, İbn Mesud Radıyallahu anh'den)

15 Beyhaki, *es-Sünenu'l-kübrâ,* No: 19335

16 İbn Kayyimi'l-Cevziyye, *Ahkâmu ehli'z-zimme,* 1997, B.III, III/1245

17 Alauddin el-Kâsânî, *Bedaiyu's-Sanâi',* Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut-Lübnan II/79

18 Kâdıhân, Fahruddin Ebu'l-Mehâsin, *Fetâvâyı Kâdıhan fî mezhebi'l-imami'l-a'zam Ebi Hanifeti'n-Nu'mân,* Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut-Lübnan, 2009, B.I, III/519

19 Kâdıhân, *a.g.e.,* a.y.

20 Zeylâi, Fahruddin Osman b. Ali, *Tebyînu'l-hakâik,* Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut-Lübnan, 2010, B.II, VII/468

21 Elimizdeki nüshada bu eserin ismi "Mücmelu'n-nevâzil" olarak kaydedilmektedir.

22 Ali el-Kâri, *Minehu'r- Ravdi'l-ezher fî şerhi'l-fıkhi'l-ekber,* Daru'l-beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut-Lübnan, 2009, B.II, s. 499

23 Ahmed b. Hanbel, *Kitabu'z-zühd,* Daru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut-Lübnan, 1999, B.I, s. 85, No: 525

İlm-i Hâl

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA
FIKIH KURULU

EHL-İ SÜNNET NEDİR?

Allah'a hamd, Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)***e ehl-i beytine ve ashabına salat-u selam olsun**

Allah Teâlâ'ya sonsuz hamd olsun ki Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*'i ve onun takipçilerini dini anlayıp anlatmakta muvaffak kıldı. Resulüne de salat-u selam olsun ki ashabını ilimle donatıp tüm İslam beldelerine gönderdi. O Resulün gerçek izinden gidenlere de salat-u selam olsun ki onlar uzak asırlara nuru Muhammediyeyi ulaştırmak için kendilerini yok saydılar. Ya Rab! Bizleri de onların yolundan ayırma, şefaatlerine mazhar kıl. Âmin.

En yalın tabirle Ehlisünnet: İslam'ın, Peygamber Efendimiz *(sallallahu aleyhi ve sellem)* tarafından anlatıldığı ve Ashab-ı kiram tarafından anlaşıldığı halidir. Zira Efendimiz *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur:

"Beni İsrail yetmiş iki fırkaya ayrılmıştır. Benim ümmetim de yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Biri hariç hepsi cehennemdedir." Bunun üzerine ashab-ı kiram "o hangisidir" diye sorunca Efendimiz *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle cevap verdi: **"Benim ve ashabımın yolu üzere olanlardır"**[1]

İslam tarihi boyunca kimi siyasi, kimi fikri sebeplerle, kimisi de uluslararası rekabetin ve çatışmanın bir ayağı olarak kullanılmak üzere, İslam'ın asrısaadetteki ifadesine muvafık olmayan fikirler ve bunların bir nizama sokulmuş hali olarak mezhepler, taraftar güruhu oluşturulmuş hali olarak da fırkalar ortaya çıkmıştır.

Ve bu fırkalar kimi zaman “Kaderiyye”[2] gibi ortaya attıkları fikirlerle, kimi zaman ise “Cehmiyye”[3] gibi kurucularının isimleri ile anılmıştır.

Bu itibarla şunu ifade edebiliriz: “Ehlisünnet asla bir mezhep değildir.” Bilakis asrısaadetteki İslam’ın muhafaza edilmiş halidir.

İmam Malik’in (Allah ona rahmet etsin) ifadesi ile “Ehlisünnet bilinen lakabı olmayanlardır. Onlar ne Cehmi’dir, ne Rafizi’dir, ne de Kaderi’dir.”[4]

Sapkın fırkaların ilk ortaya çıktığı devirlerde bu görüşlerden uzak duranlara hususi bir isimlendirme olarak değil de bir ifade zarureti olarak umumen “cemaat” ve “sevad-ı azam” ifadeleri kullanılırdı. Bu isimlendirmeler, ihtilafları haber veren hadis-i şeriflerden ilham alınarak kullanılmıştır.

Efendimiz *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur: “**Beni İsrail yetmiş bir fırkaya ayrılmıştır. Benim ümmetim de bunun üzerine bir tane daha ekleyecektir** (yani yetmiş iki fırkaya ayrılacaktır) **Hepsi cehennemdedir, ancak Sevad-ı azam** (en kalabalık topluluk) **müstesna.**”[5]

Başka bir Hadis-i şerifte de şöyle varit olmuştur: **“Yahudiler yetmiş bir fırkaya ayrılmıştır. Biri cennette, yetmişi cehennemdedir. Hıristiyanlar yetmiş iki fırkaya ayrılmıştır. Biri cennette, yetmiş biri cehennemdedir. Muhammed’in canı,** (kudret) **elinde olan Rabbime yemin ederim ki benim ümmetim de yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Biri cennette, yetmiş ikisi cehennemdedir.”** “Ya Rasûlullah onlar kimlerdir” diye soruldu. Efendimiz *(sallallahu aleyhi ve sellem)* **“Cemaattir”** buyurdu.[6]

Ehlisünnet ifadesinin ilk kullanıldığı tarih hicri ikinci asrın başlarıdır. Hasan-ı Basri,[7] Muhammet bin Sirin[8] ve İmam-ı Azam Efendimiz[9] “Ehlisünnet” ifadesini kullanmışlardır. Fırka-i naciye tabiri Ehlisünnet’i de ifade etmektedir. “Ehlisünnet” ifadesi “Ehl-i bidat”ın zıttı olarak kullanılır. Nitekim Peygamber Efendimiz *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur: “**Benden sonra yaşayacak olanlarınız birçok görüş ayrılığına şahit olacaktır. Öyleyse benim sünnetime ve raşit halifelerimin sünnetine sımsıkı sarılın! Sonradan çıkan şeylerden de kaçının! Zira sonradan çıkartılan her şey bidattir. Ve her bidatte sapkınlıktır.”**[10]

Ehl-i sünnetin kolları

Ehlisünnet kendi içerisinde devirler ve menheçler itibarı ile birkaç kola ayrılır.

Selef: ilk devirlerdeki Müslümanlardır. Bu devrin en bariz hususiyeti müteşabih sıfatları tevil etmemektir. Ancak buradan mücessime oldukları asla anlaşılmamalıdır. Onlar müteşabih sıfatları olduğu gibi kabul ediyor ancak mahiyetini bilemeyiz diyorlardı.

Selef de kendi arasında ikiye ayrılır. Muhaddisun-Hadisçiler ve diğerleri... Muhaddisunun temsilcisi Ahmet bin Hanbel'dir diyebiliriz. Onların ayırt edici özellikleri kelamî meselelere asla girmemektir. Zira Ahmet bin Hanbel, kelamî meselelerde sapkın fırkalara cevap verdiği için Haris el-Muhasibi ile arası bozulmuştur. Diğerlerinin temsilcisi ise İmam-ı Azam Efendimizdir diyebiliriz. Zira o kelamî meselelerle ilk uğraşanlardan olup mutezileye cevap verenlerdendir.

Kelamcılar: Aykırı kişilerin şüphelerini yüksek sesle dillendiren, İslam'ın ortaya koyduğu akideyi aklen ispat ederek muhkemliğini izhar eden ve bazı safsatalarla kafası karışan Müslümanlara izahlar yapan bir zümre olup **Maturudi** ve **Eşariler** olarak iki mezhebe ayrılmışlardır.

Bu iki ekolün ihtilafa düştüğü meseleler hakkında müstakil kitaplar da yazılmıştır. İbnü'l-Beyazi gibi bazı alimler mesele adedini elliye[11] kadar çıkarsa da vakıada takriben on iki civarındadır.

İhtilaflar sadedinde bilinmesi gereken en mühim kural şüphesiz şudur:

Ehlisnnet alimleri arasında icma edilen ne varsa ehlisünnetin görüşü budur.

İhtilaf edilenler ise birer esas olmaktan öte bu işin ehli olanların feri meselelere getirdikleri yorumlardan ibarettir. En doğrusunu Allah bilir.

Tasavvuf ehli: Bu kişiler, İmam-ı Rabbani Hazretleri gibi, kelam ilminin Ehlisünnet alimleri tarafından tespit edilmiş hakikatlerini ruhen yaşamış ve bunun sonucunda bilgiye ayrıca vicdanen de ulaşmış kimselerdir.

Bazıları kelamı "Akli, semi veya vicdani bir kati delilden neşet eden itikadi, şeri hükümleri bilmektir." şeklinde tarif etmişlerdir.

Böylelikle "vicdani" kaydı ile tasavvufi bilgilerde kelamın zımnına girmiş olur.[12]

Allah Teâlâ hakkı hak bilip tabi olmayı, batılı batıl bilip kaçınmayı bizlere nasip eylesin, Ehlisünnetten kıl miktarı dahi ayrılmaktan cümlemizi muhafaza buyursun. Âmin.

Kaynaklar

1 Tirmizi, r.2641.

2 Kader ile alakalı ilk kez farklı görüş beyan edip onu inkâr ettiklerinden dolayı böyle isimlendirilmişlerdir.

3 Kurucuları olan Cehm b. Safvan'a nispetle böyle isimlendirilmişlerdir.

4 Kadı İyaz, Tertibü'l-medarik, c.1, s.88

5 İbn Mace, r.3950; Darakutni, r.1318 Taberani, r.8054; Ebu Y'ala, r.3944; İbn Humeyd r.1220

6 İbn Mace, r.3992-3; Ahmet bin Hanbel, r.12501; el-Bezzar, r.6241 ve diğerleri.

7 Darimi, Sünen, Mukaddime.

8 Müslim, Mukaddime.

9 Fıkhu'l-Ebsat (beş eser bir arada) s.52.

10 Ebu Davut, r.4609; Tirmizi, r.2676; İbn Mace, r.42 ve diğerleri.

11 Kemalettin İbnü'l-Beyazi,İşaratü'l-meram s.23-56.

12 Şerhu kitabi kavaidi'l-akait, s.20

Hadîs-i Şerîfler

Sevban *(Radıyallahu anh)* Rasûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)*'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

"Ümmetimden bir taife hak üzere üstün olmaya devam eder. Onları yardımsız bırakanlar, onlara zarar veremezler ve Allah'ın emri gelinceye kadar onlar bu hal üzere devam ederler." *(Müslim 1920/170)*

Abdurrahman bin Cerir *(Radıyallahu anh)* şöyle haber verdi: "Rasûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* buyurdu ki:

"Herhangi bir kulun ayakları Allah yolunda tozlanırsa, Cehennem ateşi ona dokunmaz!" *(Buhari 2658)*

Hz. Enes *(Radıyallahu anh)* anlatıyor; Rasûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurdu:

"İnsanların üzerine öyle bir zaman gelecek ki dininin gereklerini yerine getirme konusunda sabırlı davranıp müslümanca yaşayan kimse, avucunda ateş tutan kimse gibi olacaktır." *(Tirmizî, Fiten,73; Ebu Davud, Melahim,17).*

Ebu Hureyre *(Radıyallahu anh)* anlatıyor: Rasûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* buyurdular ki:

"Allah'a ve âhiret gününe inanan kimse, ya hayır koşuşsun ya da sussun." *(Tirmizi, Kıyamet 51, (2502).*

Sa'd bin Ebi Vakkas *(Radıyallahu Anh)*'dan rivayet edilen bir hadisi şerifte Rasûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurdu:

"Cennette olan nimetlerden, bir tırnağın taşıyacağı kadar bir şey görünmüş olsa, gökler ve yeryüzünün dört tarafı arasındaki her şey muhakkak süslenirdi. Ve Cennet ehlinden bir kadının bilezikleri dünya ehline görünse, güneş, yıldızların ışığını yok ettiği gibi o(nun ziyası) **da muhakkak güneşin ışığını silip yok ederdi."** *(Tirmizi, Cennet: 7 (2541)*

Harise *(Radıyallahu anh)*'dan gelen bir rivayette, Rasûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* şöyle buyurmuştur:

"Cennet'e ne zengin cimri, ne de kaba merhametsiz girer." *(Ebu Davud, Edeb 8, (4801)*

Ebu Mes'ud el-Bedri *(Radıyallahu anh)* anlatıyor: Rasûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* buyurdular ki:

"Müslüman kişi, ailesinin nafakası için harcar ve bundan sevap umarsa bu ona sadaka olur." *(Buhari, Nafakat 1, Iman 41; Muslim, Zekat 48, (1002); Nesai, Zekat 60, (5, 69); Tirmizi, Birr 42, (1966)*

Enes *(Radıyallahu anh)* anlatıyor: Rasûlüllah *(Sallallahu Aleyhi ve Sellem)* buyurdular ki:

"Kıyamet kopmazdan önce gece karanlığının parçaları gibi fitneler olacak. (O vakit) **kişi mü'min olarak sabaha erer de kafir olarak akşama kavuşur. Mü'min olarak akşama erer, kafir olarak sabaha kavuşur. Birçok kimse azıcık bir dünyalık mukabilinde dinlerini satarlar."** *(Tirmizi, Fiten 30, (2196).*

Güldeste
Mustafa Özşimşekler

METÂ YORGUNLUĞU

Metâ; alınıp satılan ticaret malı, sermâye, elde bulunan maddî varlık demektir. **"Metâ Yorgunluğu"** ise; büyük bir hırsla dünyaya sarılmak, kendini dünya metâı'nın çekiciliğine kaptırıp onun esiri haline gelmek, bir diğer ifadeyle **"Dünyevîleşmek"** demektir.

Siyaset arenasında **"Metal Yorgunluğu"** olunca, nasıl ki performans düşüyor ve başarının devamı için revizyona gidiliyorsa, **"Metâ Yorgunluğu"** olan bir müslümanın da şeytan ve nefse karşı mücadele gücü azaldığından, şu dünya imtihanında başarılı olması için kendisine çeki düzen vermesi gerekir.

Eskiden ömürler uzundu, bin küsür sene yaşayanlar vardı. Şu âhir zamanda ise ömürler iyice kısaldı, yüz yaşını geçen yok denecek kadar az. Fakat şu kısacık ömre rağmen insanoğlu dünyayı daha çok imar eder hale geldi. Bitmek tükenmek bilmeyen hırs ve uzun emeller sebebiyle yüksek binalar, gökdelenler ve plazalar inşa eden insanoğlu şu bunamış, buruşmuş, kokuşmuş dünyayı adeta mamur etme yarışına girdi.

Ve... Dünyayı etkisi altına alan bu kapitalist kuşatma maalesef Müslümanları da etkiledi. Öyle ki, dünya sevgisi ve mal edinme tutkusu adeta Müslümanları istila eder halde geldi. Maalesef minarelerinden ezan sesleri yükselen mâbetler boşaldı ve kapitalizmin mabedi durumundaki **A**lış **V**eriş **M**erkezleri hınca hınç doldu. Parayı nereden kazanıp nereye harcadığımızın sorulacağı ve yaptıklarımızdan mutlaka hesaba çekileceğimiz âhiret yurdu unutuldu, geçici olan şu dünya hayatına tamah edildi.

Oysa Rabbimiz ne buyuruyor:

"Bu dünya hayatı sadece bir oyun ve oyalanmadan ibarettir. Âhiret yurduna gelince, işte asıl hayat odur. Keşke bilmiş olsalardı." *(Ankebût: 64)*

Bu âyet-i kerime bizi açıkça uyarıyor, dünya hayatının geçici ve fânî, asıl hayatın ise âhiret yurdu olduğunu beyan ediyor. Keşke bunu bilip anlayabilseydik. Fakat sanki bizi bir gaflet sarıp sarmalamış, adeta gözümüze bir perde inmiş de Kur'an âyetlerini okumamıza rağmen göremez ve idrak edemez hale gelmişiz. Kendimizi dünya meşgalesine öylesine kaptırmışız ki, mal ve servet biriktirme hırsı, bir takım imânî ve insanî değerlerimizi adeta değirmen gibi öğütüp un ufak etmiş. Zira dünya malına aşırı tamah etmek insanın manevi duygularını yıpratır, gözünü kör eder. Mal hırsına yenik düşenler, ne başkasının hak ve hukukunu gözetir ne de haram helâl mefhumuna dikkat ederler!..

Dünyevîleşme hastalığı

Maalesef günümüz Müslümanları olarak mal-mülk, makam-mevki peşinde koşmaktan âhirete yatırım yapmayı ihmâl eder olduk. Ebedî kalacağımız âhiret yurdundan daha çok şu üç günlük fânî dünyanın metâı'na önem verip dünya ve âhiret dengesini muhafaza edemedik.

Allah-ü teâlâ, insanı cezbeden Dünya metâı'nın neler olduğunu şöyle sıralıyor:

"Kadınlara, oğullara, kantar kantar altın ve gümüşe, nişanlı atlar ve davarlara, ekinlere karşı aşırı sevgi beslemek insanlara süslü (cazip) **gösterildi. Halbuki bunlar dünya hayatının geçici menfaatleridir. Oysa asıl varılacak güzel yer Allah katındadır."** *(Âli İmrân, 14)*

Allah-ü teâlâ, yeryüzündeki bütün nimetleri insanların istifadesi için bir metâ ve zînet olarak yaratmıştır. İnsanın mal-mülk, makam-mevki ve evlat sahibi olmayı istemesi gayet doğaldır, bu insanoğlunun fıtrî özelliklerindendir. Fakat bunlar âyette de ifade edildiği gibi; **"dünya hayatının geçici menfaatleridir"** Kınanmış olan; dünya metâı'nı, uhrevî hayatı kazanmak için **araç** edinmek yerine, gaflete dalıp **amaç** edinmektir. Nitekim Rabbimiz bir âyet-i kerime'sinde dünya'yı amaç edinip seven ve âhireti unutanları kınıyor ve şöyle buyuruyor:

"**Hayır! Siz peşin olanı** (dünyayı) **seviyorsunuz ve âhireti bırakıyorsunuz.**" *(Kıyâme: 20, 21)*

Bir başka âyet-i kerime'de ise:

"Şüphesiz onlar, peşin olanı (geçici dünyayı) **seviyorlar da önlerindeki çetin bir günü** (âhireti) **arkalarına atıyorlar** (ihmal ediyorlar)." *(İnsan: 27)* buyuruyor.

Maalesef günümüz Müslümanlarının birçoğu, dünyaya karşı beslenen şiddetli arzu ve ihtirasın, insanı âhiretteki nasibinden mahrum bırakacağını bildiği halde, dünyanın cazibesine kendini kaptırıp inandığı gibi yaşamayı geri plana bıraktı. İnandığı gibi yaşamayınca, dünyevîleşme hastalığına mübtela olup yaşadığı gibi inanma tehlikesiyle karşı karşıya kaldı.

Müslümanlar dünyevîleşme hastalığıyla birlikte, tedricen âhiretten uzaklaşmaya başladı. Hobileri, fobileri, hayata bakış açıları değişti. Bir araya gelindiğinde âhiretten, ölümden, mahşerden bahsedilmez oldu. Konuşmalar, dönüp dolaşıp paraya-pula, dünya metâı'na bağlandı. Eğer bir çekişme, tartışma veya bir kavga çıkacak olsa, işin altında yatan asıl sebep yine para-pul veya makam mevki ile alakalı oldu.

Hani rivayet edilir;

Ebu Bekir Şibli *(Kuddise sirruhu)* bir gün yolda giderken kavga eden iki çocuğa rastladı. Kavga etme sebepleri ise, buldukları bir cevizi aralarında paylaşamamalarıydı.

Çocukları ayırdı, ellerinden cevizi aldı ve onlara:

- Durun evladım birbiriniz hırpalamayın. Bu cevizi size paylaştırayım da aranızdaki kavga sona ersin, dedi.

Cevizi onların gözü önünde kırdı, baktılar ki içi boş. Bunun üzerine onlara dedi ki:

- Bütün kavganız, meğer içi boş bir ceviz içinmiş!..

İşte dünya metâı için birbirini kıran, kavga edenlerin de, içi boş bir ceviz için kavga eden bu çocuklardan hiçbir farkları yoktur!.. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyor:

"Dünyâ hayâtı aldatıcı metâ'dan başka bir şey değildir." *(Âl-i İmrân: 185)*

Evet, Dünya hayatına ait tüm zevkler, keyfler ve güzelliklerin hepsi geçici ve aldatıcıdır. Mal-mülk, makam-mevki, sahip olduğun ne varsa bunların hepsi ölümle birlikte elden çıkacaktır. Bu dünya kime yâr olmuş ki bize olsun.

Şu köhnemiş dünyadan kimler gelip geçmedi ki?.. Her gelen, er yada geç bir gün mutlaka gitti. Dünyaya Şark'tan Garb'a hükmeden **Nemrut**lar, **Buhtunnasar**lar hani nerede?.. Nice şehirler imar eden, servet için, makam-mevki için nice zulümleri reva gören Firavunlar, Hâmanlar, Şeddatlar hepsi birer birer gitmediler mi? Şimdi ne isimleri ne de esâmeleri okunmuyor. Bu dünya hayatı maalesef onları aldattı...

Tüm bunlardan ibret almalı ve geçici olan dünya metâı'na aldanmamalıyız. Zira dünyadan insanoğluna verilenler, çok az bir şeydir. Az olana talip olup sonsuz Cennet nimetleri feda edilir mi?..

"Dünyanın metâı pek azdır"

Zamanın padişahı Muhammed Şah, veziri Kameruddin Han ile **Mazhar-ı Cân-ı Cânân** *(Kuddise sirruhu)*'na haber gönderip, şöyle dedi:

- Allah-ü teâlâ bize öyle geniş bir servet ve mülk ihsan etti ki, Şeyh Efendinin kıymetli hatırından her ne geçerse geçsin, derhal hediye olarak takdim etmek arzusundayız. Yeter ki 'şunu istiyoruz' buyursunlar.

Mazhar-ı Cân-ı Cânân hazretleri sultanın bu teklifi karşısında şu cevabı gönderdi:

- Allah-ü teâlâ Kur'an-ı kerim'de; "Onlara şöyle de; Dünyanın metâı pek azdır." *(Nisa: 77)* **buyurarak, dünyanın yedi iklimindeki yarattığı bütün malın ve mülkün az bir şey olduğunu beyan etti. Az bir şey olan bu yedi iklimden biri de senin yönetiminde bulunan Hindistan diyarıdır. Allah-ü teâlâ yedi iklim için 'Az bir şeydir' buyurmuşken, bunlardan sadece birinin kıymeti nedir ki?..**

Büyüklerin himmetinin esası ise, bundan uzak durmaktır!..

Maalesef metâ yorgunuyuz

Toplum olarak öyle bir hale geldik ki, bir malı alıp tüketen, sonra tekrar alıp tekrar tüketen, iyisini, yenisini, marka olanını alıp boğazına kadar borca batan, sonra da **"taksitlerimi nasıl ödeyeceğim?"** diye kara kara düşünen müsrif bir kitle oluştu. Zaruri olmayan eşyaları alabilmek veya keyfe keder harcama yapabilmek için gidip bankadan kredi çeken, sonra o borcun vadesi gelince onu da başka bir bankadan çektiği krediyle ödemeye çalışıp borç sarmalında debelenip duran o kadar çok insan var ki... Kredi borçlarıyla etrafı çepeçevre kuşatılmış olan bir kimse, âhiretini nasıl düşünür ve âbâd edebilir ki?..

Maalesef günümüz Müslümanları olarak **metâ yorgunu** olduk...

Çağımızın getirdiği tüketim alışkanlıklarına bağlı olarak, günümüzde mutsuz tatminsiz, hep bir şeylerden şikayet eden, elindeki nimetlerin şükrünü eda etmeyi unutup kanaati rafa kaldıran bir Müslüman modeli oluştu maalesef...

Bununla birlikte, Müslümanları etkileyen dünyevileşme hastalığının, tesettür anlayışını da değiştirip yozlaştırdığını üzülerek görüyoruz. Tabi bunda, dini bir faaliyetmiş gibi sunulan tesettür defilelerinin de etkisi büyük...

Başı kapalı ama eteği yırtmaçlı kıyafetler. Makyajlı, boyalı, rujlu suratlar, yapılan makyajın rengine uygun rengârenk aksesuar tarzında başörtüler... Farz olduğu için değil de tarz olduğu için giyilen, modaya uydurulan ve vücut hatlarını belli eden daracık elbiseler... Adeta, başı örtülü olsun da alt tarafı nasıl olursa olsun kabilinden, içi boşaltılmış İslam'a uymayan bir tesettür(!) tarzı çıktı ortaya...

Bir Müslümanın üzerine giydiği kıyafeti şayet Kur'an ve Sünnet değil de, Paris veya Roma'daki herhangi bir modacı belirliyorsa; evinin gardrobunda elbise asacak boş yer olmadığı halde, hala yeni trend kıyafet alma isteği azalmıyorsa; birbirimizle olan yarışımız hayır yapma konusunda değil de, eşya alma konusunda ise; "satın al kullan ve at, sonra tekrar al" kabilinden kabarık ihtiyaç(!) listesi bir türlü bitmek tükenmek bilmiyorsa, ne yazık ki **metâ yorgunuyuz** demektir.

Ashâb-ı kiram'ın hayatına baktığımızda, onların da aralarında bir yarış olduğunu görüyoruz ama onlar hayırda yarışıyordu. Biz ise fâni olan dünya metâı'nda, eşya almak konusunda yarışıyoruz. Öyle ki, alma hırsımız verme duygumuzu köreltmiş ve maalesef dünya hayatı bizi aldatmış. Halbuki Rabbimiz Kur'an-ı kerim'de:

"Dünya hayatı sizi aldatmasın" *(Lokman; 33)* buyurarak, bizi uyarıyor.

Ebu Derda *(Radıyallahü anh)*'dan rivayet edilen bir hadisi şerifte Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* buyuruyor ki:

"Dünyadan sakının! Zira o Hârut ve Mârut'tan daha büyük bir sihirbazdır" Dünya yaşlı nursuz, asık, bed suratlı çirkin bir cadıdır. Ama Hârut ve Mârut'tan daha büyük sihirbaz olduğu için kendini allı-pullu gelin gibi gösterir. İşveli, cilveli bir kız gibi davranır.

İnsanı avlamak, tavlamak ister, kandırıp peşinden koşturur ama kimseye de yar olmaz.

Dünya, insanları adeta büyüler, illizyon yaparak aldatır. Sonra üç kuruşluk

menfaat için, mal-mülk veya bir metre arsa için birbirine düşman eder...

Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* bir diğer hadisi şerifte ise şöyle buyuruyor: **"Dünya, âhirete nisbetle, sizden birinizin parmağını denize daldırmasına benzer. O kişi parmağının** (denizden) **ne kadarcık su ile döndüğüne bir baksın."**

Şimdi düşünün bir tarafta Deniz, diğer tarafta sadece bir damla var. O damlayla Deniz arasındaki fark neyse, dünya ile âhiret arasındaki fark da böyledir.

İşte Efendimizin buyurduğu üzere bu dünya müthiş bir sihirbaz olduğu için, insanoğluna öyle bir sihir ve gözbağcılık yapar, o bir damlayı öyle cazip ve çekici gösterir ki, âhireti göremez olursun. O küçücük damlaya (dünyaya) sahip olmak için, kocaman deryayı (âhireti) göz ardı edersin.

İbni Abbas (Radıyallahü anhüma) şöyle rivayet ediyor:

"Kıyamet günü dünya çirkin, kısa boylu, yeşil gözlü, azı dişleri çıkmış, sarkmış ve berbat suratlı olduğu halde mahşer yerine gelecek ve mahşer halkına:

- **Bunu tanıyor musunuz?** diye sorulacak. Onlar da:

- **Bunu tanımaktan Allah'a sığınırız,** dediklerinde, onlara:

- **İşte kendisi için birbirinizi kırıp geçirdiğiniz dünyadır bu**, diyecekler.

Sonra dünya cehenneme atılacak. Bu sırada dünya feryâd ederek:

- Yâ Rabbi! Hani benim adamlarım, sevenlerim! Benim şu kadar etbâım vardı, onlar nerede? deyince, Mevlâ teâlâ şöyle buyuracak:

- Evet, onun adamlarını da onunla beraber cehenneme atın!..

Dünya âhireti kazanma yeridir

Dünya sevgisi birçok âyet-i kerime ve hadis-i şeriflerde kınanmış, zemmedilmiştir. Hatta bir hadis-i şerifte Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)*:

"Eğer dünya, Allah-ü teâlâ'nın nazarında sivrisineğin kanadı kadar bir değer taşısaydı, tek bir kâfire ondan bir yudum su içirmezdi". *(Tirmizi, Zühd;132321)* buyurmuştur.

Dünya böylesine değersiz ve kıymetsizdir. Lakin, dünya hayatından sonra ebedî olan âhiret hayatı vardır ve orası çalışma yeri değil, dünyadaki çalışmaların karşılığını görme yeridir. İşte âhiret yurdu ancak bu dünyadan kazanıldığı için, bu bakımdan dünya hayatı çok değerlidir. Nitekim Efendi Babamız Ali Haydar Efendi *(Kuddise sirruhu)* buyurmuştur ki:

"Evladım Cennet de Cehennem de düz bir arazidir. Herkes köşkünü, villasını, hurisini, ğılmanını **buradan götürür."**

Yani dünyada yaptığın bütün ibâdet ve taatler, Cennetini imar ediyor.

Rivayet edilir ki:

Bir kimse zikre başlayınca melekler o kimse için Cennette bir köşk yapmaya başlarlar. Bir zaman sonra o kimse zikri bırakınca melekler de köşk yapmayı bırakırlar. Meleklere:

- Neden bıraktınız? Diye sorulunca, şöyle cevap verirler:

- O kişi zikretmeyi bırakınca, bizde köşk yapmayı bıraktık.

Allah-ü teâlâ bir âyet-i kerime'sinde:

"Allah'ın sana verdiklerinden (Onun yolunda harcayarak) **âhiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibin unutma..."***(Kasas: 77)* buyurmuştur.

Âyeti kerime'de önce; **"âhiret yurdunu ara"** emri veriliyor, hemen akabinde ise **"dünyadan da nasibini unutma"** buyruluyor. Öyle ya, madem âhiret bu dünyadan kazanılıyor, o halde burada yapılması gerekenleri yapmak büyük önem taşıyor. Zira dünya, bizim için imtihan yeridir. Ancak bu imtihanı kazananlar âhiretten nasip alacaklardır. Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)*:

"**Dünya ahiretin tarlasıdır.**" Buyurmuştur.

Burada ne ekersen ahirette onu biçersin. Eğer burada kulluğun gereklerini yapmadıysan, âhirette ancak nedâmet biçersin.

İslâm, dünya ve âhiret dengesini muhafaza etmemizi ister. Bize âhireti unutturmayacak, ibâdetten alıkoymayacak, helâlinden elde edilecek olan malı yasaklamak bir tarafa, bilakis teşvik eder. Aslında zemmedilen, dünya malına sahip olmak değil, dünya malının, paranın pulun bize sahip olmasıdır. Yani parayla, malla olan ilişkimiz **"gemi** ve **su"** misali gibi olmalı derler, büyükler... Geminin yürümesi ve yol alması için elbette su lazımdır. Ama bu su, geminin içine girerse onu batırır. Şayet geminin dışında olursa yol almasına yardımcı olur.

İşte dünya malı da, su misali içimize/gönlümüze girmemeli, Allah ile aramıza perde olmamalıdır. Yoksa insanı batırır, kurtuluş limanına sağ salim yanaşabilmek mümkün olmaz.

Gâm değildir, gide dünya kala din,
Gam odur ki, kala dünya gide din

Fi emanillah!

Bir Sahâbîyi Tanıyalım

HAFSA BİNTİ ÖMER

(Radıyallâhü Anhâ)

I. BÖLÜM

Peygamber Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)*'in pak zevcelerinden olan Hz. Hafsa *(Radıyallahü anha)* Hz. Ömer *(Radıyallahü anh)*'ın kızıdır. Hicretin üçüncü yılında Efendimiz ile izdivaçta bulunarak, müminlerin annesi olma şerefine ulaşmıştır.

Hafsa annemiz, Kâbe'nin Kureyş tarafından yapıldığı yılda, Efendimizin bi'setinden beş yıl önce doğmuştur. Babası Hz. Ömer İslâmiyeti kabûl edince, o da Müslüman olmuştur.

Annesi Zeynep binti Mazun, meşhur sahabelerden olan Osman b. Mazun'un kız kardeşidir. Abdullah ibni Ömer *(Radıyallahü anhüma)* ise, Hz. Hafsa annemizin ana baba bir kardeşi olup kendisinden altı yaş küçüktür.

Hazreti Hafsa *(Radıyallahü anha)* bilgili, kültürlü ve o devirde okuma yazma bilen sayılı kadınlardan biriydi. İlk müslümanlardan olan Abdullah b. Huzafenin kardeşi **Huneys b. Huzafe** ile evlendi. Huneys *(Radıyallahü anh)* Bedir ehlinden olan kıymetli bir sahabeydi. İslam için çok çalışmış, Mekke'de müşriklerin dayanılmaz işkencelerine maruz kaldığı için önce Habeşistan'a sonra Medine'ye hicret ederek, iki hicret yapmış bir sahabeydi.

Huneys b. Huzafe Bedir Savaşı'na iştirak etti, müşriklerle kahramanca çarpıştı ve bu gazada çok ağır yaralar aldı. Savaş bittikten sonra Medine'ye geri dönerken yolda hastalığı şiddetlendi. Hz. Hafsa, eşinin hastalığıyla bizzat ilgilendi, yaralarını kendisi sarıp tedavi etmeye çalıştı. Fakat bu ağır yaralar Medine'de onun şehâdetine sebep oldu.

Huneys *(Radıyallahü anh)* bu hastalığında vefat edince, Hz. Hafsa genç yaşında dul kaldı.

Hz. Ömer'in kızını evlendirmek istemesi

Hz. Ömer *(Radıyallahü anh)* kızının dul olarak kalmasına gönlü razı değildi. Sorumluluğunun idrakinde bir baba olarak genç yaşında dul kalan kızını münasip biriyle evlendirmek istedi. Zira o devirde iddetini tamamlayan kadınların beklemeyip hemen evlenmesi daha uygun görülüyordu.

Ayrıca Arapların adetine göre erkekler, kızlarını veya kız kardeşlerini faziletli biriyle evlendirme adeti gereğince, münasip gördükleri bir kimseye bizzat kendileri teklifte bulunurlardı.

Bu arada Peygamber Efendimizin kızı ve Hz. Osman *(Radıyallahü anh)*'ın hanımı olan Hz. Rukiyye *(Radıyallahü anha)*'da, Bedir Gazvesi'nden dönüldüğü sırada vefat etmişti. Böylece Hz. Osman da çok sevdiği eşini kaybetmiş ve dul kalmıştı. Bunun için Hz. Ömer, en yakın dostlarından olan Hz. Osman'la kızını evlendirmeyi düşündü. Ondan daha iyi bir damat nereden bulacaktı ve Hz Osman'a gidip, çocuksuz olarak dul kalan kızı Hz. Hafsa ile izdivaçta bulunmasını teklif etti.

Hz. Ömer, Hz. Osman'a yaptığı kızıyla evlenme teklifini şöyle anlatır:

"Osman bin Affan'a gittim. Eşinin vefatından dolayı Onu hüzünlü gördüm. Üzüntüsünü gidermek ve teselli etmek için ona kızım Hafsa'dan bahsettim. Ve; "istersen Hafsa'yı sana nikâhlayayım" dedim. Osman hemen cevap vermedi. Biraz düşünmek için zaman istedi. Aradan bir kaç gün geçtikten sonra karşılaştığımızda, evlenemeyeceğini söyleyip özür diledi."

Tabi bu durum Hz. Ömer'i üzmüştü ama yapacak bir şey yoktu. Hz. Osman *(Radıyallahü anh)*'dan sonra aklına Hz. Ebu Bekir *(Radıyallahü anh)* geldi. Gerçekten çok münasip bir damat adayı idi.

Güzel ahlaklıydı, yapı itibariyle sakin bir kişiliği vardı, ayrıca Resûlüllah'ın çok sevdiği bir kimseydi. Onun gibi fazilet sahibi biriyle hısım olmak kaçırılmayacak bir fırsattı.

Daha fazla düşünmeden Hz. Ebu Bekir'in yanına gitti. Aynı teklifi Ona da yaptı. Kızı Hz Hafsa gibi, iffet ve fazilet sahibi bir hanımı seve seve kabul edeceğini umuyordu.

Fakat bu teklif karşısında Hz. Ebu Bekir sustu ve hiç cevap vermedi. Tabi bu duruma hiç bir anlam veremeyen Hz. Ömer çok içerlemişti, hatta Ona, Hz. Osman'a kızdığından daha çok kızmıştı.

Çünkü O hiç olmazsa bir cevap vermiş ve özür beyan etmişti, oysa Hz. Ebu Bekir tek bir kelime bile etmemişti...

"Hafsa, Osman'dan daha üstün biriyle evlenir"

Hz. Ömer *(Radıyallahü anh)* iki samimi arkadaşından müspet bir cevap alamayınca çok canı sıkıldı ve bu duruma içerledi.

Kızı Hafsa gibi gençliği, takvası, şerefi olan bir kadınla evlenmeyi, nasıl olur da kabul etmezlerdi. Bu derdini ve sıkıntısını Peygamber Efendimize anlatmaya karar verdi ve üzüntülü bir şekilde Rasûlullah'ın huzuruna girip söyle dedi:

- Yâ Rasûlellah! Ben Osman'a şaşıyorum. Hafsa'yı ona nikâhlamak istedim de Buna yanaşmadı. Ebû Bekir de öyle…

İki Cihan Güneşi Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* Hz. Ömer'e tebessüm ederek:

- Yâ Ömer! Hafsa, Osman'dan daha üstün biriyle evlenir. Osman da Hafsa'dan daha hayırlı birini alır, buyurarak onu teselli etti.

Hz. Ömer, Peygamber Efendimiz'in verdiği bu cevap karşısında çok heyecanlanmış ve çok mutlu olmuştu, üzüntüsü bir anda sevince dönmüştü. Çünkü Hz. Osman ve Hz. Ebu Bekir'den daha hayırlı kim olabilirdi?.. Bu kişinin Peygamber Efendimizin bizzat Kendisi olduğunu anladı.

Kısa bir zaman sonra Efendimiz *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)* kızı Ümmü Gülsüm *(Radıyallahü anha)*'yı Hz. Osman'a nikâhladı. Zaten Hz. Osman'da bunu ümit ettiği için Hz. Ömer'e evet dememişti. Böylece Hz. Osman, Hz. Hafsa'dan daha hayırlı olan Efendimizin kızıyla evlenmişti. Hz. Rukiyye'den sonra Hz. Ümmü Gülsüm'ü almış ve Kendisine **"Zinnureyn"** iki nur sahibi denilmişti.

Daha sonra Peygamber Efendimiz Hz. Hafsa'yı Hz. Ömer'den istedi. Bu belki de Hz. Ömer'in hayalinin bile ulaşamadığı çok büyük bir şerefti. Efendimize akraba olacak, dostlukları hısım olmakla daha da pekişecekti, bu ne büyük bir devlet ve ne büyük bir bahtiyarlıktı.

Bu müjdeli haberi derhal herkese duyurdu. Böylece Hz. Hafsa'da, Hz. Osman'dan daha üstün biriyle yani Peygamber Efendimiz'le evlenerek Müminlerin annesi olma şerefine eriyordu.

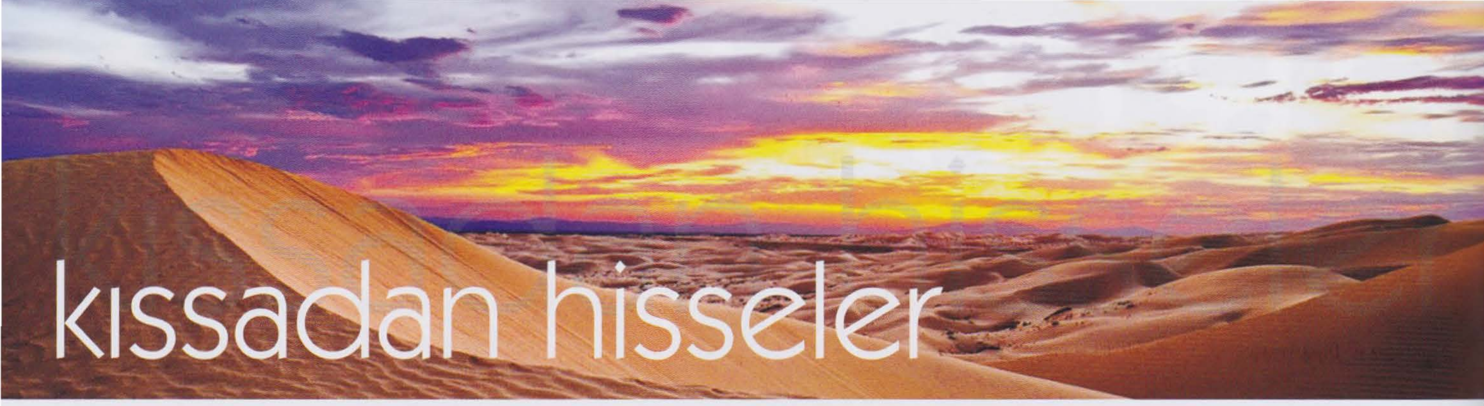
Böylece Peygamber Efendimiz, bu nâzikâne teşebbüsü ile bu büyük sahabeleri ile aralarındaki dostluk ve din kardeşliğini akrabalıkla daha da güçlendirmiş oldu. Hz. Âişe'yi nikâhlayarak Hz. Ebû Bekir'i; Hz. Hafsa'yı nikâhlayarak da Hz. Ömer'i taltif etti. Onları kendine kayınpeder, kızlarını da mü'minlerin anneleri olma bahtiyarlığına kavuşturdu.

Hz. Ebu Bekir ve Hz. Osman Efendilerimiz, Hz. Ömer'in teklifine, Rasûlullah Efendimizin bu husustaki hüsn-ü niyetlerini bildikleri için olumlu cevap vermemişlerdi. Peygamber Efendimiz, Hz. Hafsa'yla evlilik düşüncesini Kendisi söylemeden Ondan önce açıklamayı edebe muğâyir gördükleri için ikisi de sükût etmişlerdi. Tabi Hz. Hafsa'nın nikâhından sonra, dostlarınca reddedildiğine üzülen Hz. Ömer'e durumu izah etmek üzere Hz. Ebu Bekir gelip özür dileyerek şöyle dedi:

- Senin teklifine müsbet cevap vermekten beni hiçbir şey alıkoyamazdı. Ancak

Resûlüllah, Hafsa ile evlenmek istediğini evvelce bana söylediği için, Onun sırrını açıklamak istemedim.

DEVAM EDECEK

SULTAN MAHMUD'U ETKİLEYEN SÖZ

Tarihte ilk Müslüman Türk devletlerinden biri olan Gaznelilerin en büyük ve en dirayetli hükümdarı **Gazneli Mahmud** İslam'ı yaymak için birçok gazalar ve seferler düzenlemişti. Sultan Mahmud Allah dostlarına hürmet eder, ilim ehliyle görüşür, hiç erinmeden ziyaretlerine gidip onların tavsiyelerine göre hareket etmeye çalışırdı.

Bir gün vezirleri ve kumandanları ile birlikte zamanın tanınmış evliyasından **Şeyh** Ebu'l-Hasen-i Harkânî hazretlerinin ziyaretine gitti. Adamlarından bazıları daha önceden gidip Şeyh Efendi'ye, "hükümdarın kendisini ziyarete gelmekte olduğunu, bu sebeple onu yolda karşılamasının uygun olacağını" söylediler.

Ebu'l-Hasen-i Harkânî hazretleri ise o vakit murakabeye dalmıştı, bu sözlere aldırmayıp tavrını da hiç bozmadı. Sultan Mahmud ve adamları Tekkenin kapısına kadar geldiklerin de, baş vezir hemen önden girip Şeyh Efendiye rica mahiyetinde uyarıda bulundu:

- Ey maneviyat büyüğü! Sultanımız geldi, hiç değilse bu değerli hükümdarı odanızın kapısında karşılayın!

Ebu'l-Hasen-i Harkânî hazretleri yine pek oralı olmadı ve murakabeye devam etti, hatta yerinden dahi kıpırdamadı. Bunun üzerine vezir telaşlandı. Çünkü koskoca cihan devletinin sultanı geliyor fakat Şeyh Efendin adeta umurunda bile değildi. Hadi padişahı yolda karşılamamıştı ama hiç olmazsa Tekkenin kapısında karşılasaydı...

İşte bunun için çare ararken, "onu ancak ayet-i kerimeyle ikna ederim" diye düşündü ve:

"Ey İman edenler! Allah'a itaat edin. Peygambere itaat edin. Ve sizden olan idarecilere de itaat edin" (Nisa: 59) ayeti kerimesini okuyup:

- Şeyh Efendi hiç olmazsa bu ayeti kerimeye riayetle, Sultanı karşılamak için kapıda olsanız, dedi.

Tüm bu hengâmede başı önünde gözleri kapalı vaziyette Mevla ile hemhal olmuş bir vaziyette murakabe halinde olan Ebu'l-Hasen-i Harkânî hazretleri, vezirin bu sözleri üzerine gözlerini açtı ve mübarek başını ağır ağır kaldırıp dedi ki:

- Biz, sözünü ettiğiniz ayeti kerimedeki Rabbimizin emir buyurduğu "Allah'a itaat ediniz" kısmına o kadar daldık ki, henüz 'peygambere itaat edin' emrine bile sıra gelmedi. Nerede kaldı 'idarecilere itaat edin' emri...

İşte o esnada Tekkenin kapısından girmekte olan Sultan Mahmud, Şeyh Efendinin bu sözlerini duydu. Onun bu tavrı ve sözleri karşısında çok etkilendi. Ve Ebu'l-Hasen-i Harkânî hazretlerinin başından beri takındığı bu tavra zerre kadar kızmadığı gibi, büyük bir hürmetle ellerine sarılıp duasını aldı, nasihatlerini dikkatle dinledi ve muhibbanı arasına katıldı.

İSLÂM'IN RESMİ MUHATAPLARI SELEFÎLER Mİ?

Müslümanlar adımlarını Kur'an ve Sünnet mizanına göre atınca Allah'ın nusretine mazhar oldular ve vadisinde akan bir nehir gibi önlerinde durmaya çalışan bütün bendleri yıkıp geçtiler. İslâm su gibi aktıkça safiyetini korudu, hurafeler varlık zeminini kaybetti.

Yatağından ayrılan nehir gibi, vahyin aydınlık yolundan uzaklaşan insan da iman ve amel boyutuyla kirlendi. İdeolojiler mahşerine dönen zihni, iyi ile çirkini, hak ile batılı birbirinden temyiz edemez oldu. Kitab'ı, Sünnet'i mana ve mefhumuyla okuma usûlüne nâil olamadığından zihinsel işgallerden kurtulamadı, arınamadı.

Hakikat Çağrısı

Farklı renk, dil ve iklimlerin egemen olduğu insanları kulluğa çağıran Peygamberler, kirlenen insanı bir âb-ı hayat olan vahiyle arınmaya, yanlışlardan uzaklaşıp "hakikat" etrafında yek vucûd olmaya çağırdı.

Allah Rasûlü ﷺ de farklı düşünce ve akidelere mensup insanları ideolojik kaostan, tevhide davet etti. Bu davetle yüzleşen insanlar, bir anda birbiriyle mücadele eden iki gruba ayrıldı.[1] Bir grup Ebû Cehillerle dayanışma içine girip cahiliyye sancağı altında; yüreklerini iman ve ihlasla dolduranlar ise Allah Rasûlü ﷺ ile kalıp İslâm Sancağı altında toplandı. Hz. İsa'nın doğumundan yedi asır sonra tarih yeniden asıl mecrasına döndü, dağılan insanlık tekrar Hak ve Batıl karargâhlarında ictima oldu.

İslâm'ın Yekûn İfadesi: Ehl-i Sünnet

Hakk'ın karargâhındakiler, doğrudan Batıl adına mücadele edenlerle olduğu gibi, Hak kisvesi altında Batıl namına çalışanlarla da savaştı.

Dışardan gelen tahribe karşı koyarken içerden gelecek tahrif hareketlerine karşı da kayıtsız kalmadı.

Zihinleri yanlışlardan arındırma mücadelesi Allah Rasûlü'nden ﷺ sonra da terkib cehdine sahip âlimlerin ameliyeleriyle farklı yoğunluklarda da olsa devam etti.

Nitekim sahâbe sonrası dönemde tebliğ çalışmalarının yanında farklı düşünce ve dinlerden sirayet eden yanlışları "ayıklama", tahrif hareketlerini de takip edip etkisiz hale getirme gibi ameliyelerden hiç ödün verilmedi. Bu çerçevede İslâm'ın yekûn ifadesi, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat kaydıyla ifade edilerek, "bidat" ve "tefrika" amaçlı yapılanmalar tasfiye edildi.

Batının yıkan, donduran, yok eden hamleleri şeriatın onaran, değiştiren, kuşatan mesajları karşısında tutunamadı. İslâm, Asr-ı Saadet'te olduğu gibi değişik kabulleri, algıları ve istekleri olan milletleri mümin kimliği altında tevhid etti, kesrette vahdeti sağladı. Farklı coğrafyanın çocuklarına müslümanca düşünme, müslümanca yaşama azmi, ortak projelere imza atma ideali verdi.

Hayatı Dudurmadan Değiştirmek

İslâm'ın bütün zamanların sorunlarını çözecek bir misyona sahip olmasından dolayı bazı ayet ve hadisler çok sayıda meseleyi ihtiva edecek bir muhtevada nazil oldu.

Bu durum farklı zaman ve mekânlarda yaşayan insanların hayatlarına kolaylıklar sunduğu gibi, siyasî/ictimâî hayatın da akışını durdurmadan büyük değişimlerin önünü açtı.

Hilaftan Tefrikaya, İhtilaftan Rahmete

Bir konuda sahâbenin ihtilaf etmesi, sonraki kuşaklar için o konunun en az iki şekilde çözümünün olduğunu ifade etmesi ve ümmete tercih hakkı sunması cihetiyle ufuk açıcı oldu. Sahâbenin amelî bir konudaki ihtilafını rahmet olarak değerlendiren Ömer b. Abdulaziz de mevzu ile alakalı şöyle demiştir: "Eğer onlardan tek bir görüş rivayet edilseydi insanlar darda kalırdı."[2]

Sahâbe arasındaki görüş ayrılığı, şayet konuyla alakalı bir nassa vakıf olamamaktan kaynaklanıyorsa, nassa ulaşmaları durumunda düşüncelerini ayet ya da hadis çerçevesinde tevhit ederek ihtilafa son vermişlerdir. Nitekim Allah Rasûlü'nün ﷺ ahirete irtihali üzerine bir grup sahabi, Efendimiz'in ﷺ ölmediğini, Allah Teâlâ'nın Hz. İsa (a.s.) gibi O'nu da katına yükselttiğini söyleyince, Hz. Ebû Bekir *(Radıyallâhu Anh)* "(Ey Muhammed!) Şüphesiz sen öleceksin ve şüphesiz onlar da öleceklerdir"[3] ayetini okuyup, "Kim Muhammed'e ibadet ediyorsa bilsin ki O ölmüştür; Kim de Muhammed'in Rabbine ibadet ediyorsa yine bilsin ki O diridir ve asla ölmeyecektir" mealindeki ayeti merkeze alan bir konuşma yapınca ihtilaf ortadan kalkmış ve istisnasız herkes Efendimiz'in ﷺ vefatını kabul etmiştir.[4] Yine "Sakîfe Ehli", devlet başkanlığı konusunu tartışırken Ensar'dan bir grup, muhacire; "Sizden bir, bizden de bir emir" olsun teklifinde bulununca, onlar devlet başkanının, "Kureyş"ten olması gerektiğini bildiren hadisi okuyunca Ensar, teklifinden vazgeçmiştir.[5] Burada altı çizilmesi gereken bir konu vardır ki o da ihtilaf ahlakının nasıl olması gerektiğini de tayin eden Sahâbenin ihtilafının ameli konularla sınırlı olmasıdır.

Hilaf ayrı noktalardan ayrı yönlere, ihtilaf ise ayrı noktalardan aynı cihete doğru yürüyüş iradesi olduğundan hem rahmet, hem de aynı hadiseye alternatif çözümler üretme vasatıdır. Esasında Kur'an-ı Kerîm ve Sünnet'in muhtevası da insanların zihinlerini daha yoğun bir şekilde çalıştırmak, tefekkürün boyutlarını genişletmek için ihtilafa sebep olacak ifadelere yer verir: "Boşanan kadınlar kendi başlarına (evlenmeden) üç âdet süresince beklesinler"[6] mealindeki ayet-i kerîmede Allah Teâlâ, "temizlik" ve "hayız" anlamlarını içeren müşterek lafız olan "kur'" kelimesini kullanarak zihinleri hangi mananın kasdedildiğini düşünmeye sevketmiştir. Şüphesiz ki Allah Teâlâ, ezelî ilmiyle "kur" kelimesinin Zeyd b. Sabit tarafından "temizlik", Abdullah b. Mes'ûd tarafından ise "hayız" olarak anlaşılacağını biliyordu. Buna rağmen ayetin "üç hayız" ya da "üç temizlik" yerine "üç kur" olarak nazil olması ümmetin ulemâsını düşünmeye sevk etmek içindir.

Sahâbe asrının sonlarına doğru ihtilaflar amelî alandan kelâmî sahaya da intikal etmiş; kader ve sıfatlar ekseninde cereyan eden tartışmalar bir çok mezhebin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Nevzuhûr fırkalara karşı usûl-i dinde ihtilaf etmeyen topluluğun adı ise "ehl-i sünnet ve'l-cemaat" olmuştur. "Fırka-i Naciye" olarak da bilinen bu oluşumun ihtilafı, fıkhî alanla sınırlı kalmıştır.[7]

İtikadî Hilafın Arkaplanı

Farklı kültür ve dinlere mensup şahıs ve toplumların İslâm'a girmesi, beraberinde yeni sorunlar getirmiştir. İhtida edenlerin bir kısmının eski dinlerine ait akidelerini bir anda bütünüyle silememesi, İslâm'ı önceki akidelerinin ışığı altında değerlendirmelerine ya da bu çerçevede sentezler yapmalarına yol açmıştır.

İslâm'a girme noktasında samimi olan fakat eski görüşlerinden de bütünüyle kurtulamayan sentezci gruba nisbetle tahrib gücü daha yüksek olan bir başka oluşum daha var ki, o da görünüşte Müslüman, gerçekte ise İslâm'ın hasmı olan münafıklardır. Bunların içinde haramı helal, helali de haram olarak gösteren 4 bin hadis uyduracak kadar maharet sahibi zındıklar da vardır. Bu grup, Müslümanlar arasındaki itikadî ihtilafların tefrikaya yol açmasında son derece etkili olmuş, neticede ihtilaf üzerinden din anlatmayı İslâm zanneden, temellük vurgusuyla yazıp-çizen bir taife oluşmuştur. Özellikle İranlı Mecusilerden oluşan bir grup, ciddiye almadıkları, kabile hayatı yaşadıklarından dolayı da devlet gözüyle bakmadıkları Araplar karşısında saltanatlarını kaybetmenin hırsı ve itibarlarını geri alabilme arzusuyla Müslümanlar arasına fitne tohumları ekip, sonu gelmez itikadî ayrılıklara zemin hazırlamak için yoğun bir çalışmanın içine girmiştir. Yunan ve Roma filozoflarına ait felsefi metinlerin tercüme edilmesi de bu ayrılıkların oluşma ve kökleşme sürecinde müessir olmuştur. Kelamcıların Kur'an ve Sünnet çerçevesinde örgüleştirdikleri tahlil ve terkib cehdinden ziyade, felsefi ekollerin düşünce sistemine göre hareket edenler arasında Mutezilî kelamcılar ayrı bir yere sahiptir.

Mutezile, ideolojik saplantılara teslim olunca Allah Teâlâ'nın sıfatlarını ispat ya da nefy gibi, insan aklının sınırlarını zorlayan sorunlara daldı, felsefenin yöntemiyle Kur'an ve Sünnet'in hedeflerine ulaşmaya çalıştı.

Cübbeli Hoca Efendi'nin hat koleksiyonundan

﴿لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَد۪يرٌ﴾

"Mülk ancak O'na âittir. (Kendi mülkünde dilediği şekilde sâdece Kendisi tasarrufta bulunabilir, hiçbir yetkide kimseyi ortak kabûl etmez.) **hamd sâdece O'na mahsustur.** (Tüm nîmetlerin asılları O'ndan geldiği için her hâlükârda övülen ancak O'dur.) **O, her şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir."** *(Teğâbün Sûresi:1'den)*

Hattatı: Re'fet Efendi - Hat Çeşidi: Celî Sülüs İstifli Levha. Târihi: 1314/1896

Bu çerçevede müzakere edilen her bir konu beraberinde yeni ihtilaflar getirdi. İhtilafların gündemde kalması daha büyük ihtilafların doğmasına ve neticede yeni fırkaların oluşmasına zemin hazırladı.

Allah Teâlâ'nın müminlerin imanlarını sınamak, tefekkür etmelerine zemin hazırlamak için indirdiği "müteşabih ayetler", zamanla ilim adamları arasında tefrika ile sonuçlanan ihtilaflara sebeb oldu, pek çok fırka müteşabih ayetleri anlama sürecinde ortaya çıktı. Bu bağlamda Selefin bir kısmı müteşabih ayetlerin anlamını Allah Teâlâ'ya havale ederken, Haş(a)viyye denen taife ise müteşabih ayetleri zâhir anlamı çerçevesinde anlayıp Allah Teâlâ'nın eli ve yüzü olduğunu savundu, cisimlere mahsus özellikleri Allah Teâlâ'ya isnat ederek ayetleri, tefsîr iddiasıyla tahrif etti.[8]

Kelamcıların Zuhûru

Sahâbe devrinden uzaklaştıkça hem ihtilafın muhtevasında, hem de hilafla olan münasebetinde önemli değişiklikler yaşandı; hilaf-ihtilaf ayrışmasında tedahül oldu. Bu durumu fark eden tabiûn devri Âlimleri, "O gün bir kısım yüzler rablerine bakarak parıldayacaktır"[9] ayetinin anlamını tahrif ederek, "Rablerinin nimetini seyredecektir" şeklinde tevil eden Mutezile'nin uç yorumlarına karşı çıktı.

Eh-i Sünnet ulemâsı aklî ve naklî hiçbir delil olmadan "ruyetullah" meselesini, "Allah'ın nimetini görmek" gibi fasid bir şekilde te'vîl eden, bunu yaparken de açıkça murad-ı beşeri, murad-ı ilahînin önüne geçiren zihniyete karşı Kur'an ve Sünnet'in müdâfaasını yaptı. Ne var ki -çoğunluk itibariyle- sıfatlar ve müteşabihatı ayrıntıya inmeden, anlamlarını Allah Teâlâ'ya havale ederek anlamaya çalışan selef akidesi, fasid tevillerle oluşan bu tahribatı cevaplama noktasında yetersiz kaldı.

Selef akidesinin içe kapanması, buna mukabil akla aşırı önem veren Mu'tezile'nin etkin hale gelmesi Müslümanların inançlarını koruma noktasında kifâî derecede bir refleks gösteremeyince, nassa bağlı kalma şartıyla aklı da kullanan fakat bunu yaparken İslâm'ın belirlediği sınırların dışına taşmayan kelamcılar bâtılla mücadele bayrağını devraldı. Irak'ta kırk yaşına kadar mutezilî olarak yaşayan "ihve-i selase/üç kardeş" meselesinden dolayı da hocası Ebu Ali el-Cübbâî ile tartışıp Mutezile'den ayrılan Ebu'l-Hasan el-Eş'arî (v.324/936) ve Maveraunnehir bölgesinde yüksek ilgi ve alaka gören Ebû Mansur el-Maturîdî'nin (v.333/944) çalışmaları muvazenenin yeniden tesis edilmesinde hayati öneme sahiptir.

Ehl-i Sünnet kelamı olarak isimlendirilen ve Selefin temsil ettiği akideyi müdâfaa etmeyi amaçlayan bu yeni oluşum, Mutezile başta olmak üzere bidat ehli fırkaların güçlerini yitirip, zaman içerisinde yok olmalarında önemli bir etkiye sahiptir. Bu yüzdendir ki Cüveynî, selef ve halef Âlimlerinin benimsedikleri "tefvîz" ve "te'vîl" sistemlerinin Allah Teâlâ'yı tenzih etmeleri ve yaratılmışlara benzetmemeleri itibariyle aynı olduklarını söyler.[10]

Maturîdîyye ve Eş'arîyye mezhebine müntesib kelamcıların telif ettiği eser ve yetiştirdikleri talebeler, zamanla sıfatların bir kısmını reddeden ve Allah Teâlâ'yı yaratılmışlara benzeten bidat fırkaların çöküp tarih sahnesinden çekilmesine vesile olmuştur.

Selef

Hicri sekizinci asırda yaşayan ve "Selefîyye" tabirini ilk olarak kullanıp, kavramsal çerçevesini oluşturan İbn Teymiyye'nin (v.728/1328) "Ehl-i Sünnet kelamına" karşı yönelttiği eleştirileri ve "selef akidesi" başlığı altında "Haşviyye" ile yer yer örtüşen görüşleri; eski ihtilafların tekrar canlanmasına yol açtığı gibi, günümüzde "selefîyye" olarak isimlendirilen ve söz konusu yaklaşımın müdâfaasını yapan çok şubeli bir hareketin doğmasına da yol açmıştır.

Selefîyyenin varlık zeminini anlamak ve hangi şartlarda, nasıl doğduğu ile alakalı sağlıklı bir bakış açısına sahip olmak için öncelikle kelimenin ait olduğu anlam dünyasına müracaat etmek gerekir.

"Halef" kelimesinin zıddı olan "selef", lügatte önceden yaşayan büyükler ve akrabalar anlamına gelmektedir.[11] Buna göre her yaşayan insanın bir Selefî vardır. "Halef" olan, bir gün mutlaka "selef" olacaktır. Istılahta ise kelimenin kapsamı belli bir dönemle sınırlandırılmaktadır. Hadis-i şerifin delalet ettiği anlama göre "selef"ten, Allah Rasûlü'nden ﷺ itibaren yaşayan üç kuşak anlaşılır.

Nitekim Efendimiz ﷺ insanları faziletleri itibariyle kıymetlendirirken şöyle buyurmuştur, "İnsanların en hayırlısı benim asrımdaki[12] ashâbım, sonra onlara yakın olan tabiûn, sonra da onlara tabi olan etbau tabiîndir. Bunların ardından bir takım kavimler gelir ki, onlardan birinin şehadeti yemininin, yemini de şehadetinin önüne geçer."[13]

Allah Rasûlü'nün ﷺ nübüvvetin kaynağına yakın olmalarından dolayı lehlerinde şahadette bulunduğu Selefin ilk tabakasında yer alan Sahâbe, İslâm akidesini direk olarak Efendimiz'den ﷺ almış, ikinci tabakada yer alan tabiûn, Rasûlüllah'ı ﷺ gören Sahâbeden dinlemiş, son tabakada yer alan etbau tabiîn ise tabiûndan öğrenmiştir. Üçüncü kuşaktan sonra bidat ve dalalet yaygınlık kazanmış, inanç ve fikirdeki safiyet bozulmuştur. Enes b. Malik'in, Haccac-ı Zalim'in zulmünden şikâyet eden Kûfe halkına, "Rabbinize kavuşuncaya kadar sabrediniz! Zira yaşayacağınız hiçbir zaman yok ki ondan sonrası daha kötü olmasın."[14] hadisini hatırlatarak sabır tavsiye etmesi de bu hükmü desteklemektedir.

Allah Rasûlü ﷺ yarını, dününden daha problemli olacak insanlığa, Selefin kendisine en yakın halkası olan Ashâbın yolunu izlemeyi vasiyyet etmiştir: "Benim sünnetime ve raşid halifelerin sünnetine sarılınız"[15], "Benden sonra Ebû Bekir ve Ömer'e uyun, Ammar'ın rehberliğinde yol alın, İbn Mes'ûd'un rivayet ettiğini de kabul ediniz.'[16] Bir anlamda Allah Rasûlü ﷺ Ashâbını, İslâmî hayatın farklı yönlerini muhafaza eden, tereddüt anında yol gösteren yıldızlar olarak nitelemiş ve sonraki kuşaklar tarafından da bu şekilde görülmelerini istemiştir.

Allah Rasûlü ﷺ yakın bir gelecekte ümmetinin 72 fırkaya ayrılan İsrailoğulları gibi 73 fırkaya ayrılacağını, içlerinde ise sadece "Ashâbıyla birlikte kendisinin üzerinde olduğu" Ehli sünnet ve'l-Cemaat" yolunu benimseyenlerin kurtulacağını da haber verdi.[17]

Selefe İttibâ Nasıl Olmalı?

Efendimiz'in ﷺ ümmetinden, Selefin ilk halkası olan Ashâba uymalarını istemesi zaman itibariyle önce olduklarından değil, Kur'an'ın inişine, Cebrail'in gelişine şahit olduklarından yani Kitab ve Sünnet'i diğer kuşaklardan daha iyi anlama ve yaşama imkânına sahip olduklarından dolayıdır. Selefin diğer iki halkasını teşkil eden tabiûn ve tebe-i tabiîn de ilmin menbaı olan Allah Rasûlü'ne ﷺ sonraki kuşaklara nisbetle daha yakındır. Yaşadıkları dönemde Arap dili saf haliyle korunduğundan selikaları daha güçlüdür. Bu durum "selefe ittibâ"nın ölçüsü olan din ve istikâmet noktasında imam olmalarına vesile olmuştur.

İslâm'ı doğru bir şekilde anlamak ve yaşamak için gerekli olan selefe ittibâ, sınırsız olmayacağı gibi kelimeleri bir takım kalıplara hapsetmek şeklinde de anlaşılmamalıdır. Selefe ittibâ, bir mezhebe bağlanmadan ziyade; nassları tefsîr ve te'vîl ederken başvurdukları prensiplerle, ictihad yaparken dikkate aldıkları kriterleri benimsemek şeklinde olmalıdır.[18] Zira selef, tek bir ictihad usûlünü benimseyen bir medrese ya da hareketin adı değildir. Tabiûn kuşağından Saîd b. Müseyyeb "hadis merkezli" fıkhî bir yaklaşımı tercih ederken, Kûfe'de İbrahim en-Nahai "ictihad merkezli" fıkhî bir ameliye içerisinde olmuştur.

Selefin Müktesebatı Nasıl Anlaşılmalı?

Eğer selefe ittibâ etmek onların söz, fiil ve adetlerini ilave, eksiltme ve değiştirme yapmaksızın almak şeklinde anlaşılacaksa bu, Selefin kabulleriyle çelişen bir durumdur. Zira onlar kendi söz, fiil ve uygulamalarına sonsuza kadar baki kalacak kutsi unsurlar olarak bakmamışlardır. Nitekim Sahâbenin Mekke'deki örf ve âdetiyle Medine'deki örfü arasında ciddi derecede farklılıklar vardır. Mekke'de birçoğu dikişli elbiseyi tanımazken, Medine'de dikişli elbiseler giymişlerdir.[19] Değişen örfe bağlı olarak hükümler de değişmiştir.

Leys b.Sa'd'ın (v.175/791) Medinelilerin uygulamalarına aykırı ictihad ve fetvalarını haber alan İmam Mâlik, onu tenkid eden ve Medine'nin üstünlüğünü, hicret yurdu oluşunu, ahkam ayetlerinin orada nazil olduğunu, sahâbenin önemli bir bölümünün bu şehirde yaşayıp, burada vefat ettiğini nazara alarak; Medine ehlinin amelinin esasta Hz. Peygamber ﷺ ve onun Ashâbına ait olması cihetiyle dikkate alınması gerektiğini, onlara muhalif görüşlerin merdud olduğunu ihtiva eden bir mektup yazar. Leys b. Sa'd da 9 örnek çerçevesinde örgüleşen cevabî yazısında ilim ehli arasında Medineli Âlimleri ve onların ittifak ettikleri fetvaları kendisinden daha üstün kabul eden bir kimseyi bilmediğini belirterek Medine ile ilgili ifadeleri aynen kabul ettiğini ifade eder. Fakat bu durumun Medine dışında yapılan ictihadların meşruiyetini ortadan kaldıramayacağını da şu şekilde izah eder: "Sahâbenin cihad için Mısır, Şam ve Irak'a giden bütün İslâm ordularıı içerisinde yer aldığını, bunlar arasında Müctehidlerin de olduğunu ve gittikleri yerlerde bu bilgileri yaydıklarını, bu bakımdan Medine Ehlinin uygulamalarına muhalif görüşlerin aslında Medine dışına Sahâbe tarafından taşındığını, Sahâbenin de kendi arasında birçok meselede ihtilâf ettiğini, kendisinin de daha sonraki neslin ihtilafına Medine'de şahit olduğunu, hatta bazı konularda Mâlik'le birlikte Rebîa'ya karşı çıktıklarını anlatır. Ardından Medine dışında ikamet eden sahâbenin Medineliler'in uygulamalarıyla çelişen görüş ve amellerinden örnekler verir.[20]

Leys b. Sa'd'ın, İmam Malik'e yazdığı risale de göstermektedir ki, Sahâbe ile başlayan ihtilaflar sonraki dönemlerde de devam etmiştir. Tabiûn dönemi fakihleri de, Sahâbe asrında söz konusu olmayan birçok meselede ictihad etmiş ve yeni sorunları, yeni ictihadlarla çözmüşlerdir. Bu durum Müctehid imamlar devrinde zirveye çıkmış, ictihadın fazlalığından dolayı bu döneme fıkhın altın çağı denmiştir.

Sonraki dönem âlimleri, avamın, ilk kuşakta yer alan selefe doğrudan ittibâ yerine onların rivayet ve ictihadlarını tedvin ve tahlil ederek ulaştıkları hüküm zenginliği itibariyle fıkha altın devrini yaşatan **müctehid** imamları taklit etmeyi daha uygun görmüşlerdir.[21] Çünkü ictihad, **müctehid** imamların ictihadları mezhep disiplini çerçevesinde tertip, tahkik ve ta'lil edildiğinden farklı görüşler arasında tercihte bulunmayı kolaylaştırmış, fıkhî görüşleri daha çok istifade edilebilir hale getirmiştir.

Selefîyye

Malum olduğu üzere İslâm'ın ilk asırlarında selef denilince Allah Rasûlü'ne ﷺ yakınlıklarına göre derecelendirilen üç kuşak anlaşılırdı.

Daha sonra ise bu kelime ilk anlamından alınıp belli bir zihniyetin amaçlarına meşruiyet kazandırmak için bir hareket adı olarak kullanıldı. Nitekim bugün Selefîyye denilince, "şer'î hükümleri" olduğu gibi şimdiye ve geleceğe taşıma gayreti içerisinde olanlardan, ümmetin tarihî tecrübe ve medenî birikimini reddeden Vahhabilere, Kuşeyri okuyanlardan, İbn Arabî'ye zındık diyenlere kadar birbirinden oldukça farklı fakat kendilerini İslâm'ın resmi temsilcileri olarak görme noktasında hemfikir gruplar anlaşılmaktadır.

Selefîyye, selef ulemâsının farklı ictihad usûllerine sahip olduklarını, buna bağlı olarak da ihtilaf ettiklerini dikkate almadan, sanki onlar tek bir mezhep, kendileri de onların takipçileriymiş gibi bir algı oluşturarak İslâm'ı belli bir zamana hapseden, diğerlerini ötekileştiren bir yaklaşım içerisindedir. Ne var ki Selefîyyenin aidiyet iddiasında bulunduğu selef âlimlerinden hiçbiri, onlar gibi kendilerini sonraki dönem Müslümanlardan ayırt edici bir tavır içerisinde olmamıştır.

Düşünce ve meyilleri ile "cemaat-ı kübra"dan ayrılan, hatta mizaç ve ahlaki kriterleri itibariyle de farklılık gösteren[22] bu yeni oluşumun Selef-i Salihînin devamı olduğunu söylemek ilmî ve tarihî verilere aykırıdır. Zira varlığını, bid'at olarak nitelediği ümmetin fıkhî, kelamî ve tasavvufî birikimini yok etmek üzerine kuran ve seleften asırlar sonra ortaya çıkan, kabulleri itibariyle benzeri olmayan bu yeni mezhebin bizzat kendisi bid'attır.

Selefîler kendileri gibi düşünmeyen Müslümanları; "Cebrail risaleti Ali'den kaydırıp Muhammed'e verdi" diyen ve bu yüzden "Cebrail'e söven"[23] "Ğulât-ı Şîa" ile eşdeğer görmekte ve onlarla özdeşleşen "ehl-i zeyğ"[24] kelimesini Maturîdî ve Eş'arîler için de kullanmaktadır.

Selefin Akidesi

Sıfatlar ve müteşabihatı zâhirî anlamda anlayan Selefîyyenin itikadî görüşleri ile Selef-i Salihînin itikadı arasında da ciddi farklılıklar vardır. Nitekim Selefin bir kısmı müteşabihatı tevil ederken, diğer bir bölümü ise iman ve tasdikle yetinmeyi yeterli görmüş, keyfiyeti beyan etmekten uzak durmuştur. Selefîler ise Allah Teâlâ'ya "el", "yüz" gibi insana ait uzuvları isnat ederek Selef-i Salihînin her iki zümresine de muhalefet etmiştir. Selefin müteşabihatla alakalı ayeti kerîmeleri nasıl te'vîl ettiklerini birkaç örnek bağlamında izah edelim:

Te'vîl

Bugün Selefîler tarafından reddedilen tafsîlî te'vîl, selef ulemâsının zaman zaman başvurduğu bir yöntemdir. Yalnız onların çoğunluğu ayetleri "icmâlî", sonrakiler ise "tafsîlî" anlamda te'vîl etmişlerdir. Her ikisinin de ittifak ettiği nokta, müteşabihatın tefsîrini yaparken tecsim ve teşbihten uzak durmaktır. Buna göre selef[25] عَلَى العَرْشِ اسْتَوَى ifadesini, Zatı'na ve vahdaniyetine uygun bir istivâ şeklinde,[26] يد الله terkibini de, "Allah Teâlâ'nın buyurduğu gibi ulûhiyetine ve azametine uygun bir yed" şeklinde anlamıştır. Bir kısmı da ilgili ayetleri lügatın müsade ettiği çerçevede mecâza giderek izah etmiş, " اسْتَوَى" "istila ve yönetmek"; "Allah'ın yedi onların elleri üzerindedir" ayetinde geçen "يد " kelimesini de "kuvvet"; "Bilakis Onun iki yedi de açıktır, dilediği gibi infak eder"[27] ayetinde geçen "يداه " kelimesini "cömertlik" olarak tefsîr etmişlerdir.

Görüldüğü gibi her iki tefsîrde de te'vîl vardır. Ancak ilki "icmâlî te'vîl", ikincisi ise "tafsîlî te'vîl"dir. Birinci de "nasıl te'vîl vardır?" şeklinde sorulacak bir soruya şu şekilde cevap verilebilir: "El, yüz, göz gibi kelimeler insan bağlamında düşünüldüğünde bilindik anlamda bir organa karşılık geldiklerinden ulemâ, "icmâlî anlamda te'vîl'e" giderek, "Allah Teâlâ'nın zatına mahsus bir el ya da azametine uygun bir göz" ifadesini kullanmıştır. Burada ihtilafa konu olan husus te'vîlin olup-olamayacağı değil nasıl olacağıdır. Selefin çoğunun yaptığı gibi "icmâlî te'vîl" çerçevesinde mi kalmalı yoksa ayetleri "tafsîlî bir çerçevede te'vîl ederek mecâza mı gitmeli?"

Kelamda asıl olan hakiki anlamdır. Ancak genişleme, tekid ve teşbih zorunluluğu gibi durumlarda "mecâza" geçilebilir. Eğer bir kelime ya da cümlenin mecâz anlamda kullanımı yaygınlaşır, insanlar arasında da bu anlam intişar ederse mecâz, hakiki anlamın özelliklerini alır ve bu durumda yukarıda belirttiğimiz zaruret şartı düşer. Nitekim bahse medar mevzu kaideleşerek şu şekilde ifade edilmiştir إذا كثر المجاز لحق الحقيقة [28] Herhangi bir cümle ya da kelimede mecâzın yaygınlaşması da onu hakikat seviyesine taşır, "أكلت من هذه الشجرة" ifadesindeki, "Bu ağaçtan yedim" şeklindeki "hakiki" anlam, "Meyvesinden yedim" şeklindeki mecâzî anlamla terk edilmiştir.[29]

Tefvîz

Selef-i Salihînin çoğunluğu "tefvîz"i daha selametli bir yöntem olarak kabul ederken bir kısmı da ilgili nassları te'vîl ederek anlamaya çalışmıştır.

Mücahid, "Rabbiniz arşa istivâ etti."[30] ayetini, "Allah Teâlâ Arşı gücüyle istivâ etti" şeklinde tafsîlî olarak te'vîl ederken, bir kısmı da keyfiyetini bilmediğimiz bir şekilde istivâ etti şeklinde, "icmâlî" olarak te'vîl etmiştir.[31]

Selefte Tafsîlî Te'vîl

Kendilerini "Selefîyye" olarak niteleyenlerle, "Ehl-i Sünnet" arasındaki ihtilaflardan bir diğeri ise Selef-i Salihînin "tafsîlî te'vîl'e" cevaz verip-vermediği hususudur. Sıfatlarla alakalı ayetlerin tefsîrlerine bakılınca pek çok eserde Selefin tafsîlî te'vîle başvurduğu görülür. "Bizim gözetimimiz altında ve öğrettiğimiz şekilde gemiyi yap."[32] Ayet-i Kerîmesinde geçen «بأعيننا» kelimesi lügatte "gözlerimizle" anlamında olmasına rağmen "görmek, gözetmek" manasında tefsîr edilmiştir.[33] Mücahid ise, "Doğu da, Allah'ındır batı da. Nereye dönerseniz Allah'ın zatı oradadır"[34] ayet-i kerîmesinde geçen "وجه الله" kelimesini "Allah'ın tayin ettiği kıble" olarak tefsîr etmiştir.[35] İmam Ahmed b. Hanbel de "وجاء ربك/Rabbin geldi."[36] ayetini, "Allah Teâlâ'nın kudretinin sonuçlarının ortaya çıkması anlamında «وجاء أمر ربك» şeklinde tevil etmiştir.[37] Zira "Rabbin geldi" ayetini gerek tafsîlî gerekse de icmâlî bir şekilde te'vîl etmeden anlamak, "Ona benzer hiçbir şey yoktur"[38] ayetiyle reddedilen teşbih ve tecsime aykırıdır. Abdullah b. Abbas, "Rahman arşa istivâ etti"[39] mealindeki ayette geçen "استوى" kelimesini "ارتفع" şeklinde tevil etmiştir.[40] Selefîlerin te'vîlde kendilerine dayanak kabul ettikleri İbn Teymiyye de te'vîle başvurmuş, "Onun kendinden başka her şey yok olacaktır"[41] mealindeki ayet-i kerîmede geçen" وجهه" kelimesinin tevili ile alakalı da seleften nakiller yapmıştır.[42]

İmam Tahâvî'nin (v.321) "el-Akidetu't-Tahâvîyye" adıyla şöhret bulan metninde reddettiği tevil ise, Mutezile ve diğerlerinin hiçbir delil olmadan yaptıkları yorumlar ve uç te'vîllerdir.[43]

Neyi, Nasıl Anlamalı?

Kendisini İslâm'ın resmi sözcüsü gibi gören Selefîliğin tenkit edildiği hususlardan biri de teşbihtir. İmam-ı Gazzâlî (v.505/1111), nassların zâhirine bakarak Allah Teâlâ'ya el, ayak gibi uzuv; nüzûl, intikal ve arş üzerine oturmak gibi hâdis varlıklara ait fiilleri isnat eden Haşviyye'nin "selef itikadı üzerine oldukları" iddiasını çürütmek ve selef akidesinin esaslarını ortaya koymak için kaleme aldığı "İlcâmu'l-Avâm an İlmi'l-Kelâm" adlı eserinde neyin, nasıl anlaşılması gerektiğini beyan eden 7 ilkeden bahsetmektedir:[44]

Takdis: Allah Teâlâ'yı "cisimlere ait özelliklere sahip olmak" gibi şanına yaraşmayan hususiyetlerden tenzih etmek.

Tasdik: İsim ve sıfatlardan, Allah Teâlâ'nın şanına uygun anlamların kastedildiğini, Efendimiz'in ﷺ Rabbini vasfederken de yanılmadığını kabul edip, bu çerçevede iman etmek.[45]

Aczi itiraf: Nasslarda bildirilen müteşabihattan kastedilen ilahi muradı bilmenin, kul olarak kendi idrak sınırını aştığını itiraf etmek.

Susmak: Müteşabihatın anlamının ne olduğunu sormak ve bu konuda fikrî tartışmalara dalmanın bidat olduğunu kabul etmek.

İmsak: Müteşabihat hakkında yorum yapmak, onları başka bir dile tercüme etmek, ilave ya da eksiltmede bulunmak, birleştirme ve ayrışmaya gitmek de caiz değildir. Müteşabihat ancak mevcut sîgalarıyla telaffuz edilebilir.

Keff: Müteşabihat ile kalben meşgul olmamak, haklarında fikir yürütmemek.

Ehline havale etmek: Avamın yetersizliğinden dolayı anlamaktan aciz kaldığı müteşabihatı, Allah Rasûlü'nün ﷺ, peygamber, Âlim ve velilerin bildiğine kanaat getirmek.[46]

İmam-ı Gazzâlî söz konusu eserinde müteşabihat bağlamında değerlendirilen ayetlerin nasıl anlaşılması gerektiğini örneklerle izah eder. Müteşabihattan olan "el" kelimesinin iki anlamının olduğunu, et, kemik ve sinirden müteşekkil uzuv anlamına geldiği gibi, "idare, güç, kuvvet" gibi anlamlarda da kullanıldığını söyler. "Bölge emirin idaresi altındadır/ el-beldetu fî yedi'l-emîr" cümlesinde "yed/el" kelimesinin gerçek anlamında kullanılmadığına dikkat çeken Gazzâlî, Kur'an ve Sünnet'teki her "el" kelimesinden de "et, kan ve kemikten" oluşan bir uzvun kasdedilip sonra da bunun Allah Teâlâ'ya isnat edilmesinin muhal olduğunu söyler. Gazzâlî'ye göre Allah Teâlâ'nın uzuvlardan müteşekkil bir varlık olduğunu tasavvur etmek puta tapıcılıkla eş değerdir. Zira uzuvlardan oluşan cisim mahluktur. Mahluk olan bir varlığa ibadet etmek ise küfürdür.[47]

Sıfatlar ve müteşabihat ile alakalı nassları zâhir anlamlarına göre anlayan ve Allah Teâlâ'nın "el" ya da "yüz" gibi uzuvlarının olduğunu söyleyen Selefîyye ile Haşviyye arasında bu cihetle benzerlikler vardır. Selefîyyenin Allah Teâlâ'yı insanlara benzemekten tenzih etmesine gelince onu Haşviyye de yapmaktadır.

Selefîyye'nin Kurucusu

Selefîler amel ve akidede düşüncelerinin Ahmed b. Hanbel ve İbn Teymiyye'ye dayandığını söylemektedirler.[48] Ahmed b. Hanbel'in bazı âyet-i kerîmeleri te'vîl etmesine rağmen umûmî anlamda müteşabihat noktasında "tefvîz" sistemini benimsemesi yani hiçbir yorum yapmadan manayı Allah Teâlâ'ya havale etmesi göstermektedir ki, medresenin kurucusu olarak adının geçmesi meşruiyet kaygısı ile kurgulanmıştır.

Mevcut haliyle Selefîyye'nin kurucusu İbn Teymiyye'dir. Yaşadığı dönemde büyük bir şöhrete kavuşan İbn Teymiyye, Takiyyuddin es-Subkî, İbn Cehbel gibi Âlimlerin görüşlerini tenkit etmeleri üzerine itibar kaybına uğramış, İbn Kayyim el-Cevziyye (v.751/1350), İbnu'l-Vezir (v.840/1436) ve Şevkânî'nin (1250/1834) gayretleriyle ancak unutulmaktan kurtulabilmiştir. Ne var ki bu isimlerden hiç birisi İbn Teymiyye'nin temsil ettiği Selefîyye'nin geniş halk kitleleri tarafından benimsenmesinde etkili olamamıştır. Arabistan çöllerinde Muhammed b. Abdülvahhab (v.1787) ortaya çıkınca Selefîliğin rengiyle birlikte toplum nezdindeki itibarı da değişmiştir.

İstismar Yolu: Vahhabilik

Muhammed b. Abdülvahhab, İbn Teymiyye'nin eserlerini okudu, inceledi ve düşüncelerini teoriden pratiğe taşıdı. Aslında o, İbn Teymiyye'nin görüşlerine bir şey ilave etmedi. Sadece görüşlerini daha radikal bir forma dönüştürdü. Muhammed b. Abdülvahhab'ın Selefîliğe radikal bir kimlik kazandırması, hareketinin önemli bir bölümünün Selefîyye yerine "Vahhabilik/Vehhabiyye" diye anılmasına yol açtı.

Muhammed b. Abdulvahhab'ın başlattığı yeni İbn Teymiyyecilik hareketi kısa zamanda hısımı olan Muhammed b. Suud'un da yardımıyla siyasî bir boyut kazanarak Suud Devleti'nin kurulmasını temin etti. Ömrü, meşakkatler içinde geçen İbn Teymiyye, Muhammed b. Abdulvahhab tarafından istismar edilerek Osmanlı Devleti ile ümmeti parçalamaya, Suud ailesi özelinde ise saltanat ve refaha vasıta yapıldı.

Sıfat ve müteşabihatı zâhirî anlamlarında anlayan "Vehhabiyye", tevessül ve kabir ziyareti gibi konularda da genel kabule aykırı yorum ve uygulama içerisinde oldu. Bunun bir yansıması olarak içerisinde 10 bin sahabî kabrinin bulunduğu Cennetu'l-Baki Mezarlığı yerle bir edildi. Türbe ve içerisinde kabir bulunan mescitler yıkıldı. Bu hareketlerinden dolayı bazıları tarafından "mabet yıkanlar" olarak nitelendirilmişlerdir.[49]

Ravza'ya örtü koymayı bidat olarak telakki ettiklerinden dolayı uzun yıllar Ravza'nın eski püskü örtülerinin değiştirilmesine engel olmuşlardır.

Selefîyye/Vahhabiyye ile bidatın sınırları genişletilerek ibadetle bağlantısı olmayan şeyler de onun kapsamına alındı, adeta Selefîler tarafından "Biz ne dediysek İslâm odur" algısı oluşturulmaya çalışıldı. Hacca gidenlerin ellerine tutuşturulan "tevhid risaleleri" de bir anlamda "bunlar Maturîdî ya da Eş'arî olmaları hasebiyle şirke bulaşmış olabilirler, İslâm'ın resmi sözcüleri Vahhabiler'in Risalelerini okuyarak ihtida etsinler" kanaatiyle dağıtılmaktadır.

Vahhabiler, amelî noktada da aşırılığa gitmiş; bazıları sigarayı haram kabul ettiği gibi, içenleri de müşrik gibi değerlendirmiştir.

Bu cihetle günah işleyenleri tekfir eden haricilerle paralellik arz ederler.[50] İlk yıllarda kahve türü içecekleri de haram görmekte idiler. Ne var ki daha sonra bu görüşlerinde daha müsamahakâr olmuşlardır.

Günümüzdeki haliyle Selefîyye/Vahhabiyye; Selef-i Salihînin devamı olmaktan ziyade kendini "merkez" olarak gören ideolojik muhtevalı bir harekettir. Her ne kadar düşüncelerini benimsemeyenleri "ehl-i zeyğ" olarak isimlendirseler de Ehl-i Sünnet tarafından -namazı Kabe'ye doğru kılmayı gerekli gören her müslüman gibi- "İslâm milletinin"[51] bir parçası olarak kabul edilmektedirler.

Selefîlik Elinde İslâm: "Reddiyeler Dini"

Selefe ittibâ ile "Selefîlik" birbirinden farklı kavramlardır. Selefîlik, Selefin bir mezhebinin olduğunu, kendilerinin de o mezhebi temsil ettiğini, tek doğru yolun onlara ait olduğunu iddia eden tekelci bir anlayış; selefe ittibâ ise, Kitab'a ve Sünnet'e göre amel edip, Allah Rasûlü'nün ﷺ yücelttiği üç kuşak gibi İslâm'ı anlama ve yaşama sürecidir.

Selef, İslâm'ın ne olduğunu anlatır, bundan ne olmadığı kendiliğinden ortaya çıkar. Selefîlik ise, İslâm'ın ne olmadığı üzerinde yoğunlaşır, bu yüzden konuşma ve yazıları "bid'at"le başlar, yine bid'atle biter.

Selefîlik, ilk üç kuşağın Kur'an ve Sünnet bağlamındaki ilmî ve amelî mirasını bugüne taşıyıp olduğu gibi kabullenmek, ondan başkasını da reddederek İslâm'ı dondurmak, hayatı durdurmak iddiası; selefe ittibâ ise, sınırsız olaylara sınırlı sayıdaki ayet ve hadislerden hareketle çözüm üretmek, mevcut çözümleri de olaylara tatbik etmektir.

Selefîlik, Kur'an ve Sünnet adını kullanarak oluşturulmaya çalışan bir redd-i mirastır. Zira ne amelde ne de akidede Ehl-i Sünnet mezheplerinden hiçbiri Kur'an ve Sünnet'i ikincil kaynak olarak görmemiştir ki, tarihî süreçteki birikim "tevhide" aykırı addedilip reddedilsin.

Nasıl ki Selef-i Salihîn zamanındaki zındıkların varlığı onların mirasına zarar vermiyorsa, sonraki asırlarda yaşayan dalalet ehlinin yazıp-çizdikleri de onların muasırı olan ulemânın eserlerine zarar vermez. Asıl olan her dönemin eserini Kur'an ve Sünnet mizanında değerlendirmektir.

Hülasa

Selefîlik/Vahhabilik,"Kur'an ve Sünnet'e dönüyoruz" iddiasıyla Müslümanlarla mücadeleyi "tevhid davası" olarak görmek ve bu haliyle de -zımnen de olsa- onların "tevhid problemi" olduğunu ilan etmektir.

Selefîlik, müctehid imamların Kur'an ve Sünnet'le irtibatını sorgulayarak onlar etrafında şüpheler oluşturmak, Ümmet'in fıkhî birikimini itibarsızlaştırmaktır. Selefîlik, İslâm'ı bidatlerle mücadeleye indirgeyerek, hayattan koparmak, reddiyeler dini haline getirmektir.

Selefîlik, -tekfirciler kolu itibariyle- kurucusu olan İbn Teymiyye'yi de aşan uç bir harekettir.

Zira İbn Teymiyye hayatının önemli bir bölümünde kendileriyle mücadele ettiği kelamcıları tekfir etmemiş, camilerde Eş'arîler'e lanet okunmasını aşırı bir uygulama olarak görmüş ve hayatının sonunda Müslümanlardan hiç kimseyi tekfir etmediğini bildirmiştir.[52]

Ne var ki bugünkü Selefîlik içerisinde, Kur'an-ı Kerîm okumaktan dahi aciz pek çok insan, Muhammed Mursî dâhil İslâm için bedel ödeyen Müslümanları da tekfir edebilmektedir.

Ebû Hanife'ye ait olan "هُمْ رجالٌ ونحنُ رجالٌ/Onlar da biz de **müctehidiz"** ifadesi -her ne kadar farklı bir bağlamda söylenmiş olsa da- Selefin birbirlerinin ictihadlarına saygısını gösterir. Selefîlik ise Ümmet arasındaki müsamahayı hedef alan tekelci bir zihniyettir; İslâm'ı temellük iddiasında bulunan, tekfiri Müslümanlık zanneden bir yaklaşımdır.

Selef, Mişkatu'n-Nübüvve'ye yakın olduğundan dolayı Şeriat'ın emirlerine bağlılık noktasında, diğer bütün zamanlarda yaşayanlardan daha öndedir, öncüdür. Kur'an ve Sünnet'i murad-ı ilahî çerçevesinde anlama cehdinde olan sonraki kuşaklar da, her ne kadar farklı zamanları yaşasalar da selefle aynı cemaatin içerisinde yer alırlar.

Selefîlik, usûl ve esası olmayan, kendini Ahmed b. Hanbel'e isnad ederek meşruiyet arayan bir nevzuhûrdur. Selefîlik, İbn Teymiyye ile müesses yapıya kavuşan, Muhammed b. Abdülvahhab ile daha da radikalleşen bir kırılma, bir inhitattır. Ümmetin tarihî tecrübesi ve medenî birikimini "bid'at" diye reddeden, bu reddedişle bir anlamda haricileşme temayülü gösteren, usûlü olmadığından dolayı da kimi ne zaman ve niçin tekfir edip öldüreceği bilinmeyen bir hareket-tir.

Sahâbe gibi tabiûn da kendi arasında ihtilaf etti fakat hiçbiri ictihadını din yerine koyup -murad-ı ilahi çerçevesinde- nassı başka şekilde anlayanları bid'at ehli ya da sapık olarak nitelemedi.

Dini tekeline almadı. Buna karşı da direndi. Nitekim Harun Reşid, İmam Malik'e, "Bu kitapları (Muvatta) çoğaltalım, ümmeti de onlara teşvik etmek için Âlem-i İslâm'a dağıtalım", deyince, İmam Malik, "Bu ümmet için, ulemânın ihtilafı ilahî bir rahmettir. Her âlim sahîh bildiğine ittibâ ediyor. Hepsi doğru yol üzeredir, hepsi de Allah'ın rızasına taliptir" diyerek teklifi reddetti.

Selefte hayatın ürettiği sorunları Kur'an ve Sünnet'e göre çözen muhaddis fakihler, Selefîlik de ise fıkhî derinlikten mahrum malumat sahibi hadisçiler var.

Selef, Ehl-i Kıbleyi tekfirden imtina eder, kendilerine karşı savaşanlar için dahi tezkiye cümleleri kurar. Selefîlik ise, kendileri gibi olmayanları dalalette görür.

Dışlayan, ötekileştiren, kendisini İslâm'ın resmi sözcüsü kabul eden, meşreblerine ait olmayan her tefsîri/ameli, küfür, bidat, dalalet olarak niteleyen Selefîlik, Selef-i Salihînde örneği olmayan, sonradan ortaya çıkan, Müslümanların beklentilerine cevap veremediğinden dolayı da hızla itibar kaybeden, an itibariyle insaf sahibi adamları tarafından sorgulanan ve selefi olmadığından dolayı da "bid'at" addedilen bir harekettir.

İbn Teymiyye'ye isnat edilen bu hareketin -öncelikle- tekfirci kolu, kurucularından hareketle arınmalı, dışlayan, tekfir eden söylemlerden tövbe etmelidir. Zira İbn Teymiyye, "Müminin tekfiri küfürdür.[53] diyerek âhir ömründe hiçbir müslümanı tekfir etmediğini sarahaten bildirmiş ya da tekfiri çağrıştıran söylemlerinden tövbe etmiştir.

Talebelerine düşen ise, üstatlarının "son sözünü" esas alarak kitaplarındaki tekfir cümlelerini ayıklamak, onun adına tekfircilik yapanları tasfiye etmek ve sevad-ı azamdan kopmamaktır.

Kaynaklar

1 Neml: 45.

2 Bk. *Muhammed Ebu Zehre, Târîhu'l-Mezâhibi'l-İslâmiyye, Beyrût, ty., s.12.*

3 *Zümer: 30.*

4 *Abdulkahir b. Tahir el-Bağdâdî, el-Farku beyne'l-Firak, Beyrût, 1994, s.19.*

5 *Ebu İshak Muhammed İbrahim b. Musa eş-Şatibi, el-İ'tisâm, Beyrût, 1997, II, s.589; Ayrıca bk. el-Bağdâdî, a.g.e., s.21.*

6 Bakara: 228.

7 *El-Bağdâdî, a.g.e., s.21.*

8 Bk. *Abdulmun'im el-Hafnî, Mevsû'atu'l-Firaki ve'l-Camâ'ât, 2005,* s.314.

9 Kıyame: 22-23.

10 Beyhakî, *el-Esmâu ve's-Sifât*, (th. Muhammed Zahid el-Kevserî), el-Mektebetu'l-Ezheriyye, Kahire, *s.377.*

11 *El-Fîrûzâbâdi, el-Kamûsu'l-Muhît, Beyrût, 2003, s.820.*

12 *Hadisi şerifte geçen "karn" kelimesinin ne kadarlık bir zaman dilimini kapsadığı noktasında ihtilaf vardır. Yaş itibariyle bir birine yakın insanları kapsadığını söyleyenler olduğu gibi yirmiden yüz yirmi yıla kadar olan bir zamanı içerdiğini söyleyenler de vardır. bk. Bedrüddin el-Aynî, Umdetü'l-Kârî, Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, Beyrût, 2001, XIII, s.203.*

13 *Buhârî, 52, Şehadat, 9, H. No: 2652.*

14 *Buhârî, 96, Fiten, 6, H. No: 7068.*

15 *Tirmizî, İlim, H. No: 2685; Darimî, Mukaddime, H. No: 95.*

16 *Tirmizî, Menakib, H. No: 3663; İbn Mâce, Mukaddime, H. No: 97; Ahmed, Müsned, V, 382.*

17 *Hakim, İlim, I, s.82.*

18 Bk. *Saîd Ramazan el-Bûtî, es-Selefiyye Merheletün Zemeniyyetün Mubareketün La Mezhebun İslâmiyyün, Dimeşk, 1996, s.12.*

19 *Bk. el-Bûtî, a.g.e., s.15-16.*

20 İbn Kayyim el-Cevziyye, *İ'lâmu'l-Muvakki'în an Rabbi'l-Alemîn*, Daru'l-Kütübi'l Ilmiyye, Beyrût, 1996, III, s.75 vd..

21 *Müctehit imamlar Sahâbenin rivayetlerini esas aldığından onları taklit eden avam da dolaylı yoldan Sahâbe'ye ittibâ etmiş olmaktadır.*

22 *El-Bûtî, a.g.e., s.13.*

23 El-Hafnî, *a.g.e., s.127.*

24 *El-Hafnî, a.g.e., s.405.*

25 Bk. Furkan: 59 ve "istiva" ile alakalı diğer ayeti Kerîmeler.

26 Fetih: 10.

27 Maide: 64.

28 İbn Cinnî, *el-Hasâis*, II, s.442.

29 El-Bûtî, a.g.e., s.81.

30 A'raf: 54.

31 Bk. Abdullah el-Hererî, *İzhâru'l-Akideti's-Sünniyye bi Şerhi Akîdeti't-Tahavîyye*, Dâru'l-Meşâri', Beyrût, 1997, s.155-161.

32 Hûd: ٣٧.

33 Beyhakî, a.g.e., s.297.

34 Bakara: 115.

35 Beyhakî, a.g.e., s.293.

36 Fecr: 22.

37 Beyhakî, a.g.e., (Kevserî'nin taliki), s.279.

38 Şûrâ: 11.

39 Taha: 5.

40 İbn Hacer, *Fethu'l-Barî*, XIII, s.315.

41 Kasas: 88.

42 İbn Teymiyye, *Mecmuat-u Fetâvâ*, II, s.428.

43 Hererî, a.g.e., s.156.

44 *Ebu Hamid Muhammed el-Gazzâlî, İlcâmu'l-Avâm an İlmi'l-Kelâm, (Mecmûat-u Resâili'l-İmami'l-Gazzâlî içerisinde), Beyrût, 1994, s.41.*

45 *El-Gazzâlî, a.g.e., s.45.*

46 *El-Gazzâlî, a.g.e., s.42.*

47 *El-Gazzâlî, a.g.e., s.43.*

48 *El-Hafnî, a.g.e., s.403.*

49 *Ebû Zehre, a.g.e., s.213.*

50 *Ebû Zehre, a.g.e., s.212.*

51 *El-Bağdâdî, a.g.e., s.18.*

52 Ez-Zehebî, *Siyer-u A'lami'n-Nubelâ*, Müessesetu'r-Risale, Beyrût, 2014, XV, s.88.

53 İbn Teymiyye, *Minhâcu's-Sünneti'n-Nebeviyye*, Beyrût, II, s.234.

İctihad Kapısı

Ah ne günlere kaldık, çıkmış da birkaç sapık,
Yardakçıları ile konuşur abuk sabuk.

Allah'tan korkmadan, ictihada kalkışır!
Ortalığı boş bulup, meydanlarda dolaşır.

Bu kilitli kapıdır, açılmaz her çalana,
İctihad kapısını kırıp dalan dalana.

Nasıl ki her kapının, ayrı anahtarı var,
Elbette onun da var, edilmez asla inkâr!

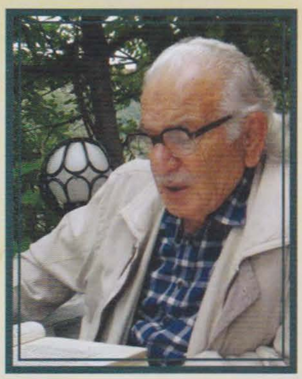
Müctehid taslakları, ipsiz birer kopuktur,
Din ile oynayanın, elbet kanı bozuktur.

Bir ağızdan saldırır, ictihada sersemler,
Hâlbuki o ictihad, nice ilimler ister.

Hangi cahil sokarsa, burnunu böyle işe,
Yüzüstü düşüp girer, pis burnu leşten leşe.

Böyle giderse mümkün değil selâmetimiz!
Belki de olacak, bu yüzden felaketimiz.

Müctehid taslağının, reformist züppelerin,
Elinde rezil olduk, artık hükmü siz verin!

Süleyman KUKU

İMÂM-I RABBÂNÎ HAZRETLERİ'NİN OĞLU, SİLSİLE-İ MEŞÂYİHIMIZIN 25.HALKASINDAKİ el-URVETÜ'L-VÜSKĀ MUHAMMED MA'SÛM es-SERHENDÎ HAZRETLERİ'NİN MEKÂTÎB-İ ŞERÎFESİNDEN MÜNTEHABÂT

(KIYMETLİ MEKTUPLARINDAN SEÇMELER)

1.CİLDİN 64. MEKTÛBU

Bu mektûb, Evreng-i Zîb'e (sellemallahü teâlâ) gönderilmiştir. Cihâdın fâziletini bildirmekte ve cihâd-ı ekberi açıklamaktadır:

(Muhammmed Evreng-i Zîbin diğer ismi Âlemgîr olup Şah Cihân'ın üçüncü oğludur. Hicrî 1068'de tahta geçmiş, 1118'de Dekke'nin Ahmed Âbâd şehrinde doksan yaşında vefât etmiştir. Çok muttekî ve sünnî idi.)

Rahman ve Rahîm olan Allahu teâlânın mubârek ismi ile bu mektûbu yazmaya başlıyorum. Allahu teâlâya hamd olsun.

Seçtiği, sevdiği kullarına selâmlar, iyilikler olsun. Bu fakîr huzûrunuza arz ederim ki, hâliniz hoş, vakıtleriniz güzel olsun. Bu büyük iş ve bu ehemmiyetli kâr [Allah yolunda cihâd], güzel huzûrunuzda, gayret ile yapılmaktadır.

Hakîkatte hayır ve bereket olan, senelerce süren bu iyi niyetli sıkıntılı sefer, derecenizin yükselmesine sebep olmuştur.

Peygamber efendimiz *(sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem)* buyurdu ki: "Cennette yüz derece vardır. En yükseği Allah yolunda cihâd edenlerin, çarpışanlarındır. İki derece arasında gökle yer arası kadar mesâfe vardır." Bu hadîs-i şerîf Buhârî'de vardır.

Ebû Hüreyre *(radıyallahü teâlâ anh)* buyurur ki, Resûlullah *(sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem)* buyurmuştur: "Allah yolunda, (düşman karşısında) bir müddet durmak, Kadir gecesini, Mekke-i mükerremede Ka'be'de Hacer-i Esved'in yanında, sabaha kadar ibâdetle geçirmekten hayırlıdır."

Bu hadîs-i şerîfi Beyheki ve İbni Hibban da Sahîhin'de bildiriyor.

Buyuruyor ki âlimler: "Bir müddet,

kısa bir zaman, Allah yolunda bulunmak [düşmanın karşısında durmak] içerisinde böyle bir zaman bulunmayan milyonlarca ayı ihyâ ile geçirmekten hayırlıdır."

Enes *(radıyallahü teâlâ anh)* Peygamber efendimizden *(sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem)* bildirir: "Allah için bir kimse, bir gece İslâm sınırlarını bekler, Müslümanları muhâfaza ederse, onların oruç ve namaz sevâbına kavuşur." Bu hadîs-i şerîfi Taberânî sağlam delil ile bildiriyor.

Âlimlerimiz buyuruyor ki, bu hadîs-i şerîf, kendi vilâyetlerinde korkudan emin olarak yaşayan insanların amellerinin sevâbını, Allahu teâlâ onları himaye eden vâlîlerin, amirlerin de defterine yazar. Bundan daha büyük fazîlet olur mu?

Ne yazık ki, bu maksaddan bazı mâni ve engeller sebebiyle, bu Allah yolunda çarpışmaktan uzak kalmaktayım. Keşke onlarla, Allah yolunda cihâd edenlerle bulunsaydım. Bu, büyük kurtuluşa kavuşsaydım. Fakat kalbten, beni sizinle beraber biliniz. Fakîrlerin yapacağı iş olan, zavallıların kârı olan duâ ve teveccüh ile size yardımcı olduğumu kabûl ediniz.

Uzlette bulunanlar, senelerce riyâzet çekseler ve nice kırk günler açlığa katlansalar, bu büyük işin yanına yaklaşamazlar. Hele o cihâd esnasında edâ edilen ibâdet ve taatlar, uzlette yapılanlardan kat kat üstündürler. Orada yapılan zikir ve tesbihlerin sevâbları da böyledir. Hele oradaki namazın derecesi, üstünlüğü bambaşkadır. Orada yapılan iyilikler, ikrâmların derecesi yüksek, o harb meydânında hasta olanların hâli çok değişiktir.

Nitekim Resûlullah *(sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem)*: "Allah yolunda yapılan cihâdda, Allahu teâlâyı çok zikredenlere, müjdeler olsun. Çünkü onun her bir kelimesine, yetmiş bin sevâb verilir. Her sevâb da on misli yazılır" buyuruyor. Bu hadîs-i şerîfi Taberani bildiriyor.

Yine bir hadîs-i şerîfte: "Benim mescidimdeki namaz, on bin namaza, Mescid-i Haram'daki bir namaz yüz bin namaza, muhârebe meydanındaki namaz ise bir milyon namaza mukabildir" buyurduğunu, Ebûşşeyh ve İbn-i Hıbban bildiriyor. Yine bir hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz *(sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem)*: "Muharebe meydanındaki namaz, beş yüz namaz gibi olup orada verilen altın ve gümüş, başka yerde verilenden yedi yüz defa fazîletlidir." buyurdu.

Yine buyurdu *(sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem)*: "Allah yolunda cihâd eden veyâ bir gaziye yardım eden, yâhud azâd olmak için mükâteb köleye yardım eden kıyâmet günü, hiç bir yerde gölge bulamadığı zaman, Arşın gölgesinde bulunur." İmâm-ı Ahmed ve Beyhekî bu hadîs-i şerîfi bildiriyor. Yine bir hadîs-i şerîfde: "Allah yolunda durmak, kılıç çekilmese de süngü kullanılmasa da, ok atılmasa da, içinde bir an Allahu teâlâya isyan edilmeyen altmış senelik ibâdetten daha fazîletlidir." buyuruyor. Bu hadîs-i şerîfi İbn-i Neccar bildiriyor.

Yine buyurdu (aleyhi ve alâ âlihissalâtü vesselâm): "Bir kimse Allah yolunda bir gün veya bir günden az yahud daha da az hastalık çekse mağfiret olunur. Her biri yüz bin altın kıymetinde yüz bin azad edilmiş köle sevâbına kavuşur." Bu hadîs-i şerîfi İbn-i Rehaviye bildiriyor.

Hiç şübhe yoktur ki, sizin hazırladığınız bu cihâd Allah yolunda olan bir cihâddır.

Ebû Zer ve Zehebî İbni Abbas'dan *(radıyallahü teâlâ anhüm)* merfuen bildirirler ki: "Âhir zamanda bir kavim olur. Rafızî denir. Bunlar İslâmiyeti terk ederler." buyurdu. Dâre Kutnî Hazreti Alî'den, o da Peygamber efendimizden *(sallallahü teâlâ aleyhi ve âlihi ve sellem)* bildirdi ki, bir hadîs-i şerîfte: "Benden biraz sonra bir kavim gelir. Onlara Rafızî denir." buyurdu.

Hazreti Ali *(radıyallahü teâlâ anh)*: "Ya Resûlallah, onların alâmeti nedir? Onları nasıl tanırız" diye sordu. Cevabında: "Sende olmayan şeyi söylerler. Geçmişlerine, selefe ta'n ederler". Hattâ bir rivâyette "Ebû Bekr ve Ömer'e söverler, kötü söylerler" buyurdu.

FASIL: Küçük cihâddan, büyük cihâda döndük.

Hadîs-i kudsîde: "Nefsine düşman ol. Zira o bana düşmanlık yolunu tuttu" buyruldu. Kalb, imânı tasdik ve dil de ikrâr eder iken, insanın nefs-i emmâresi, kendi küfür ve inkârında ısrar eder. Ahkâm-ı semaviyyeye inanmaz. Allahu teâlânın emirlerine uymak istemez. Hattâ hiç kimseye itaat etmek, uymak istemez. Başkan olmak ve hep kendisi hükmetmek ister. Aslından "Sizin Rabbiniz benim" nidâsı duyulur. Bunun için ona düşmanlık, makbûl ve beğenilir yol oldu. Parlak şerîatin dâhilinde ona muhâlefet etmek ve onunla cihâd etmek, onu yenmeğe uğraşmak, onun emrine girmemek Cihâd-ı Ekber oldu. Dışarıdaki din düşmanları ile cihâd her zaman olmaz. Rast gelmez.

Ama insanın kendi içinde olan düşmanı ile cihâd dâimidir. Acıması ve esirgemesi pek fazla olan Allahu teâlâ, re'fet ve rahmetinin çokluğundan, îmanın hâsıl olmasını ve ebedî azabdan kurtulmanın kalbin tasdikiyle kâfi olduğunu buyurdu. Nefsin de tasdikini, teklif etmedi. Beyt:

"Umarım kabûl ede gözyaşımı,
O ki inci yapar, su damlasını."

Evet, bazı kâmil insanlar vardır ki, nefisleri emmârelikten kurtulmuş, itminana kavuşmuştur. Allahu teâlânın emirlerine ve yasaklarına uymuş, kendinde muhâlefet etmek, karşı gelmek kuvveti kalmamıştır. Bu nefis, Allahu teâlâdan râzıdır. Allahu teâlâ da ondan râzıdır. Âyet-i kerîmede: "Ey, mutmeinne olan nefis, râzı olmuş ve razı olunmuş olarak Rabbine dön" buyrulması, bu nefis hakkındadır.

Kâmil olan imân ve İslâm-ı hakîki, bu makâmda hâsıl olur. Bu îman zevâlden mahfûzdur. Halel bulmaz. Halel ve zevâlden mahfûz olmayan, bundan evvelki îman böyle değildir. Peygamber efendimiz *(sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem)*, ümmetine öğretmek için, bu îmanı istemişlerdir: Allahümme innî es'elüke îmanen, leyse ba'dehü küfrün, yani: Yâ Rabbî, senden sonu küfür olmayan bir îman istiyorum. Âyet-i kerîmede: "Ey îman edenler! Îman ediniz..." buyuruluyor. Bir âyet-i kerîmede de: "Allahu teâlâya ve peygamberlerine inananlar, sıddîklardır. Şehidler Rablarının indindedir" buyurulması, sanki bu îmana işârettirler.

Hadîs-i şerifte: "Benim gönderildiklerime tâbi olmayan biriniz, mümin olmaz" buyurulması da, aynı îmanı gösteriyor.

Sofiyye-i aliyyenin yolunda ilk maksad, nefs-i emmârenin inkıyadına (İslâmı kabûlüne) bağlı olan İslâm-ı hakîkînin elde edilmesidir. İtmi'nandan önceki, yani yalnız kalbin tasdikiyle olan İslâm'a, İslâm-i mecazî denir. Buna ise İslâm-i hakîkî denir. Mecâz olan gider, hakîkat ise sâbittir, kuvvetlidir, yok olmaz, gitmez.

İslâmın şartları ki, namaz, zekât, oruç, hac, cihad ve diğer iyi işlerdir, nefsin itminanından evvel yapılırlarsa, sanki o amellerin sûretleri yapılmış olur. Eğer namaz kılarsa, namazın sûretidir. Oruç tutarsa orucun sûretidir.

Diğerleri de bunun gibidir. Çünkü nefs-i emmâre henüz isyan ve inkârdadır. O hâlde, işlerin hakîkati nasıl ele geçer. Nefis itminâna kavuşunca, isyan, inkâr ve serkeşliğinden, vazgeçerse, amellerin hakîkati yerine gelir. Namazın, orucun ve diğerlerinin hakikati hâsıl olur. Bu sûret ve hakîkatin farkları mikdarınca, Cennet ve nimetler farklı olur. Yakînlik mertebeleri ve âhirette Allahu teâlâyı görmek bu fark ile tasavvur olunabilir.

Mukarreblerin (Allahu teâlâya yakın olanların) bulundukları Cennet ile avamın bulundukları Cennetin ne ilgisi olabilir, her ne kadar aynı cinsten iseler de, bir damla su ile, koskoca denizin münâsebeti ne kadardır? Fark azlık ve çokluktadır. Hâlbuki sûretin hakîkatla hiç ilgisi yoktur. İmam-ı Gazâlî *(kuddise sirruh)* bunu güzel açıklamıştır.

O hâlde nasıl olduğu bilinmeyen rü'yet (görmek) sûret sâhibine ve hakîkat sahibine aynı olur mu? Buradan kıyâs etmek lâzımdır ki münâsebet ne kadardır. Beyt:

"Makbûller dergâhının başında oturanlar,
Belki saff-ı niâle şöyle bir göz atarlar."

Bu söylediğimiz sûret ve hakîkat, yüksek şerîatın içinde bulunmaktadır. Peygamber efendimizin *(sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem)* sûrî sünnetinden (şerîatinin dış, zâhir, emir ve yasaklarından) ve mânevî nûrlarından alınmıştır.

Sûret şerîattır. Hakîkat da şerîattır. O hâlde bütün olgunluklar madeni, parlak şerîattir. Şerîatin hâricinde hiçbir kemâl yokdur.

İdrâk-i Basît manasında olan mârifetullaha kavuşmağı insânın kemâli kabûl etmişlerdir. Bunlara kavuşmak da nefsin itminanına bağlıdır. Fenâ da buna bağlıdır. Beyt:

"Bir kimse kavuşamazsa fenâ makâmına,
Elbette yol bulamaz büyüklerin tahtına."

O hâlde, basîret sâhibi, akıllı kimselerin, işlerinden ele geçeni ve vakıtlerini nasıl geçirmek lâzım olduğunu düşünmeleri icâb eder.

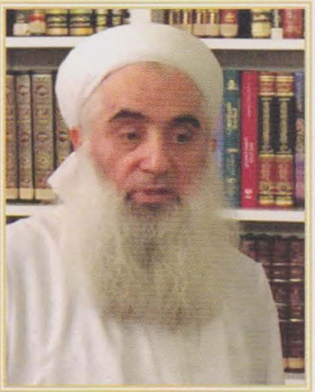
Bu seâdete kavuşanlara müjdeler olsun. Ne için yaratıldıysa, onu yerine getirdi. Onun hakkında nîmet tamam oldu. Yalnız, dâima O'nu istemelidir, İstemekten hiç gafil olmamalıdır.

Her nereden, istediğinin, aradığının, sevdiğinin kokusu burnuna gelirse, o tarafa gitmelidir. Beyt:

"Korkarım yâr bizimle, hep nâ âşina kalır,
Ve kıyâmete kadar, gam, elem bizde kalır."

Evveliniz ve sonunuz hayırlı olsun.

(Süleyman Kuku -A.Fârûk Meyân-, Mektûbât-ı Ma'sûmiyye, 1/207-211)

HAYRİ KIRBAŞOĞLU'NUN İSLÂM'A VE ÜMMET'E YAMADIĞI YAKIŞTIRMALAR -3-

Bu yazının önceki bölümleri Ağustos ve Ekim aylarında yayınlanmıştı.

HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU

Bismillâhirrahmânirrahîm! Elhamdülillâhi Rabbi'l-Âlemîn, ve's-salâtü ve's-selâmü alâ Rasûlinâ Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihî ecmaîn!

Sayın Bay M. Hayri Kırbaşoğlu *'**İslâm'a Yamanan Sanal Şiddet**: **Recm ve İrtidâd Meselesi**'* nâmındaki yüz karası ve ilim ayıbı makalesiyle aslında önümüze bir akademik seviyesizlik ve modern hurâfelerin işporta tezgâhını sergilemiş oldu… Bu yazımızda hiçbir ilmî ve mantıkî kıymet-i harbiyyesi olmayan hezeyânlarına, sırf illüzyonist şaşırtmalarla mağdûr ettiği zavallıları uyandırmak ve kendine getirmek umuduyla kısa ve tenbîhvârî cevâblar vereceğiz. Her zaman yaptığımız gibi, eline mazeret kozu bırakmamak içün sözlerinden bir kelime bile makaslamayacağız. Buyrun: [1]

[Akademik Hurâfe]: Recm ile ilgili rivayetlere gelince, bunların da;

a. Kur'ân dışında bir recm ayeti bulunduğuna dair rivâyetler,

b. Hz. Peygamber'in iki Yehûdî'yi recmettirmesiyle ilgili rivâyetler,

c. Mâ'iz b. Mâlik'in recmedilmesi ile ilgili rivâyetler,

d. Ğamidiyeli veya Cuheyneli kadının recmedilmesiyle ilgili rivâyetler,

e. Asîf (amele) olan birinin recmedilmesiyle ilgili rivâyetler,

f. Diğer birkaç recm hadisesiyle ilgili rivâyetler,

g. Müslümanın kanının (akıtılmasının) ancak -biri recm olmak üzere- üç durumda helal olacağına dair rivayetler, şeklinde tasnîf edilmesi mümkündür.

Bu rivayetler isnad açısından incelendiğinde, büyük bir kısmının ***ferd-ğarîb muanan*** ve ***mu'en'en*** olduğu, pek çoğunun isnadının **zayıf**, yine birçoğunun da çeşitli illetlerle **malul** olduğu görülür.

Cevâb: Bu rivâyetlerin -meselâ- hangileri, hangi illetlerle ma'lûldur? Bu *'büyük kısmı'*denilen rivâyetler hangileridir?. Bunlar nasıl ferd oluyorlarmış? Bulanık suda ve sisli havada avlanma taktikleri… Aslında bunların böyle olmadığı kolayca gösterilir de, bu kadar lâubâlîce yazılan bir yazı böyle bir gayreti hak etmez.

[Akademik Hurâfe]: Bunlardan bir kısmının mevkuf, maktu ve mürsel rivayetlerden oluştuğunu da burada belirtmek yerinde olur.

Cevâb: Öyle olsa ne olur? Hiçbir şey olmaz. Bunlar sahîh veya hasen isnâdlı olup sâbit olduktan sonra merfû' hükmündedirler. Merfû' hükmünde olmasalardı bile, diğerlerine zarar gelmezdi; sahîh yolla veya yollarla gelen bir metnin başka bir takım zayıf, hattâ uydurma isnâdlarla da gelmiş olması sıhhâti gölgelemez. Aksine zayıf rivâyetlerin onu takviye ettiği de olur.

[Akademik Hurâfe]: Elbette içerisinde çok miktarda sahih-hasen türden rivayetler de mevcuttur.[2] Ancak, bütün bu değerlendirmeler isnad açısından olup, raviler hakkındaki cerh-ta'dil bilgilerindeki ihtilaflardan dolayı, bunların kesinliğinden de söz etmek mümkün değildir.

Cevâb: Bunlar, meselâ nelerdir, hangi hadîslerdeki, hangi râvîlerin hakkında, hangi muhtelif cerh ve ta'dil bilgileri gelmiştir. Desteksiz sözler… Hem de haklarında konuşulması her hâl ü kârda mu'teber sayılıp, kesinliğe mânî' mi kabûl edilecek? Elbetteki hayır. Yoksa, Allah'ın ve Resûlü'nün aleyhine yapılan konuşmalar da mı hesâba katılacak? Üstelik böyle bir mantık sünnette hiçbir zaman güvenilecek bir rivâyetin bulunmaması netîcesini doğuracaktır ki, bu ancak İslâm düşmanlarının yapabileceği bir hâinliktir.

[Akademik Hurâfe]: Diğer yandan, yukarıdaki tasnifte yer alan her bir grup hadis rivayetinin kendi içlerinde çeşitli çelişkiler, tutarsızlıklar, eksiklik-fazlalıklar ve kapalı noktalar içerdiğini de bilmek gerekir.

Cevâb: Bunlar -meselâ- nelerdir? Aman ne müthiş bir ilmî makale(!)… Şu sözlerde anlaşıldığına göre çelişki veya ıztırâb'ın da ne olduğu bilinmemekte veya kasden çarpıtılmaktadır…

[Akademik Hurâfe]: Sadece isnad açısından incelendiğinde dahi pek çok problemi bünyesinde barındırdığı görülen **'recm'le ilgili rivayetlerin tamamının 'sahih' olduğunu varsaysak** bile, sonuç itibarıyla bunların ancak **'âhâd'** kategorisinde değerlendirilmesi mümkün olabilir.

Cevâb: Kime göre ve neden? Bu kaçamak ifâdedeki ***mümkün olabilir*** sözünün delîli ve mesnedi nedir? Bu da gösterilmemiş. Beş paralık ilmî değeri olmayan kof laflar, seviyesiz vesveseler…

[Akademik Hurâfe]: Gerçi, bazı İslam uleması ve günümüzde bazı ilim adamları, sağlam-çürük, bulabildiği bütün rivayetlerin ve bunların sahabi ravilerinin sayısal olarak çokluğuna bakarak, ***'recm'*** rivayetlerinin meşhur veya mütevatir olduğunu iddia etmekten de geri kalmamışlardır. Ancak, bir başka çalışmamızda ele aldığımız üzere, isnadlarının ve isnadlarındaki ravilerinin tek tek incelenmesi ve cerh-ta'dile tâbi tutulması mümkün olan rivayetlerin, sayısı ne kadar çok olursa olsun, mütevatir olması mümkün değildir.[3]

Zaten klasik dönem muhaddislerinin **'recm'**le ilgili hadisleri tek tek "sahih-hasen-zayıf-garib, maktu,' mursel, mu'an'an" vs. şeklinde nitelendirmiş olmaları da, bunların mütevatir değil, âhâd olduğunu açıkça göstermektedir.

Çünkü mütevatir olan bir şeyin sahih, hasen, zayıf vs. olması söz konusu olamaz; daha doğrusu, mütevatirin isnadı olmaz ve ravileri de belli değildir, bu sebeple de mütevatir, hadis ilminin inceleme alanı dışında kalır.

Cevâb: Şeyhin kerâmeti kendinden menkûl, derler ya, işte o hesâb. Anlaşılmayan bir mes'elede temellendirilen bir yanlışa dayandırılan başka bir bâtıl... Âlimlerin âlimce sarf ettikleri sözlerin avamca karıştırılması.. ***Mütevâtirin isnâdı olmaz*** imiş... Kapkara bir cehâlet... Böyle bir isnâdsız tek bir misâl verilsin, denilse asla getiremeyecektir. Rivâyet edenlerin tevâtür haddine varacak çoklukta oluşu elbette isnâdları getirilerek görülebilecek ve gösterilebilecektir. Yoksa mütevâtir namına elde anonim halk hikâyelerinden başka bir şey kalmayacaktır. Doğrusu, ibtidâda bunlar ortaya konulur, ama tevâtür sübût bulduktan sonra artık münferid senedlerin râvîlerinin hâlinden ayrı ayrı sorulmaz. Kişi sahası olduğunu zannederek sahası dışına çıkarsa olacağı işte budur. Bu husûsu sayın bay Kırbaşoğlu'nun 'Îsâ aleyhisselâm'ın Nüzûlü ile alâkalı yazdığı ilim ayıbı ve yüz karası bir makâleye karşı Ğurabâ'da neşretttiğimiz bir makâlemizde genişçe ele almıştık; oraya bakılabilir.

Şu ***klasik dönem*** demekle ne kasdedilmişdir?.. Orası da belli değil!..

[Akademik Hurâfe]: Recm hadisleri metin tenkidi açısından ele alındığında ise, durum daha da problemli bir hâl almaktadır. Özellikle Kur'ân dışında bir recm ayeti bulunduğuna dair rivayetler ilk asırlardan beri ciddi eleştirilere maruz kalmıştır. Her şeyden önce, hükmünün geçerli olduğu iddia edilen bir ayetin metninin niçin mensuh olduğu ve niçin Kur'an'a yazılmadığı sorularına bugüne kadar tatminkâr bir cevap verilememiş olması, bu eleştirilerin haklılık payını arttıran önemli bir husustur. Ayrıca, böyle bir ayetin varlığından bahsettiği rivayet edilenHz.Ömer'in Kur'an'ın bir mushaf haline getirilmesini ilk olarak teklif eden kimse olduğunu ve sırf birileri ileri-geri laf edecek diye bir Kur'an ayetini Kur'an'a yazmaktan çekinecek biri olmadığını da burada hatırlamakta yarar vardır.

Cevâb:

Bir: Kim tarafından '***özellikle Kur'ân dışında bir recm ayeti bulunduğuna dair rivayetler ilk asırlardan beri ciddi eleştirilere maruz kalmıştır.***'? Kurusıkı atış...

İki: Doğrusu şöyle: 'Her şeyden önce, hükmünün geçerli olduğu bidirilen bir âyetin metninin niçin mensûh olduğu ve niçin Kur'an'a yazılmadığı sorularına bugüne kadar ***tatminkâr birçok cevap verilmiş olması***, İslâmî bir uygulamaya yapılan eleştirilerin hiçbir haklılık payının olmadığını açıkça gösteren önemli bir husustur.'

Üç: Bu âyetin Kur'ân âyeti olduğunu açık olarak söyleyeni bilmiyoruz. '***Allah'ın kitâbından bir âyet***' demek illâ Kur'ân âyeti demek olmayabileceği, belki Tevrât'tan bir âyet olabileceği dahi söylenmektedir.

Dört: Bunun Kur'ândan bir âyet olup hükmünün bırakılarak lafzının nesh edilmesinin câiz olması Allah celle celâlühû'nun bileceği bir iştir; kimsenin O'nun irâdesine sınırlama getiremeyeceği âlim-câhil hiçbir îmân sâhibinin i'tirâz edemeyeceği bir husûstur. Bunun hikmetlerinden biri de -meselâ- bazı marazlı aklını putlaştıranları imtihân edip, Allah celle celâlühû'nun irâdesine pranga vurmaya kalkıp-kalkmayacaklarını onlara ve selîm akıl sâhiblerine göstermek neden olmasın?

«شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي.»

“Şefâatim, ümmetimden kebîre (büyük günah) sâhipleri içindir.”

(Ebû Dâvûd, es-Sünen, es-Sünne:23, rakam:4739, 2/649)

Hattatı: Hüseyin Kutlu

Hat Çeşidi: Celî Sülüs İstifli Levha, Târihi: 1408/1988

Beş: Hz. Ömer radıyellâhu anhu efendimiz'in onu bir tefsîr olarak Kur'ânın bir yanına yazmasının -işi anlayamayanlarca Kur'ân'ın el-ân lafzından olması zannedilmesine sebeb olmadığı veya bunun gerçek bir ilâve olduğu zannedilmediği takdîrdene zararı olabilir? Onun bu***korkusu***, meselenin yanlış anlaşılması ***endîşe***sin den başka bir şey değildi. Nitekim, günümüzdeki çok bilmişlerin mes'eleyi anlayamaması veya anlamak istememesi O'nun kerâmetlerinden veya firâsetlerinden biridir, denilse yeridir.

[Akademik Hurâfe]:Diğer yandan, recm ileilgili rivayetler, ravilerin zaptı konusunda ciddi kuşkulara yol açacak kadar birbirleriyle çelişkili bir durumdadır. O kadar ki, raviler genellikle aynı olayı, birbirleriyle uzlaştıramayacak kadar farklı şekillerde anlatabilmektedir.[4]

Cevâb: Meselâ neymiş bunlar?.. Boş gürültüler...

[Akademik Hurâfe]: Hepsinden önemlisi, zina suçunu detaylı bir şekilde ele alan Kur'an-ı Kerim'in, genç-yaşlı, evli-bekar bütün ihtimalleri kuşatacak bir şekilde *ez-zâniyetü ve'z-zânî*...(zina eden kadın ve zina eden erkek...) (24. Nur, 2) ifâdesini kullanmış olması, verilecek cezaylailgili kapalı herhangi bir nokta bulunmaması; üstelik cariyelere verilecek cezanın hür kadınlara verilecek cezânın yarısı olduğunu açıkça ifade etmesi; -ölüm cezasının yarısından ise bahsedilemeyeceğinden- zina edene ölüm cezası öngören rivayetlerin kabulünü imkansız bir hale getirmekledir.

Cevâb:

Bir: Ne kadar detaylı? Meselâ, *'**genç**, **yaşlı**, **evli–bekâr**, (kız) **çocuk**, **deli**,* bir şekilde kendi hanımı zannederek ***yanlışlıkla başkasıyla zinâ eden***, bu işi başkasının Şer'an geçerli sayılabilecek ***zorlaması ile yapan***, kâfir memleketinde yeni Müslüman olup da ***bu fiilin harâm olduğunu bilmeyip de onu yapan***?...' Bütün bunları da mı içine alıyor? Değilse, neden? Bütün bunları dâirenin dışında bırakıyorsanız bu ***detay sınırlandırmasını*** nasıl yaptınız? Şu ***'her bakımdan detaylı'*** olan âyet bunları neden içine almaz? Ayıp diye bir şey var; ama doğru, adamlara ve insanlara...

İki: Mü'min olduğunu iddiâ edene, ***'bu mes'eleyi şu âyeti getirenden daha mı iyi anladın'***, demezler mi? İşi neden tersine çevirirsiniz?

Üç: Kölenin cezâsına gelince... Mü'minlerin bu husûstaki sözleri hiç mi okunmadı? Okunduysa neden çürütülmedi? Okunsaydı görülecekti ki, (köleler ve) câriyeler (muhsan ve) ***muhsane***olamadıklarından veya ***ölüm bölünemeyeceğinden*** ancak ***yüz celde***'nin yarısı ile cezâlandırılırlar. Nikâh kalesiyle iyice koruma altına alınmayan bir köle veya câriyenin sadece kölelik ile muhsane olabileceğini kesin nasıl iddiâ edebilirsiniz? Bu husûstaki inandırıcı delîliniz nedir? Bunda en azından bir şübhe de mi yoktur? Böyle bir ağırlıklı şübheyi savabilecek yeterli bir delîl bulamadıkça muhâtablara ***'üstelik cariyelere verilecek cezanın hür kadınlara verilecek cezânın yarısı olduğunu açıkça ifade etmesi; –ölüm cezasının yarısından ise bahsedilemeyeceğinden'*** şeklinde bir i'tirâz getirilemez.

Dört: Câriyelerin cezâsının her hâl ü karda muhsanelerin cezâsının yarısı olacağı bildirilen âyette erkek kölelerden hiç söz edilmemektedir; ne olacak şimdi?.. Şunların ***'detaylı âyet'***i ile buna nasıl bir açıklık getirilecek?!.. Elbette ki getirilemeyecek; samîmî Mü'minler içün bu noktada Sünnet'e başvurmaktan başka çâre yok...

[Akademik Hurâfe]:Konuyla ilgili olarak özellikle İslam hukukçularına yöneltilebilecek bir eleştiri de şudur; Bilindiği gibi, fıkıh ve usuli fıkh uleması. Hz. Peygamberin hüküm ve uygulamalarını genelde, a) Peygamber sıfatıyla, b) devlet başkanı sıfatıyla, c) normal bir insan ve toplumun bir bireyi sıfatıyla olmak üzere, farklı açılardan değerlendirmişlerdir. Dikkati çeken husus, böyle bir tasnifin irtidad ve recm rivayetleri için geçerli olup olmadığını tartışmaksızın, bu uygulama ve hükümlerin ***siyasi değil dini*** nitelikte ve genel geçer olduklarını ileri sürmenin ne kadar isabetli olduğu hususunun göz ardı edilmiş olmasıdır. Bu ise, İslam hukukçularının verdikleri hükümlerin dayanakları konusunda -en azından irtidad ve recm konusunda- yeterince mes'eleyi inceleyip tartışmadıkları sonucunu doğurmaktadır.[5]

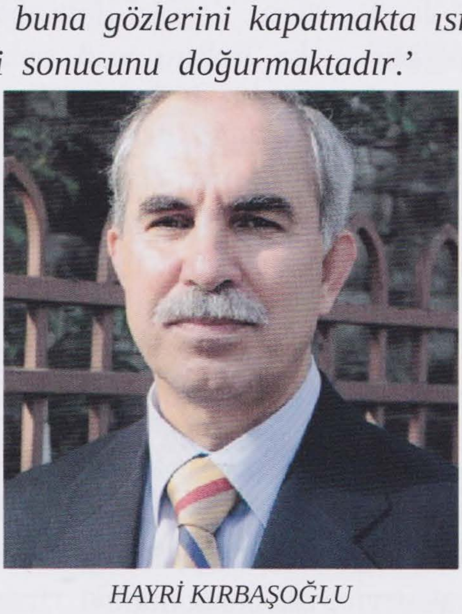
Cevâb:

Bir: Evvelâ böyle bir tasnîf, akıl, anlayış veya hidâyet kıtlığı sebebiyle yanlış olarak anlaşılmış. Dolayısıyla fıkıhçılar böyle bir '***eleştiri***' sâhibinin aklına ve anlayışına ancak bir yanda acı acı gülerlerken öte yandan ağlarlar.

İki: Makâle sahibinin '***Siyâsî değil, dînî***' ifâdesinden, lâik anlayış bütün çıplaklığı ile ortaya çıkmaktadır ki, asıl problem işte bu noktada yatmaktadır. Oysa bir Mü'mine göre Nebî sallellâhu aleyhi ve sellem'in ***siyâsî*** yanı, yine ***dîn*** çerçevesindedir. O bakımdan bu cezâları şu veya bu yanıyla tatbîk etmesini araştırmak mes'eleyi değiştirmeyecektir.

Üç: Abdurrezzâk'ın el-Musannef'inden verilen bir kaynakta, İbrâhîm en-Nehâî'ye dayandırılan ve Süfyân es-Sevrî'nin de kabûllendiği nakledilen rivâyet ya anlaşılamamış veya kasden tahrîf edilmiştir. Orada söylenen, ***her dinden dönüşte onun tevbeye çağrılacağı, tevbeye çağrılmadıkça öldürülmeyeceği***dir; yoksa ***sürekli tevbe istenip hiçbir şekilde öldürülmeyeceği*** değil… Üstelik, getirilen bu rivâyetin burada '***muanan***' olmasına, aynı rivâyetin **Beyhakî**'nin es-Sünenü'l-Kübrâ'sındaki isnâdında bir râvînin mechûl olmasına, metninde yer alan '***dinden döndüğü her zaman***' ilâvesine[6] hiç bakılmaması cidden ibret verici olup çağdaş '***epistemolojık***', '***metodolojık***' ve dahî '***bilimsel***' birsahtekârlık olsa gerektir. Hâlbuki Beyhakî'nin şu rivâyetine el-Musannef'den verilen kaynağın dipnotunda işâret edilmektedir. Kaldı ki, birazcık ilim ciddiyeti gösterilip en-Nehâî'nin bu husûstaki görüşleri araştırılsaydı böylesi bir saçmalık işlenmezdi. İmam Ebû Hanîfe, arkadaşları ve birçok müctehid, Abdullah İbnu Abbâs radıyellâhu anhumâ'ya dayandırarak, kadını mürteddin öldürülmesinden hâric tutarken, en-Nehâî dinden dönen kadının bile öldürüleceğini söylüyor.[7]

Dört: Bu ifâdelerin doğrusu ufak bir değişiklik ile şöyledir: '*Bütün bunlar İslam hukukçularının verdikleri hükümlerin dayanakları konusunda -bu arada da irtidad ve recm konusunda- mes'eleyi fazlasıyla çok iyi inceleyip tartıştıkları, ancak çağdaş Müslümân reformist bilim adamalarının(!) buna gözlerini kapatmakta ısrâr ettikleri sonucunu doğurmaktadır.*'

HAYRİ KIRBAŞOĞLU

[Akademik Hurâfe]: Özetle, konuyla ilgili rivayetlerin, Hz. Peygamber'e kesin olarak aidiyeti ileri sürülebilecek bir durumda olmadıkları, bilakis bunların ona (s.a.v) aidiyetinin oldukça şüpheli olduğu rahatlıkla ifade edilebilir.

Cevâb: Aslâ... Bunlar, -kısa cevâblarda da görüleceği gibi- ufak bir silkelemeyle elde kalacak vehim ve vesveselere dayanan süzme yalanlar... '***Şübheli***'(!), hem de sadece '***şübheli***' değil, '***oldukça şübheli***'*(!)*... Hayâ îmândandır; âmennâ...

[Akademik Hurâfe]:Gerek irtidad gerek recm konusundaki rivayetlerin Hz. Peygamber'e aidiyeti konusundaki bütün bu engeller, bu iki konudaki hadis rivayetlerinin kesin delil, yani '**hüccet**' olarak kullanılmasına engel teşkil edecek niteliktedir. Bir başka ifadeyle, bu iki konudaki rivayetlerin Hz. Peygamber'e aidiyeti konusunda ciddi şüphelerin bulunması, bu rivayetlere dayanan ölüm cezâlarının da şüpheli bir konuma düşmesi sonucunu doğuracaktır.[8] Bu durumda İslam'da zina ve irtidad suçlarını işleyenlerin ölüm cezâsına çarptırılması gerektiği yönündeki **geleneksel kabul**ün yeniden gözden geçirilmesi ve değiştirilmesi cihetine gidilmesi son dereceisabetli olacaktır.

Cevâb:

Bir: '***Gerek irtidad gerek recm konusundaki rivayetlerin Hz. Peygamber'e aidiyeti konusundaki bütün bu engellerin bulunduğu***' iddiâsı, ilmî hiçbir temeli bulunmayan kuyruklu bir yalandır. Bu iki konudaki hadîs rivayetleri kesin delîl, yani '***hüccet***' olarak kullanılmasına engel teşkil edecek vasıfta hiçbir sebeb mevcûd değildir.

İki: Küçük bir değiştirmeyle: '*Bir başka ifâdeyle, bu iki konudaki rivâyetlerin Hz. Peygamber'e âidiyeti konusunda ciddi hiçbir şübhenin bulunmaması, bu rivâyetlere dayanan ölüm cezâlarının da kesin bir konuma çıkmasını te'yîd etme sonucunu doğuracaktır.*'

Üç: Yine küçük bir değiştirmeyle: '*Bu durumda İslâm'da zinâ ve irtidâd suçlarını işleyenlerin ölüm cezâsına çarptırılması gerektiği yönündeki kat'î İslâmî kabûle i'tirâz eden kandırılmışların hâllerini yeniden gözden geçirilmesi ve değiştirilmesi cihetine gidilmesi son derece isâbetli olacaktır.*'

[Akademik Hurâfe]: Bu, aynı zamanda mağdurun korunması, suçu verilecek cezanın kesin delillere dayanması, şüpheli delillere dayalı bir ceza uygulama riskinden kaçınılması açısından da yerinde olacaktır.

Cevâb:

Bir: Basit bir farklılıkla: '*Bu, aynı zamanda ırzına geçilen mağdurun veya ifsâd edilen toplumun korunması, suçu verilecek cezânın kesin delîllere dayanması yanında kat'î delîllere dayalı bir cezâyı uygulamama, namussuzluğa prim vermek ve namussuzları himâye etmek riskinden kaçınılması açısından da yerinde olacaktır.*'

İki: Hem, ***mağdûr*** denilen de kim? Zinâ eden nâmussuz mu? Zinâ suçuyla, tecâvüze uğrayan veya her ne şekilde olursa olsun temeline dinamit konulan toplum mu? Çünki, her zinâ eden karşılıklı rızâ ile etmez; bu bazen tecâvüz şekliyle de olur. Gerçek mağdur, zinâkâr alçaklar mı, yoksa tecâvüz edilenler veya toplum mu? Ben şu namussuzlardan yana takınılan tavırdan inanın bir hayli uyuz oluyorum; bunun altında bir şeyler olabileceğini düşünüyorum. Ancak bu benimkisi harbî bir zann(-ı ğâlib)dir ve şu husûsta hakîkaten delîl olmaz.

[Akademik Hurâfe]:Mürtedle ilgili temkinli tutumunu az önce gördüğümüz İbrahim en-Nehaî'nin; "Denilirdi ki, elinizden geldiğince Müslümanlardan cezaları kaldırmaya çalışın. Müslümanın lehine bir çıkış yolu bulursanız onun cezasını kaldırın. Zira Müslümanların yöneticilerinden bir yöneticinin affederek hata etmesi, ceza uygulayarak hata işlemesinden daha iyidir"[9] sözü, sanırız bugün bizlerin recm ve irtidad konusunda takınmamız gereken tavrı çok veciz bir şekilde özetlemektedir.

Cevâb:

Bir: **İbrahim en-Nehâî**'nin yukarıdaki sözü doğrudur ve bu iki mes'eleyle hiçbir alâkası yoktur.

İki: İbrahim en-Nehâî'nin bu sözüne, bizzat kendisinin aklının ucundan geçmeyen bir ma'nânın yakıştırılması Yehûdî ve Hıristiyanların kitâblarını tahrîf geleneğinin bir uzantısı olduğu îzâh ve beyâna bile muhtâc değildir.

[Akademik Hurâfe]:Bütün bu mülahazaların, İslam hukukunda asırlarca sürdürülmüş olan bir yanlışın düzeltilmesinden öte bir başka anlamı daha vardır ki, o da, zaman zaman İslam'a yönelik eleştirilere yol açan birtakım hususların, aslında bizatihi bizler tarafından kesinlikten uzak bilgilere dayanılarak '**sanal**' olarak yaratıldığı, bunun ise İslam gerçeğini bizzat kendi ellerimizle saptırmak ve İslam imajını çarpıtmak gibi son derece tehlikeli bir girişim olduğudur.

Cevâb:

Bir: Bu ifâdelerin de doğrusu şöyledir: '*İslâm Ümmeti ve âlimlerinin tamamının kabûlüne aykırı olan bütün bu mülâhazaların, İslâm hukukunda asırlarca sürdürülmüş olan bir hakîkatin tahrîf edilmesinden öte bir başka anlamı daha vardır ki, o da, zaman zaman İslâm'a yönelik eleştirilere yol açan birtakım İslâm düşmanlığı karşısında kapıldığınız aşşağılık kompleksi ve* ***iğrâb*** *düşüncesi aslında bizatihi sizler tarafından kesinlikten uzak bilgilere dayanılarak* ***sanal*** *olarak hesâba katılmıştır ve bu cümleden olarak onların örsüne vurulmaya başlanmıştır.*'

İki: Evet, gerçekten -i'tirâf da ettiğiniz gibi- siz '***İslam gerçeğini bizzat kendi ellerinizle saptırmak ve İslam imajını çarpıtmak gibi son derece tehlikeli bir girişim***' içerisindesiniz.

[Akademik Hurâfe]: Artık Müslümanlar ve özellikle de İslam uleması, muhatap oldukları eleştirilere savunma içgüdüsüyle her ne pahasına olursa olsun cevap vermeye girişmeden önce,[10] İslam olarak savunduklarının ne ölçüde gerçekten İslam olduklarını da kendilerine sorma cesaretini göstermelidirler. Kanaatimce, bu, her şeyden önce onların kendilerine duydukları saygının ve özgüvenin gereği olsa gerektir.

Cevâb:

Bir: Doğru ya, '***İslâm düşmanlarının bize öğrettiği*** ***<u>İslâm</u>***'ı esâs alarak '***Selefimizden bize intikâl eden bildiğimiz ve inandığımız*** ***<u>İslâm</u>***'ın ne derece '***İslâm***' olduğunu sorgulamazsak ne ***bilimsel***, ne de ***akademik*** hattâ ***ilmî*** bir tavır sergilemiş sayılamayız(!)...

İki: Hurâfecinin sözlerinin doğrusu, küçük bir değiştirme ile şöyledir:

Artık Müslüman olduklarını sanan ama İslâm ile alâkası kalmayanlar ve özellikle de İslâm hakkında ileri geri konuşmakta olan bir takım akademisyenler, muhâtab oldukları haklı tenkîdlere savunma

içgüdüsüyle her ne pahasına olursa olsun cevâb vermeye girişmeden önce, İslâm olarak savunduklarının ne ölçüde gerçekten İslâm olduklarını da kendilerine sormak cesaretini göstermelidirler.

Netîce:

Açık seçik ortaya çıkmıştır ki, İslâmiyyetin doğduğu günden bu güne kadar avâmıyla-âlimiyle bütün bir Ümmet'in inandığı, savunduğu ve yaşadığı İslâm'dan utanan, ***'şahsiyet müflisi'**ve **'kafa konforunun bozulmasından korkan ve yarasa meşreb'*** hâle getirilen bir nesil ile karşı karşıyayız.

Bunlar bir yanda îmân esaslarının bile tamâmını tartışma mevzûu yapabilirlerken, öte yanda ancak üç şeyi tartışma mevzûu yapamamaktadırlar:

Birincisi, şu fikirleri kendilerine empoze eden müsteşrikleri ve maşalarının düşüncelerini, **ikincisi**, tartışılmayacak şeyleri tartışmayı, **üçüncüsü** de İslâm'a düşman olmuş, harb i'lân etmiş ve müslümânlara kan kusturmuş zâlimleri ve ilkelerini... Onları husûsan bu üç noktada çok mûnis bulursunuz...

Onlar ilim noktasındaki olanca yayalıklarına ve -bilmediklerini bile bilmemekle- câhil avamdan dahi çok aşağı mertebelerde bulunmalarına rağmen kendilerini Himaleyaların zirvelerinde zannederler... Bir Arab şâirinin dediği gibi, çok yüksek bir dağın eteklerinden dağın tepesine bakarak, oradaki koca yaban öküzünü bir kuş gibi görürler ve bunu öküzün gerçekten küçük olduğuna hamlederler; bilmezler ki, bu küçük görmek koca yaratığın küçüklüğünden değil, kendilerinin zirveden çok aşağılarda olmalarından, dipsiz bir çukurda bulunmalarından ve zirveye oradan bakmalarındandır...

Dipnotlar

[1] [Bu yazı, M. Hayri Kırbaşoğlu'nun, İslâmiyât dergisi'nin, 5. cild, 1. sayı, 125-132. sayfaları arasında yayımlanan ***'İslâm'a yamanan sanal şiddet'*** isimli makalesine yapılan basit ve irticâlî bir tenkıdden ibârettir. Yazısından hiçbir kelime makaslanmamıştır. Onun sözlerine, bizim cevâblarımızdan ayrılmaları içün yapılan [**Akademik Hurâfe**] şeklindeki ilâveden başka bir ilâve de yapılmamıştır. Dipnotların köşeli parantez içinde olanları bize, kalanları da Kırbaşoğlu'na âiddir.]

[2] Bkz. *İslâm Düşüncesinde Hadis Metodolojisi,* Ankara 2000, s. 93-109

[3] Bkz. Y. Ziya Keskin, *age.*, s. 95 vd., 105 vd., 119 vd, 143, 152 vd, 155, 168 vd.,182, 189 vd, 192vd, 197 vd., 201, 204, 210, 212. 215 vd., 2h2 vd., 255 vd., 242 vd, 255 vd.. 267 vd., 28i, 284-285-

[4] Burada Muhammed İzzet Derveze'nin recmi Hz. Peygamber'in şahsi bir içtihadı olarak değerlendirmiş olmasına dikkat çekmek yerinde olur. Bkz. Kolkıran, agt., s.177.

[5] İbrâhîm en-Nehaî'nin (ö. 96/714) mürteddin ebediyen tövbeye davet edilmesi gerektiğini ileri sürmesi ve öldürülmesinden söz etmemesi ve Sufyân es-Sevrî'nin (ö. 161) de ona katılması bubağlamda değerlendirilebilir (Bkz. Abdurrazzak, *el-Muşannef,* Beyrut 1970-72, X. 166, no: 1869).

[6] **Beyhakî**'nin es-Sünenü'l-Kübrâ (8/197)

[7] İmâm Muhammed, Kitâbu'l-Âsâr (129, H:592), Tahâvî, İhtilâfu'l-Ulemâ (Cessâs, Muhtasaru İhtilâfi'l-Ulemâ:3/472)

[8] Güya İslam ceza hukukunda insancıl esasların tespiti amacıyla gerçekleştirildiği ileri sürülen, M. Cevat Akşit'in *İslâm Ceza Hukuku ve İnsani Esasları* (İstanbul 1976) adlı doktora tezinde, insancıl olmanın *gereği* olarak Önce irtidad ve recm cezalarının *Şer'î* delilleri/dayanakları tartışılacağı yerde; nasıl bîr insancıllık anlayışıdır ki, irtidad ve zina suçlarına dair -durumu yukarıda arz ettiğimiz- şüpheli delillere dayanılarak ölüm cezası öngörülmesinden hiçbir rahatsızlık duyulmamıştır (Bkz. *age.*, s. 20, 53, 54, 9, 70, 74.). Zina ve irtidad suçlarına verilecek ceza konusunda gerekli hassasiyeti ve bunun sonucu olarak gerekli inceleme-araştırmayı yapmadan, birtakım zanni delillerle insanlara ölüm cezası vermenin neresi insancıllıktır? Bu durumda İslam ceza hukukunun insancıllığından bahsetmek acaba ne kadar dürüst ve ne kadar ikna edici olur? Sanırız bu soruları -herkesten *önce*- ilahiyatçı kimliği yanında, avukat olarak bir de hukukçu kimliği taşıyan yazarın kendi kendisine sorması gerekir.

[9] *Age.*, X. 166, no: 18698

[10] Bu bağlamda, İslam hukukçularının recm ve irtidad konularıyla ilgili, ikinci dereceden ve yorumsal nitelikteki delillerini ayrıca ele almayı düşünüyoruz

Hikmetli Sözler

"Oğlum! Konuştuğum için pişman olmuşumdur ama sustuğum için asla pişman olmadım"

Lokman Hekim

"Vatan bizim canımız, medresemiz, evimiz her şeyimizdir. Vatanımızı düşmana kaptırırsak malik olduğumuz her şeyi de ona kaptırmış oluruz."

Mahmud Efendi hazretleri (Kuddise sirruhu)

"Cemaatler cemiyete adam yetiştirir, cemaate değil"

Mehmet Zahid Kotku (Kuddise sirruhu)

"Maddi silahlar yalnız başına hiçbir işe yaramazlar..."

Şeyh Şâmil (Kuddise sirruhu)

"Dostlarla yapılan sohbetle boy ölçüşecek bir güzel davranış daha yoktur. Onların ayrılığı kadar da keder veren birşey yoktur."

İmâm-ı Şâfî (Rahmetullahi aleyh)

"Allahtan korkana ölüm yâr gelir, ölümden korkana dünya dar gelir"

Şehit Bayram Hoca

"Herkesi kusurları ile anan bir kimsenin, senden minnetle söz edeceğini sanma."

Sâdî Şirâzî

Prof. Dr. Volkan TUZCU
Cornell Üniversitesi
Sidra Çocuk Hastanesi

BU GERÇEKLERİ BİLİYOR MUYDUNUZ?

Tabiat ve evren yaratılış harikaları ile doludur. Çoğu zaman bakıp geçeriz, ama aslında muazzam gerçeklerle dolu bir evrende yaşıyoruz, ama biz tefekkür etmediğimiz için çoğunlukla farkında bile olmayız. İşte böyle gerçeklerden sadece birkaç örnek:

İnsan hücrelerinin her birisinde 500,000 - 2.5 milyon nükleotid çiftinden oluşan 23 çift kromozom molekülü vardır. Her hücredeki bu DNA dizisini uc uca dizerseniz ortalama 5 cm lik bir uzunlukta nükleotid zinciri elde edilir. İnsan vücudunda yaklaşık 37 trilyon hücre vardır. Her hücredeki DNA dizisi uc uca eklense $2x10^{14}$ metre uzunlukta bir zincir oluşur ki bu güneşten en uzak Pluto gezegenine 17 kez gidip gelecek kadar bir uzunluğa denktir.

Ortalama olarak her insan vücudunda, insanın kendi hücrelerinin 10 katı sayıda bakteri hücresi bulunmaktadır.

İnsan vücunda aslında barsak bakterileri örneğinde olduğu gibi sağlığımız için çok faydalı bakteriler de bulunmaktadır.

Güneşin merkezinde oluşan fotonlar güneşin içerisinde farklı yönlerde binlerce yıl hareket ettikten sonra güneş yüzeyine ulaşırlar. Bu en az 40,000 sene sürer, ancak aynı fotonlar, yani ışık, güneşten dünyamıza sadece 8 dak da ulaşır. Dolasıyla bize 8 dak da ulaşan fotonlar aslında binlerce yıl önce güneşin merkezinde oluşmuş fotonlardır.

Bir çay kaşığında $2x\ 10^{23}$ su molekülü vardır ve bu su moleküllerini uc uca dizseniz güneş sisteminin çevresinden 10 kat uzun olur, yani yaklaşık 50 milyar km uzunluğa ulaşır. Bir çay kaşığındaki atom sayısı aynı zamanda, Atlantik okyanusunu doldurmak için gereken çay kaşığı sayısı ile yaklaşık aynıdır.

Evrende yaklaşık 2 trilyon yani 2000 milyar adet galaksi vardır ve her galakside 100 milyar ile 1 trilyon arası yıldız bulunur. Daha da çarpıcı olan ise evrendeki yıldız sayısının yeryüzündeki tüm kum tanelerinin sayısından fazla olmasıdır.

Yakıtı bitmiş olan bir nötron yıldızından 1 çay kaşığı kadarının ağırlığı 6 milyar ton civarındadır.

Dünya kendi çevresinde saatte 1600 km hızla döner ve uzayda saatte 107,000 km hızla ilerlemektedir.

Orta büyüklükte bir kumulus bulutu yaklaşık 80 fil ağırlığındadır.

Bir kırmızı kan hücresinin tüm vücuddaki turu 20 saniyede tamamlanır.

Dünyadaki bilinen en kuvvetli canlı gonore bakterisidir ve her birisi kendi ağırlığının 100,000 katı yükü çekebilir.

İnsan beyninde 86 milyar nöron hücresi vardır ve bunlar 100 trilyon bağlantı ile birbirine bağlıdır.

Yeryüzündeki tüm insanların atomları içerisindeki ve arasındaki boşluğu çıkardığınızda, tüm insanlar bir küp şeker kadar yere sığabilir.

Günlük hayat telaşımız içerisinde çoğunun farkında bile olmadığımız hayret ve hayranlık uyandırıcı nitelikteki yaratılış gerçeklerini tabii ki saymakla bitiremeyiz. Rabbimizin bize bahşettiği nimetler aklımızın alabileceğinin çok ötesindedir. Sadece çevremize biraz bakmamız ve tefekkür etmemiz yeterlidir. Rabbimizin bahşettiği nimetlerin şükrünü tam olarak yapabilmemiz mümkün değil, ama en azından her yaratılış gerçeğini temaşa ettiğimizde, ne güzel demekle yetinmeyip, ne güzel yaratılmış demeyi adet edinerek bakışlarımızı ibadet haline çevirebiliriz. Tabiattan uzak, yoğun bir şehir hayatında binaların arasında yaşayanlarımız için bu daha da önemli. Rabbimiz Kaf suresi 6.ayette mealen bize şöyle buyuruyor: "Artık üstlerindeki göğe bakmazlar mı ki, onu nasıl bina etmiş ve süslemişiz, onun hiçbir çatlağı yoktur." Bu ve benzeri birçok ayette çevremize tefekkür gözüyle bakmamız ve şükretmemiz emrediliyor. Rabbimizin razı olacağı şekilde şükredenler arasında olmak ümit ve duasıyla...

ZİKİRLER, DUÂLAR VE FAZÎLETLİ AMELLER

RABÎ'ULEVVEL AYININ NAMAZLARI

Yirmi Birinci Gün (9 Aralık Cumartesi günü) **Namazı:** İki rekât kılınır. Her bir rekâtta Fâtiha'dan sonra bir kere Müzzemmil Sûresi okunur. Kişi namazdan sonra secdeye kapanıp kalp huzuruyla:

«يَا غَفُورُ! تَغَفَّرْتَ بِالْغُفْرَانِ، وَالْغُفْرَانُ فِي غَفْرِ غُفْرِكَ يَا غَفُورُ!»

"Ey çok bağışlayan! Sen ğufran sıfatıyla **Ğaffâr** oldun. Mağfiret Senin örtüp bağışlamanda gizlenmiştir. Ey **Ğafûr**!" diye zikreder ve ardından ne isteği varsa **Allâh-u Te'âlâ**'ya arzeder(se biiznillâhi Te'âlâ isteği kabûl olur). *(Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:52-53)*

REBÎULÂHİR AYINDA KILINACAK BİR NAMAZ

Üçüncü Gece (20 Aralık Çarşamba gününü 21 Aralık Perşembe gününe bağlayan gece) **Namazı:** Dört rekât kılınır. Her rekâtta Fâtiha Sûresi'nden sonra herhangi bir sûre okunur. Namazın ardından kırk kere:

«يَا اَللّٰهُ! يَا بَدِيعُ!»

"Ey **Allâh**! Ey Eşsiz Yaratan!" diye zikredilir. *(Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:53)*

KABRİSTANA GİRİLDİĞİNDE OKUYANIN ELLİ SENELİK GÜNAHINI BAĞIŞLATACAK BİR ZİKİR

Esbağ ibni Nübâte *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır:

عَنِ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: «كُنْتُ مَعَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ فَمَرَّ بِالْمَقَابِرِ فَقَالَ: اَلسَّلَامُ عَلٰى أَهْلِ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ مِنْ أَهْلِ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ يَا أَهْلَ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ كَيْفَ وَجَدْتُمْ قَوْلَ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ يَا لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ! بِحَقِّ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ اِغْفِرْ لِمَنْ قَالَ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَاحْشُرْنَا فِي زُمْرَةِ مَنْ قَالَ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ، قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ قَالَهَا إِذَا مَرَّ بِالْمَقَابِرِ غُفِرَ لَهُ ذُنُوبُ خَمْسِينَ سَنَةً، قَالَ: يَا رَسُولَ اللّٰهِ! مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ ذُنُوبُ خَمْسِينَ سَنَةً؟ قَالَ: لِوَالِدَيْهِ وَلِقَرَابَتِهِ وَلِعَامَّةِ الْمُسْلِمِينَ.»

"Bir kere ben **Ali ibni Ebî Tâlib** *(Radıyallâhu Anh)* ile berâberdim, o bir kabristana uğradığında: **'Lâ ilâhe illâllâh ehlinden** (olan bizlerden) **Lâ ilâhe illâllâh ehlin**(den olan sizler)**e selâm olsun! Ey Lâ ilâhe illâllâh ehli! Lâ ilâhe illâllâh sözünü**(n faydasını) **nasıl buldunuz? Ey Lâ ilâhe illâllâh** (ey Kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan Allâh)! **Lâ ilâhe illâllâh bahşı hakkı için Lâ ilâhe illâllâh diyenleri**(n günahlarını) **bağışla ve bizi Lâ ilâhe illâllâh diyenler zümresinde haşreyle.** (Âmîn!)' dedikten sonra:

‘Ben Rasûlüllâh *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)***i: ‘Her kim kabristanlara uğradığında bu sözleri derse kendisi için elli senelik günahları bağışlanır.’ buyururken işittim ve: ‘Yâ Rasûlellâh! Bir kimsenin elli senelik günahı yoksa** (onun için ne fayda sağlar)?**’ deyince: ‘Anne-babası, akrabâsı ve umûmî Müslümanlar için** (günahlarını bağışlatır).**’ buyurdu.”** *(er-Râfi‘î, et-Tedvîn fî ahbâri Kazvîn, 3/395-396; es-Süyûtî, Câmi‘u’l-ehâdîs, rakam:23113, 21/119; es-Sefârînî, el-Bühûru’z-zâhira, 1/423-424; ‘Alî ibnü Hasen el-‘Attâs, el-Kırtâs,2/191-192)*

Duânın Okunuşu

«اَلسَّلَامُ عَلٰى أَهْلِ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ مِنْ أَهْلِ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ يَا أَهْلَ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ كَيْفَ وَجَدْتُمْ قَوْلَ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ يَا لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ! بِحَقِّ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ اِغْفِرْ لِمَنْ قَالَ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَاحْشُرْنَا فِي زُمْرَةِ مَنْ قَالَ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ.»

KABRİSTANA GİRDİĞİNDE OKUYANA ÂDEM *(ALEYHİSSELÂM)*DAN BERİ BÜTÜN MÜSLÜMANLARIN İSTİĞFÂR EDECEĞİ BİR DUÂ

Abdullâh ibni Mes‘ûd *(Radıyallâhu Anh)* şöyle demiştir:

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: «كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْجَبَّانَةَ يَقُولُ: اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَيَّتُهَا الْأَرْوَاحُ الْفَانِيَةُ، وَالْأَبْدَانُ الْبَالِيَةُ، وَالْعِظَامُ النَّخِرَةُ، الَّتِي خَرَجَتْ مِنَ الدُّنْيَا وَهِيَ بِاللهِ مُؤْمِنَةٌ، اَللّٰهُمَّ أَدْخِلْ عَلَيْهِمْ رَوْحًا مِنْكَ، وَسَلَامًا مِنَّا.»

“**Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* mezarlığa girdiğinde: **‘Ey Allâh’a inanmış olarak dünyâdan çıkmış olan fâni ruhlar, çürümüş bedenler ve ufalanmış kemikler! Sizlere selâm olsun! Ey Allâh! Sen onların üzerine tarafından bir rahatlık, bizden de bir selâm idhâl eyle** (ulaştır).**’** derdi.” *(İbnü’s-Sünnî, ‘Amelü’l-yevmi ve’l-leyle, rakam:593, 1/545; es-Süyûtî, Câmi‘u’l-ehâdîs, rakam:36237; ‘Alî el-Müttakî, Kenzü’l-‘ummâl, rakam:18517)*

Ebû Muhammed el-Esedî *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; **Hasen** *(Radıyallâhu Anh)* şöyle demiştir:

عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْأَسَدِيِّ عَنِ الْحَسَنِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: «مَنْ دَخَلَ الْمَقَابِرَ فَقَالَ: اَللّٰهُمَّ رَبَّ الْأَجْسَادِ الْبَالِيَةِ، وَالْعِظَامِ النَّخِرَةِ الَّتِي خَرَجَتْ مِنَ الدُّنْيَا وَهِيَ بِكَ مُؤْمِنَةٌ، أَدْخِلْ عَلَيْهَا رَوْحًا مِنْ عِنْدِكَ وَسَلَامًا، اِسْتَغْفَرَ لَهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ مَاتَ مُنْذُ خَلَقَ اللهُ آدَمَ.»

“Her kim kabristanlara girer de: ‘Ey sana inanmış olarak dünyâdan çıkmış olan çürümüş cesetlerin ve ufalanmış kemiklerin Rabbi olan Allâh! Sen onların üzerine tarafından bir rahatlık ve selam idhâl eyle (ulaştır).**’ derse Allâh-u Te‘âlâ Âdem** *(Aleyhisselâm)***ı yarattığından beri ölmüş olan her mümin kişi onun** (günahlarının bağışlanması) **için istiğfâr eder.”** (*İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, rakam:35208, 7/188*)

İki Duânın Birlikte Okunuşu

«اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَيَّتُهَا الْأَرْوَاحُ الْفَانِيَةُ، اَللّٰهُمَّ رَبَّ الْأَجْسَادِ الْبَالِيَةِ، وَالْعِظَامِ النَّخِرَةِ الَّتِي خَرَجَتْ مِنَ الدُّنْيَا وَهِيَ بِكَ مُؤْمِنَةٌ، اَللّٰهُمَّ أَدْخِلْ عَلَيْهِمْ رَوْحًا وَسَلَامًا مِنْ عِنْدِكَ، وَسَلَامًا مِنَّا.»

HASTA İKEN OKUYAN İYİLEŞMEDEN ÖLÜRSE, NE KADAR GÜNAHI OLSA DA ALLÂH-U TE'ÂLÂ'NIN KENDİSİNE TEVBE NASÎB ETMESİNE, RIZÂSINA VE CENNETİNE KAVUŞMASINA VESÎLE OLACAK BİR DUÂ

Enes *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır:

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: «عَلَّمَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَسُولَ اللّٰهِ هٰذَا الدُّعَاءَ وَعَلَّمَهُ رَسُولُ اللّٰهِ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ وكَانَ شَاكِيًا فَقَالَ: إِذَا أَصَابَكَ مَرَضٌ فَقُلْ: لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ، الْمُلْكُ ولَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ سُبْحَانَ رَبِّ الْعِبَادِ والْبِلَادِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ جَلَالُ اللّٰهِ وَكِبْرِيَاؤُهُ وَعَظَمَتُهُ بِكُلِّ مَكَانٍ، اَللّٰهُمَّ إِنْ كُنْتَ قَضَيْتَ مَوْتِي فِيهِ فَاغْفِرْ لِي وَأَخْرِجْنِي مِنْ ذُنُوبِي وَأَسْكِنِّي جَنَّةَ عَدْنٍ.»

"**Cibrîl** *(Aleyhisselâm)* **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)*e bu duâyı öğretti, **Ebû Bekr** *(Radıyallâhu Anh)* hasta iken **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* de bu duâyı ona öğretmek üzere şöyle buyurdu: **'Sana bir hastalık isabet ettiği zaman: 'Allâh'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O tektir, hiçbir ortağı yoktur. Mülk O'na âittir, hamd O'na mahsustur. O diriltir ve öldürür, Kendisi ise diridir, hiç ölmez.**

Kulların ve şehirlerin Rabbi'ni tesbih ederim (noksan sıfatlardan tenzih ederim)**. Pek çok,** (riyâdan ve işittirmekten arınmış) **tertemiz ve içinde bereket olan** (sürekli artıp ardı arkası kesilmeyen) **hamdler Allâh-u Te'âlâ'ya mahsustur. Allâh-u Te'âlâ'nın yüceliği, büyüklüğü ve azameti**(nin eserleri) **her mekânda** (âşikâr)**dır.**

Ey Allâh! Eğer Sen benim ölümümü bunda (hastalığımda) **takdir ettiysen benim için** (günahlarımı) **mağfiret eyle, beni günahlarımdan çıkar** (sıyır) **ve beni Adn cennetine yerleştir.'** de." *(Abdülğanî el-Makdisî, et-Terğîb fi'd-du'â, rakam:112, sh:210; İbnü Ebi'd-Dünyâ, el-Maraz ve'l-keffârât, rakam:144, 1/120; Muhammed ibnü 'Alî Hırid, el-Vesâilü'ş-şâfi'a, sh:67; 'Alî ibnü Hasen el-'Attâs, el-Kırtâs, 2/184)*

Hasen *(Radıyallâhu Anh)*dan rivâyet edildiğine göre; **Ebû Hureyre** *(Radıyallâhu Anh)* şöyle anlatmıştır:

عَنِ الْحَسَنِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أَبَا هُرَيْرَةَ! أَفَلَا أُخْبِرُكَ بِأَمْرٍ هُوَ حَقٌّ مَنْ تَكَلَّمَ بِهِ فِي أَوَّلِ مَضْجَعِهِ مِنْ مَرَضِهِ نَجَّاهُ اللّٰهُ بِهِ مِنَ النَّارِ، قُلْتُ: بَلٰى بِأَبِي وَأُمِّي، قَالَ: فَاعْلَمْ أَنَّكَ إِذَا أَصْبَحْتَ لَمْ تُمْسِ، وَإِذَا أَمْسَيْتَ لَمْ تُصْبِحْ فَإِنَّكَ إِذَا قُلْتَ ذٰلِكَ فِي أَوَّلِ مَضْجَعِكَ مِنْ مَرَضِكَ نَجَّاكَ اللّٰهُ مِنَ النَّارِ تَقُولُ: لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، سُبْحَانَ رَبِّ الْعِبَادِ وَالْبِلَادِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ، اللّٰهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، كِبْرِيَاءُ رَبِّنَا وَجَلَالُهُ وَقُدْرَتُهُ بِكُلِّ مَكَانٍ، اَللّٰهُمَّ إِنْ أَنْتَ أَمْرَضْتَنِي لِتَقْبِضَ رُوحِي فِي مَرَضِي هٰذَا فَاجْعَلْ رُوحِي فِي

أَرْوَاحِ مَنْ سَبَقَتْ لَهُ مِنَّا الْحُسْنٰى، وَبَاعِدْنِي مِنَ النَّارِ كَمَا بَاعَدْتَ أُولٰئِكَ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنٰى، قَالَ: فَإِنْ مُتَّ فِي مَرَضِكَ ذٰلِكَ فَإِلٰى رِضْوَانِ اللهِ وَالْجَنَّةِ، وَإِنْ كُنْتَ قَدِ اقْتَرَفْتَ ذُنُوبًا تَابَ اللهُ عَلَيْكَ.»

"Bir kere **Rasûlüllâh** *(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)* bana: **'Ey Ebû Hureyre! Sana bir iş haber vereyim mi ki o, hiç şüphesiz bir hakîkattir. Her kim hastalığında ilk yatağa düştüğünde onu söylerse o duâ sâyesinde Allâh-u Te'âlâ onu ateşten kurtarır.'** buyurunca ben: 'Babam-anam sana fedâ olsun, buyur (öğret).' dediğimde şöyle buyurdu:

'Şunu bil ki gerçekten sen sabaha çıktığında akşama varamayabilirsin, akşama vardığında da sabaha çıkmayabilirsin (her an ölebilirsin, onun için hiçbir zaman zikirden ve duâdan gâfil olma)**.**

Şüphesiz ki sen hastalığında ilk yatağa düştüğünde bu duâyı söylersen Allâh-u Te'âlâ seni ateşten kurtarır.

(Bu duayı okumak için)**: 'Allâh'tan başka hiçbir ilâh yoktur, O diriltir ve öldürür, Kendisi ise diridir, hiç ölmez. Kulların ve şehirlerin Rabbi'ni tesbih ederim** (noksan sıfatlardan tenzih ederim)**. Her hâl üzere** (iyi olsam da hasta olsam da) **pek çok,** (riyâdan ve işittirmekten arınmış) **tertemiz ve içinde bereket olan** (sürekli artıp ardı arkası kesilmeyen) **hamdler Allâh-u Te'âlâ'ya mahsustur.**

Allâh-u Te'âlâ'yı son derece tekbîr ederiz. Rabbimiz'in büyüklüğü, yüceliği ve kudreti(nin eserleri) **her mekânda**(âşikâr)**dır.**

Ey Allâh! Eğer Sen beni bu hastalığımda rûhumu alasın diye hasta ettiysen benim rûhumu, içimizden kendisi(nin gideceği yer) **hakkında güzel karar geçmiş olanların ruhları içerisine yerleştir ve içimizden kendileri hakkında güzel karar sebkat eden o kullarını uzaklaştırdığın gibi beni de cehennemden uzaklaştır.' diyeceksin.**

Eğer sen (bu duâyı okuyup) **o hastalığından ölürsen doğru Allâh'ın rızâsına ve cennete** (gidersin)**. Her ne kadar çok günahlar işlemişsen de** (bu duâyı okuman sâyesinde) **Allâh-u Te'âlâ** (sana ölmeden evvel tevbe nasîb eder ve) **tevbeni kabûl eder.'"**
(İbnü Ebi'd-Dünyâ, el-Maraz ve'l-keffârât, rakam:156, 1/129; İbnü's-Sünnî, 'Amelü'l-yevmi ve'l-leyle, rakam:549, 1/499; es-Süyûtî, Câmi'u'l-ehâdîs, rakam:42650, 39/324; 'Alî el-Müttakî, Kenzü'l-'ummâl, rakam:42807, 15/703; 'Alî ibnü Hasen el-'Attâs, el-Kırtâs, 2/185)

İki Rivâyetin Birlikte Okunuşu

«لآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، سُبْحَانَ رَبِّ الْعِبَادِ وَالْبِلَادِ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ، اَللهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، كِبْرِيَاءُ رَبِّنَا وَجَلَالُهُ وَقُدْرَتُهُ وَعَظَمَتُهُ بِكُلِّ مَكَانٍ، اَللّٰهُمَّ إِنْ أَنْتَ أَمْرَضْتَنِي لِتَقْبِضَ رُوحِي فِي مَرَضِي هٰذَا فَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَاجْعَلْ رُوحِي فِي أَرْوَاحِ مَنْ سَبَقَتْ لَهُ مِنَّا الْحُسْنٰى، وَبَاعِدْنِي مِنَ النَّارِ كَمَا بَاعَدْتَ أُولٰئِكَ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنٰى، وَأَسْكِنِّي جَنَّةَ عَدْنٍ.»

ÖMÜRDE BİR KERE DE OLSA OKUYANA HUSN-Ü HÂTİME NASÎB OLACAK ÂYET-İ KERÎMELER

İmâm-ı Attâs *(Rahimehullâh)*ın nakline göre; bâzı meşâyih: "Her kim Fâtiha, Âyete'l-Kürsî ve Amene'r-Rasûlü'yü birer kere, Kulhüvallahü Ehad'i de on bir kere bir arada okursa, mutlakā **Allâh-u Te'âlâ** kendisine husn-ü hâtime (îmanlı öleceği güzel bir son) nasîb eder. Sonunun güzel olmasını isteyen kişi ömründe bir kere de olsa bunları okusun." demişlerdir.

İmâm-ı Nevevî *(Rahimehullâh)*: "Fazîletli amellerden bir rivâyet kendisine ulaşan kişi ömründe bir defâ da olsa onun amel etsin ki böylece onun ehlinden sayılabilsin. Fazîletli bir zikri hiç okumayarak terk etmek uygun bir şey değildir. Bilakis gücü yettiği nispette okumalıdır." demiştir. *('Alî ibnü Hasen el-'Attâs, el-Kırtâs, 2/459-460)*

Âyet-i Kerîmelerin Birlikte Okunuşu

﴿بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ ۞ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَم۪ينَۙ ۞ اَلرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِۙ ۞ مَالِكِ يَوْمِ الدّ۪ينِۜ ۞ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَع۪ينُۜ ۞ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَق۪يمَۙ ۞ صِرَاطَ الَّذ۪ينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْۙ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّٓالّ۪ينَ﴾

﴿اَللّٰهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّومُۚ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌۜ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِۜ مَنْ ذَا الَّذ۪ي يَشْفَعُ عِنْدَهُٓ اِلَّا بِاِذْنِه۪ۜ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْد۪يهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْۚ وَلَا يُح۪يطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِه۪ٓ اِلَّا بِمَا شَٓاءَۚ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَۚ وَلَا يَؤُ۫دُهُ حِفْظُهُمَاۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظ۪يمُ﴾

﴿اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّه۪ وَالْمُؤْمِنُونَۜ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِه۪ وَكُتُبِه۪ وَرُسُلِه۪ۜ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِه۪ۜ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَص۪يرُ ۞ لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَاۜ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْۜ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَٓا اِنْ نَس۪ينَٓا اَوْ اَخْطَأْنَاۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَٓا اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذ۪ينَ مِنْ قَبْلِنَاۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِه۪ۚ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا اَنْتَ مَوْلٰينَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِر۪ينَ﴾

﴿قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌۚ ۞ اَللّٰهُ الصَّمَدُۚ ۞ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْۙ ۞ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ﴾

(11 KERE)